

**ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE ÇOCUK ŞARKILARININ KULLANIMI
VE UYGULAMAYA YÖNELİK ETKİNLİKLER**

Emine Yavuz

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ARAP DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Kasım, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren altı (6) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Emine

Soyadı : Yavuz

Bölümü : Arapça Öğretmenliği

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Arapça Öğretiminde Çocuk Şarkılarının Kullanımı ve Uygulamaya

Yönelik Etkinlikler

İngilizce Adı: The Use of Children Songs in Arabic Teaching and Practical Activities

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uydugumu, yararlandigim tum kaynaklari kaynak gosterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttigimi ve bu bolumler dısındaki tum ifadelerin şahsıma ait oldugunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Emine Yavuz

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Emine Yavuz tarafından hazırlanan “Arapça öğretiminde çocuk şarkılarının kullanımı ve uygulamaya yönelik etkinlikler” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Arapça Öğretmenliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. İbrahim Ethem POLAT

Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Doç. Dr. Celal Turgut KOÇ

Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Murat DEMİR

Arapça Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: .../.../2019

Bu tezin Arapça Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı gerçekleştirme aşamasında; süreç boyu desteklerini esirgemeyen, kıymetli fikirlerinden faydalandığım danışman hocam Doç. Dr. İbrahim Ethem POLAT'a, teşekkür ediyorum. Ayrıca, Doç. Dr. Celâl Turgut KOÇ'a, Doç. Dr. Murat DEMİR'e, Doç. Dr. Murat ÖZCAN'a ve Gazi Üniversitesi'nde eğitimime başladığımdan bu yana üzerimde emekleri bulunan, bana hayallerimin kapısını açma fırsatı veren hepsi birbirinden değerli hocalarıma sonsuz şükranlarımı sunarım.

Lisans eğitimime geç başladığım ve birçok kararlar almak durumunda kaldığım süreçte, desteklerini hep arkamda hissettiğim var olma sebebim babam ve rahmetli anneme, süreç boyu telkinleriyle ve dualarıyla beni yalnız bırakmayan, her bir sıkıntımı sabırla dinleyen, sevgili ablalarım Şükriye ORHAN ve Zinnur AKKAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eğitimim boyunca sabırla birçok zorluklara katlanan, can yoldaşım, rehberim, kısacası “her şeyim” olan, hakkını asla ödeyemeyeceğim çok kıymetli eşim Zekeriya YAVUZ'a; benimle birlikte sürece dahil olan, zaman zaman annesiz bırakmak zorunda kalsam da asla sitem etmeyen, bu sürecin başında küçük olmalarına rağmen durumu büyük bir olgunlukla karşılayan, bana her türlü teknik konuda yardımlarını esirgemeyen can parçalarım, oğullarım Ömer'e, Talha'ya; adlarını yazamadığım daima duaları ile güç veren kıymetli dostlarıma ve sevgili öğrencilerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE ÇOCUK ŞARKILARININ KULLANIMI VE UYGULAMAYA YÖNELİK ETKİNLİKLER

(Yüksek Lisans Tezi)

Emine Yavuz
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Kasım 2019

ÖZ

Bu çalışmanın amacı; Arapça öğretiminde çocuk şarkılarının kullanımının, öğretim sürecine katkılarını incelemek ve bu kapsamda; Arapça öğretiminde kullanılmalarına yönelik çeşitli etkinlik önerileri sunmaktır. Çalışma nitel bir araştırma olup, çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Arapça şarkı CD'leri, şarkı kitapları ve internet siteleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2017/2018 yılı itibarıyla Arapça 9, 10, 11 ve 12. sınıf kitaplarında yer alan ünitelerle ilişkili olacak şekilde seçilmiş fasih Arapça şarkılar oluşturmaktadır. Veri toplama aşamasında, amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmiş Arapça çocuk şarkıları kullanılmıştır. Çalışmada; müziğin yaşamla ilişkisi ve yabancı dil öğretimiyle müzik arasındaki ilişkiye değinilmiş; ardından, eğitimde çocuk şarkılarının kullanımını destekleyen yöntemler incelenerek Arapça öğretiminde çocuk şarkılarının kullanımına yönelik etkinlik önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler :Arapça öğretimi, Arapça çocuk şarkıları, Yabancı dil becerileri, Arapça şarkı etkinlikleri.

Sayfa Adedi : 113

Danışman : Doç. Dr. İbrahim Ethem POLAT

THE USE OF CHILDREN SONGS IN ARABIC TEACHING AND PRACTICAL ACTIVITIES

Master Thesis

Emine YAVUZ

GAZI UNIVERSITY

INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

November 2019

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the contribution of the use of children songs to the teaching process in Arabic teaching and in this context, to present various activity suggestions about using songs in Arabic teaching. The study is a qualitative research and screening model was used in the study. The universe of the research is composed of Arabic song CDs, song books and websites. The sampling of the study consists of fluent Arabic songs selected in relation to the units in the 9th, 10th, 11th and 12th grade Arabic books as of 2017/2018. In the data collection stage of this study, Arabic children songs selected with purposive sampling method were used. In this study, the relationship between music and life is mentioned, and the relationship between foreign language teaching and music are discussed. Then, the methods that support the use of children songs in Arabic teaching were examined and suggestions for activities related to the use of songs in Arabic teaching are presented.

Key words : Arabic teaching, Arabic children songs, Foreign language skills,
Arabic song activities.

Number of Pages : 113

Supervisor : Associate Proffessor İbrahim Ethem POLAT

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	vii
ABSTRACT.....	viii
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	2
1.2.Araştırmanın Amacı	3
1.3.Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları:.....	5
1.6. Tanımlar	5
BÖLÜM 2.....	6
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
BÖLÜM 3.....	9
YÖNTEM.....	9
3.1. Araştırma Modeli.....	9
3.2. Evren ve Örneklem	9

3.3. Veri Toplama Araçları	10
3.4. Verilerin Analizi	10
BÖLÜM 4.....	11
MÜZİĞİN YAŞAMLA VE EĞİTİM ÖĞRETİMLE İLİŞKİSİ.....	11
4.1. Müziğin Tanımı.....	11
4.2. Türklerde ve Araplarda Müzik ve İnsan İlişkisi	13
4.2.1. Fârâbî	19
4.2.2. İbn-i Sîna (Ebu Ali Sîna – Avicenna)	20
4.2.3. Abdülkâdir Meragî	21
4.2.4. Safiyüddin Abdülmümin Urmevi	22
4.3. Müzikle İlgili Görüşler	23
4.4. Müzik ve Yaşam.....	24
4.5. Dil ve Müzik.....	26
4.6. Müziğin Eğitim ve Öğretimle İlişkisi	27
BÖLÜM 5.....	30
YABANCI DİL ÖĞRETİMİ, YABANCI DİL BECERİLERİ VE MÜZİK.....	30
5.1. Yabancı Dil Öğretiminde Dikkat Edilmesi Gereken Temel İlkeler	30
5.1.1. Dört Temel Beceriye Geliştirme	30
5.1.2. Öğretim Etkinliklerini Önceden Planlama	31
5.1.3. Basitten Karmaşığa Somuttan Soyuta İlkesi	31
5.1.4. Görsel ve İşitsel Araçlar Kullanma	31
5.1.5. Günlük Yaşamda Kullanılabilir Olma	32
5.1.6. Bireysel Farklılıkları Dikkate Alma	32

5.1.7. Güdüleme (Motivasyon Sağlama).....	32
5.1.8. Hedef Dili Kullanma	33
5.1.9. Aktif Katılım Sağlama	34
5.1.10. Çoklu ğrenme Ortamı Sağlama	34
5.2. Yabancı Dil ğretiminde Dikkat Edilmesi Gereken Genel İlkeler.....	35
5.3. Yabancı Dil Becerileri ve Müzik.....	35
5.3.1. Dinleme Becerisi ve Müzik	37
5.3.2. Konuşma Becerisi ve Müzik.....	38
5.3.3. Okuma Becerisi ve Müzik	40
5.3.4. Yazma Becerisi ve Müzik	42
5.3.4.1. Kontrollü Yazma.....	42
5.3.4.2. Güdümlü Yazma.....	43
5.3.4.3. Serbest Yazma.....	44
BÖLÜM 6.....	46
ARAPÇA ğRETİMİNDE ÇOCUK ŞARKILARININ	
KULLANIMINI DESTEKLEYEN KURAM VE ğRETİM	
YÖNTEMLERİ	46
6.1. Çoklu Zekâ Kuramı.....	46
6.1.1. Müzikal Ritmik Zekâ	48
6.2. Yabancı Dil ğretim Yöntemleri	49
6.3. Arapça ğretiminde Şarkıların Kullanılmasını Destekleyen ğretim	
Yöntemleri	51
6.3.1. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi	51
6.3.1.1. Kulak-Dil Alışkanlığı Yönteminin zellikleri.....	52
6.3.1.2. Kulak-Dil Alışkanlığı Yönteminin Sınırlılıkları.....	53

6.3.2. Düzvarım Yöntemi.....	54
6.3.2.1. Düzvarım Yönteminin Özellikleri.....	54
6.3.2.2. Düzvarım Yönteminin Sınırlılıkları.....	55
6.3.3. Seçmeli Yöntem.....	55
6.3.3.1. Seçmeli Yöntemin Özellikleri.....	56
6.3.3.2. Seçmeli Yönteminin Sınırlılıkları.....	57
6.3.4. Telkin Yöntemi.....	57
BÖLÜM 7.....	59
ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE ÇOCUK ŞARKILARININ KULLANIMI..	59
7.1. Arapça Öğretiminde Kullanılacak Şarkıların Özellikleri.....	59
7.1.1. Açık ve Anlaşılır Olma.....	59
7.1.2. Öğrenci Seviyesine Uygun Olma.....	60
7.1.3. Hedefe Yönelik Olma.....	60
7.2. Arapça Öğretiminde Çocuk Şarkılarının Kullanımı ile Öğrencide Geliştirilmek İstenen Davranışlar.....	61
7.3. Arapça Öğretiminde Çocuk Şarkılarının Kullanımına Yönelik Etkinlik Önerileri.....	62
7.3.1. Harf Tamamlama.....	62
7.3.2. Boşluk Doldurma.....	64
7.3.3. Sesleri Ayırt Etme.....	66
7.3.4. Kelime Düzenleme.....	68
7.3.5. Eş/Zıt Anlam Bulma.....	69
7.3.6. Soru-Cevap Oluşturma.....	72
7.3.7. Benzer Şarkı Sözü Yazma.....	73
7.3.8. Dönüştürme.....	74

7.3.9. Beste Yapma	77
7.3.10. Şarkı İzi	78
7.3.11. Değiştirme	81
7.3.12. Sessiz Şarkı	87
7.3.13. Söz Sende	89
7.3.14. Şarkıyı Yaşa	89
7.3.15. Sende Bende	91
7.3.16. Duyduk Duymadık Demeyin	92
7.3.17. Duy da Yaz	95
7.3.18. Kimin Sesi	97
7.3.19. Halka	99
BÖLÜM 8.....	102
SONUÇ VE ÖNERİLER	102
KAYNAKLAR.....	105

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Türklerin İslâm dinini benimsemesi ile birlikte kutsiyet kazanarak hayatımıza giren Arapça ve Arapça eğitimi yüzyıllar öncesinden günümüze dek büyük bir öneme sahiptir. Bununla birlikte Demircan (1988); yabancı dillerle ilgili olarak, 10 yıllık bir çalışma sonucu kaleme aldığı eserinde, Arapçanın Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet döneminde arzu edilen öneme sahip olmadığını, ders sayısının fazla olduğu zamanlarda bile Arapça öğretiminden istenilen sonuçların alınamadığından yakınmaktadır. Selçuklulardan Osmanlı dönemine kadar asırlar boyu medreselerde devam eden Arapça öğretiminin asıl amacı ise Arapça öğretiminden ziyade Kur'an-ı Kerim'in ve dini metinlerin anlaşılması olmuş ve öğretimde ağırlığı sarf ve nahiv oluşturmuştur (Doğan, 1989, s. 7). Günümüzde ise; Arapçaya olan ilgi artsa da Arapça öğretiminden istenilen sonuçların alındığını iddia etmek mümkün değildir. Ortaöğretimde yaklaşık sekiz yıllık bir eğitim sonrasında öğrencilerin azımsanamayacak bir kısmı, Arapça konuşmakta ve yazmakta zorlanmakta ya da Arapçanın zor bir ders olduğunu düşünmektedir. Eğitim sistemimizde yapılan sık değişiklikler özellikle Arapça ders saatlerinin azaltılması Arapça öğretiminin istenilen düzeyde olmasını olumsuz etkileyen sebeplerden birini oluşturmaktadır. Bu durumda, öğretmenlerin zamanı planlı, son derece etkin kullanarak en uygun yöntem ve tekniklerden faydalanması çok daha fazla önem arz etmektedir. Eğitim kitaplarında öğretmenlere önerilen yaklaşım ve tekniklerden; konuya, yere, duruma ve öğrenci

sayısına göre en faydalısını seçmek tamamen öğretmenin bilgi, beceri ve ustalığına kalmaktadır.

Ülkemizde Arapça öğretiminde dört temel beceriden biri olan dinlemeye diğer dil becerilerine nazaran daha az önem verildiği görülmektedir. Oysa her insan ana dilini öğrenirken bebeklik döneminde bir kayıt dönemi yaşar. Yani; önce dinler, dinlediğini belleğine kaydedip taklit eder. İtme yetisi olmayan bireylerin konuşamıyor olması da dinlemenin konuşmada ne denli etkili olduğuna en güzel örneklerdendir. Dinleme, ana dili öğrenirken olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de olmazsa olmazdır.

Öte yandan; teknolojinin büyük bir hızla hayatımıza girmesi; eğitim alanında olumlu olduğu kadar olumsuz yönleri ile de gündeme gelmektedir. Günümüzde sosyal medya ve oyun bağımlısı olan gençlerin dikkatini klasik ders anlatım yöntemleriyle çekmek neredeyse imkânsızdır. Birçoğu; Arapça dersinin çok zor olduğu gibi bir önyargıyla gelen öğrencilerimizin derse olan ilgilerini arttırmak ve onların Arapça dersini sevmelerini sağlamak için derslerde mutlaka şarkı ve oyun gibi eğlenceli etkinliklere yer verilmelidir. Bu çalışmada; gerek okullarımızdaki Arapça öğretiminde gerekse Arap dili ve eğitimi alanında yapılmış bilimsel çalışmalarda dinleme becerisi yeterince ele alınmadığından ve eksik uygulamalardan hareketle yeni öneriler sunma amacıyla Arapça öğretiminde şarkıların kullanılması konusu ele alınacaktır.

1.1.Problem Durumu

Arapça öğretiminde geçen yoğun bir eğitim dönemine ve pek çok çabaya rağmen öğrencilerin en fazla zorlandıkları ve yakındıkları konu Arapçayı akıcı bir şekilde konuşamamaktır. Girişte de önemi belirtildiği gibi akıcı bir konuşmaya sahip olmak için gereken etkin bir dinleme uygulamasıdır. Bu uygulamayı; planlı, programlı ve amaca hizmet edecek şekilde eğitim öğretim döneminde alma şansına sahip olamayan öğrenciler için bunu başarmak imkânsız olmasa da oldukça zordur. Bunu başarabilen öğrenciler de

yalnızca Arapçaya ilgi duyan ve ona bireysel olarak zaman ayıran öğrenciler olacaktır. Oysa öğretmenlerin amacı sınıf başarı düzeyini getirebilecekleri en üst düzeye taşımak için yani birkaç öğrencinin değil de tüm öğrencilerin iyi bir seviyeye ulaşmaları için çaba sarf etmektir. Başarının temel şartlarından biri ilgi ve sevgidir. Arapça öğretiminde en büyük olumsuzluklardan biri olan “öğrencinin Arapçaya karşı ilgisiz ve sevgisiz olması” durumunu tersine çevirmek için elbette sıkıcı yöntem ve tekniklerin yerine şarkı ve oyun gibi keyifli, eğlenerek öğrenmeyi sağlayan yöntemler kullanılmalıdır.

Buna göre çalışmanın temel problemleri şöyle sıralanabilir:

- 1- Müziğin yaşamdaki ve eğitimdeki yeri nedir?
- 2- Yabancı dil öğretimi ve müzik arasında nasıl bir ilişki vardır?
- 3- Çoklu zekâ kuramlarından müzikal ritmik zekâ nedir?
- 4- Arapça öğretiminde çocuk şarkılarının kullanımını destekleyen görüş ve yöntemler hangileridir?
- 5- Arapça öğretiminde çocuk şarkıları temel dil becerilerini geliştirme amacıyla nasıl kullanılabilir?

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ise:

- 1- Müziğin yaşamdaki ve eğitimdeki yeri hakkında bilgi vermek.
- 2- Yabancı dil öğretimi ve müzik arasındaki ilişkiyi incelemek.
- 3- Çoklu zekâ kuramı ve müzikal ritmik zekâ hakkında bilgi vermek.
- 4-Arapça öğretiminde şarkıların kullanılmasını destekleyen görüş ve yöntemleri incelemek.

5- Çocuk şarkılarının Arapça öğretiminde temel dil becerilerini geliştirme amacıyla kullanımına yönelik etkinlik önerileri sunmaktır.

1.3.Araştırmanın Önemi

Hızla akıp giden bilgi çağında, mevcut yöntem ve tekniklerin yanında öğrencilerin Arapça dersine olan dikkatini ve ilgilerini arttırmaya yönelik farklı etkinlikler kullanmak önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bununla birlikte; müziğin evrensel bir dil olması ve yalnızca sınıf içinde kalmayıp her yerde kolay ulaşılabilir bir araç olması bu araştırmayı önemli kılmaktadır. Böylece; yalnızca sınıf içinde yapılabilen sınırlı bir etkinlik olmaktan çıkarak teneffüste, otobüste, yolda, evde kısacası her yerde etkisini sürdürebilecek bu etkinlik ile eğitimden istenen verimi almak çok daha kısa sürede mümkün olacaktır. Bu çalışmanın öğretmenlere; eğitim sürecinde amaca ulaşmada süre yönünden tasarruf sağlama, yani kazanımları daha kısa sürede sunabilme, öğrencilere ise eğlenerek öğrenme imkânı vermesi açısından önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmadaki varsayımların ilk iki maddesi; Gardner'ın, düzenli olarak müzikle aynı ortamda bulunan her normal insanın, sahip olduğu bazı becerilerle şarkı söyleme ve beste yapma gibi müzikal etkinliklerde başarılı olacağı görüşünden yola çıkarak oluşturulmuştur (Gardner'den aktaran Demirel, Başbay & Erdem, 2006, s. 33). Buna göre;

1- Arapça dersi alan öğrencilerin, çoklu zekâ kuramına göre belirli düzeyde müziksel-ritmik zekâyâ sahip oldukları varsayılmıştır.

2- Arapça eğitimi veren öğretmenlerin, çoklu zekâ kuramına göre belirli düzeyde müziksel-ritmik zekâyâ sahip oldukları varsayılmıştır.

3- Arapça öğretiminde şarkıların kullanıldığı sınıflardaki öğrencilerin hafif ya da ileri düzeyde işitme problemlerinin olmadığı varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları:

1- Bu araştırma için yapılan şarkı taraması ortaöğretim düzeyinde Arapça 9, 10, 11 ve 12. sınıf kitaplarında 2017-2018 yılında yer alan ünitelerle ilişkili olacak şekilde sınırlandırılmıştır.

2- Bu araştırma fasih Arapça şarkılarla sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Müzik: Birtakım duygu ve düşünceleri belli kurallar çerçevesinde uyumlu seslerle anlatma sanatı (Türk Dil Kurumu, 2005, s. 1446).

Müziksel - Ritmik Zekâ: Gardner'ın çoklu zekâ kuramını oluşturan sekiz zekâ türünden nesneden bağımsız (object-free) olarak sınıflandırılan bir zekâ türüdür (Demirel & vd., 2006, s. 33).

Otantik Doküman: Kültürü doğrudan iletebilen, kültürel öğeleri içermeleri bakımından en zengin kaynak olarak bilinen ve öğrencilerin ilgisini yoğunlaştırmada kullanılabilecek en uygun öğretim ortamları yaratan araç (Ataseven, 1988, s. 190).

Ritim: İnsanda; bir vuruş, bir gürültü ya da bağırışın tekrarından ve simetrisinden doğan haz (Selanik, 1996, s. 3).

Şarkı: Tonlama değişiklikleriyle çeşitli duygular uyandıran uyumlu ezgili insan sesleri dizisi (Türk Dil Kurumu, 2019).

BÖLÜM 2

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Literatür taraması yapıldığında Arapçanın öğretiminde şarkıların kullanılmasına yönelik yapılan tek çalışma Koç'un (2018) "Arapça Öğretiminde Müziğin Rolü ve Ders Materyali Olarak Şarkı Kullanımı" başlıklı makalesidir. Koç; bu araştırmada, yabancı dil öğretiminde şarkıların kullanılmasını desteklemekle birlikte şarkıların; dinlediğini anlama telaffuzu iyileştirme, hedef dildeki sesleri ayırt etme, konuşma becerisini geliştirme, kelime bilgisini artırma ve örtük sözdizimi gibi kazanımlara katkı sağlayacağını belirtmiştir. Dinleme etkinlikleriyle ilgili ise yalnızca Çilek (2016) '*Bilişsel Dinleme Stratejilerine Uygun Olarak Hazırlanan Etkinliklerin Arapça Dinleme Becerisinin Gelişimine Etkileri*' konulu çalışma mevcuttur. Ayrıca Arap dili ve eğitimi alanında Dağbaşı (2007) "*Oyun Tekniği ve Arapça Öğretiminde Kullanımı*" konulu yüksek lisans tezi eğlenceli ve kalıcı bir öğretim yöntemi olması ve öğrencilerin etkin katılımını hedeflemesi yönüyle bu çalışma ile benzerlik göstermektedir. es-Sayfi (2018);

"أثر نشاط الغناء التَّربوي في تَدْرِيس/تَعْلِيم اللُّغَة" (Dil eğitim/öğretiminde eğitici şarkı etkinliklerinin etkisi) isimli çalışmasında; Arapça veya yabancı dil öğretiminde şarkı etkinlikleri kullanımının önemini ortaya çıkarmayı hedeflemiş ve eğitim ortamında şarkı etkinlikleri kullanmanın olumlu etkisinin, eğitim ortamı dışında da süreceğini iddia etmiştir. es-Sayfi'ye göre; bazı araştırmalar müzikle yapılan etkinliklerin dikkati yoğunlaştırmada büyük rolü olduğuna işaret etmektedir.

Bununla birlikte; Arap dili ve eğitimi alanı dışında yapılmış benzer çalışmalar az da olsa mevcuttur. Alan dışında yapılan çalışmalardan Semerci'nin (2012) "*Şarkıların Yabancı Dil Becerilerini Geliştirmedeki Etkililiğine İlişkin Öğrenci Görüşleri*" çalışması 26-28 Nisan 2012 tarihlerinde Antalya'da 46 ülkenin katılımıyla düzenlenen; eğitimde yeni yöntemlerin konu edildiği bir konferansta sözlü bildiri olarak sunulmuş akabinde '*Journal of Research in Education and Teaching*' Bilim Kurulu tarafından yayınlanmak üzere seçilmiştir. Semerci (2012), araştırmasında yabancı dil öğretiminde özellikle dil becerilerinin geliştirilmesinde şarkıların son derece önemli bir role sahip oldukları sonucuna varmıştır.

Zengin ve Kurbanov (2003) '*Yabancı Dil Eğitimi ve Müzik*' konulu çalışmalarını, bütünlüklü öğretim ve öğrenme ile ilişkilendirerek müziğin yalnızca bir eğlence olarak görülmesinin doğru olmadığını Yunanca "iskolis" kelimesinden gelen "okul" un anlamının tartışma ve eğlence olduğu dolayısıyla eğlencenin eğitimin doğasında var olduğunu belirtmişlerdir.

Yıldırım (2010) '*Zihinsel Engelli Çocuklara Kavram Öğretiminde Müziğin Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri*' konulu çalışmasında, araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bölümü, müziğin kavram öğretiminde kullanılmasının kalıcılığı ve motivasyonu etkilediğini, öğretmenlerin önemli bir bölümü de müziğin kavram öğretiminde kullanılmasının kalıcılığı ve motivasyonu bazen etkilediğini belirtmişlerdir.

Modiri (2010) '*Okul Öncesinde Müzik Aracılığı ile Yabancı Dil Öğretimi*' konulu çalışmasında, okul öncesinde müzik ile eğitim alan öğrencilerin bilgileri hafızalarında daha kolay kaydettiklerini ve müzikle yapılan yabancı dil öğretiminde de ezbere dayalı klasik yöntemlere göre daha iyi sonuçlar alındığını belirtmektedir.

Önal (2012) '*Ses Dil ve Müzik*' konulu çalışmasında, dil ve müziğin insan zihninden başlayarak konuşma aygıtındaki gerçeklerini kapsayan süreçler üzerinde durmuş ve dil ve müzik arasındaki benzerlik ve farklılıklara dikkat çekmiştir.

Ataseven (1988)'*Değişen Sınıf İçi Öğretim Ortamları ve Şarkıların Yabancı Dil Öğretiminde Araç Olarak Kullanılması*' konulu çalışmasında, şarkıları; sınıf içine mutlaka girmesi gereken otantik doküman çeşitlerinden sayarak şarkıların sınıf içinde kullanılmasının hem öğrenen hem de öğretene için keyifli bir ortam sağlayacak yöntemlerden biri olduğunu belirtmiştir.

Açıkgöz (1990) araştırmasında yabancı dilde dil bilgisi kurallarını uygulama becerisinin kazanılmasında ve hatırdaki tutulmasında işbirliğine dayalı öğrenme tekniklerinin bireysel çalışmaya yer veren geleneksel öğretimden daha etkili olduğu sonucuna varmıştır.

Bu araştırmaların yanı sıra 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu'nda müzikle yapılan etkinliklerin, çocuğun birlikte iş yapma alışkanlığına, grup arkadaşlarına saygı ve uyumuna katkıda bulunup düzenli ve disiplinli olmasını sağlayarak sosyal gelişimini olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Nitel bir araştırmada olayla/olguyla ilgili niçin, nasıl, ne şekilde sorularına cevap aranarak veriler derinliği içerisinde yorumlanmaya ve açıklanmaya çalışılır (Bilgili, 2011, s. 27).

Bu araştırma; Arapça öğretiminde şarkıları nasıl kullanabiliriz sorusuna cevap aranan bir çalışma olduğundan nitel bir araştırma olup araştırmada tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Arapça şarkı CD'leri, şarkı kitapları ve internet siteleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2017/2018 yılı itibariyle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan Arapça 9, 10, 11 ve 12. sınıf ders kitaplarında yer alan üniteler ile ilişkili olacak şekilde seçilmiş fasih Arapça şarkılar oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri; 2017/2018 yılı itibarıyla Arapça 9, 10, 11 ve 12. sınıf kitaplarında yer alan üniteler ile ilişkili olacak şekilde, fasih Arapça şarkıları içeren CD'ler, şarkı kitapları ve internet üzerinden tarama yapılarak elde edilmiştir.

Konuyla ilgili yerli ve yabancı kaynaklara Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Kütüphanesi, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Kütüphanesi, Ege Üniversitesi Kütüphanesi ile Aydın ve Muğla İl Halk Kütüphanelerinde incelemeler yapılarak ulaşılmıştır. Bununla birlikte; Tez Merkezindeki konu ile ilgili tezlerden ve çeşitli internet sitelerinden faydalanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi kısmında, araştırmanın alt problemlerinde de belirtildiği üzere, müziğin yaşamdaki ve eğitimdeki yerine değinilerek; yabancı dil öğretimi ve müzik arasında nasıl bir ilişki olduğu üzerinde durulmuş ve çoklu zekâ kuramlarından müzikâl ritmik zekâ hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca; Arapça öğretiminde şarkıların kullanılmasını destekleyen yöntemler incelenerek Arapça öğretiminde şarkıların kullanılmasına yönelik etkinlik önerileri sunulmuştur.

BÖLÜM 4

MÜZİĞİN YAŞAMLA VE EĞİTİM ÖĞRETİM İLİŞKİSİ

4.1. Müziğin Tanımı

Uyumlu seslerin bir araya gelmesiyle oluşan ve tarihi insanoğlunun var olduğu zamana kadar uzanan müzik için elbette sayısız tanım yapılmış ve kaynağına dair birbirinden farklı birçok görüş ortaya atılmıştır. Dilimize Fransızcadan geçen müzik için Arapçada *موسيقى* kelimesi kullanılmaktadır (İşler & Özay, 2010, s. 828). Arapçada şarkı kelimesinin karşılığı *أغنية* çoğulu ise *أغانٍ* kelimesidir (el-Mu'cemu'l-Arabiyyi'l-Esâsi, 1989, s. 905). Şarkı söylemenin karşılığı olarak *غنى*, *أطرب* ve *لحن* fiilleri kullanılmaktadır (el-Muncid, 2008, s. 1066-904-1277).

Müzik kelimesinin Yunancadaki asıl kaynağı kesin olarak bilinmese de Yunan mitolojisinde ilim, fen ve güzel sanatların koruyucu tanrıçaları olduklarına inanılan Mus'lara mensubiyet ifade ettiği ileri sürülmektedir. (Sürelsan, 1972, s. 4). Benzer bir görüşe göre; terim olarak Batı dillerinden dilimize geçtiği bilinen müzik kelimesinin kökü Latince "Mûsa" kelimesine dayanmaktadır. Mitolojiye göre Zeus'un kız kardeşi olan Mûsa, müzik ve şiir gibi sanatların tanrıçasıdır (Gözütok, 2018, s. 2). Müzik teriminin kaynağı, eski Yunancadaki *musike* sözcüğüdür ve müzik seslerle gerçekleştirilen anlatım sanatıdır. (Say, 2010, s. 17).

Eski Türk nazariyatçıları, müziğin tanımı olarak genellikle büyük İslâm bilgini İbn-i Sina'nın *Kitabu'ş-Şifa*'sındaki tanımı benimsemişlerdir. Bu eserde; müziğin riyazî yani

matematik ile ilgili bir ilim olduğu ve iki kısımdan oluştuğundan bahsedilmektedir. İlk kısımda nağmelerin (seslerin) halleri ve bu seslerin kulağa hoş gelmesi için ne şekilde düzenleneceği; ikinci kısımda ise seslerin uzunluk ve kısalıkları konu edilir. Hâce Kemaleddin Abdülkâdir bin Gaybiyü'l –Hafız el-Merâği'nin Câmiu'l-Elhân isimli, Batı dünyasında da meşhur kitabında mealen ve özetle müzik; ika (ritim) ile tertip edilmiş ve kulağa hoş gelen seslerin bir araya getirilmiş halidir. Öte yandan Abdülkâdir Merâği, müziğin Yunanca bir kelime olduğunu ve lahn (ezgi) anlamına geldiğini yazarak Fârâbi'nin de aynı şeyi söylediğini ilâve etmektedir (Sürelsan, 1972, s. 3-4).

Müzik; birtakım duygu ve düşünceleri belli kurallar çerçevesinde uyumlu seslerle anlatma sanatıdır (Türk Dil Kurumu, 2005, s. 1446). Müziğe dair tanımlardan bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür: Müzik bir “anlatım sanatı”dır. Müziğin yapı taşları “sesler”dir. Müzikte sesler düzenli ve uyumludur. Müzikte seslerle anlatılanlar; duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerdir. (Uçan,1994, s. 13). Müzik; kelimelerle anlatılması mümkün olmayan duygularımızı, heyecanlarımızı, bu duygu ve heyecanları sezdirecek, duyuracak tarzda tertiplenmiş sesler vasıtasıyla başka ruhlara aksettirme sanatıdır; bu halde duyguların ve heyecanların dili sayılabilir (Saygun, 1958, s. 1). İnsana bütün sanatlardan daha büyük bir kolaylık ve etkileme gücüyle ulaşan müzik; seslerle düşünme, sesler aracılığıyla yaşamı duyumsama ve geliştirme yolunda, insan gerçeğinin bütün ilişkileri içinde, araştırılması ve aktarılma sanatı olarak da tanımlanmıştır (Selanik, 1996, s. 2). Büyük Fransız düşünürü Jean Jacques Rousseau müziği; sesleri kulağa hoş gelecek surette birbirleriyle kaynaştırma sanatı olarak tanımlar (Sürelsan, 1972, s. 5).

Müziğe dil yönünden yaklaşanların tanımlarına göre:

Müzik tanrının dilidir(Eflatun).

Müzik evrensel bir dildir (Cottin).

Ezgi (müzik) insan ruhunun dilidir (Weber).

Müzik insan ruhunun anlayabileceği biricik dildir (Bennet) (Uçan, 1994, s. 11).

Yapılan bu tanımlara ek olarak; müzik, insanın kalbini ve beynini etkisi altına alabilen, yediden yetmişe her insana hitap edebilen, mekânı ve zamanı olmayan, dünyanın en güçlü, en birleştirici, en işlevsel, en keyifli ve en büyük dilidir.

4.2. Türklerde ve Araplarda Müzik ve İnsan İlişkisi

Tarih boyu müzik; genellikle olağanüstü güçlerle ilişkilendirilmiştir. Antik çağlarda Babiller ve Mısırlılar evrenin kozmolojik düzenini müzik sesi ile ilişkilendirirken bazı Sami kültürlerinde çeşitli müzik modları göksel ve dünyevî varlıklarla ilişkilendirilmiştir. Kitab-ı Mukaddese bağlı eski geleneklerde müziğin ve hatta müzik aletlerinin faydalı olduğuna dair birçok bulguya rastlanmaktadır (Racy, 2003, s. 26). İlkel dinlerde müzik; insanları Tanrıya yaklaştıran bir ibadet olarak görülmüş, ilahi bir armağan olduğuna inanılmıştır (Uludağ, 1976, s. 21). Eski çağlardan itibaren müziğin; güç kazanma, efsunlama, doğuma, evlenmeye, ölüme, savaşa eşlik etme, başarı ve kazanç sağlama gibi amaçlarından anlaşıldığı üzere insanoğlu adeta müzik ile korunmaya alınmıştır. Din, felsefe, matematik, astronomi ve folklor konusunda yazılan eserler müziğe önemli bir yer ayırmışlardır. Eski destan ve efsaneler, bazı kutsal kitaplar müzik ve müziğin gücünü konu edinmişlerdir. Günümüzde arp ve lyr gibi telli enstrümanların taş ve mermer üzerine yontu ve kabartmalarına rastlanmaktadır. Bu da eski çağlardan müzik ve müzik yaşamına ait bulguların netleşmesine yardım etmektedir (Selanik, 1996, s.5). Abdulkâdir el-Meragî, Camiu'l Elhân isimli eserinde müziğin kaynağını Hz. Adem'in yaratılışına kadar götürmüştür. Hz. Adem'in bir sese ve düzgün atan bir nabza sahip olmakla müziğin unsurlarından ses ve ritme de sahip olduğunu ve bu durumda güzel sesle Allah'ı tesbih ettiğini kaydetmiştir (Sürelsan, 1972, s. 5).

Medeniyetin gelişmesi ile birlikte, müzik hakkındaki eski inanç ve görüşler değişerek yerini müziğin matematik, astronomi ve din ile yakından ilişkili olduğu bilimsel görüşüne bırakmıştır. Atina'da milattan önce V. ve VI. yüzyıllarda müzik; genel olarak zihinsel

kültür anlamında fiziksel kültürün karşıtı olarak sayılmıştır. O dönemde her iki kavram da eğitimin en önemli dallarını oluşturmuştur (Çelebioğlu, 1986, s. 7-8).

Bazı araştırmacılara göre; müzik konusunda ilk yazılı eseri kaleme alan kişi; eserleri günümüze dek ulaşan, İslâm dünyasının ilk filozofu Yakub b. İşhak el-Kindî'dir (Toksöz, 2018, s. 85). Genellikle müziği, matematik ve felsefi açıdan incelemeye çalışan Kindî'nin on eserinden günümüze, yalnızca dördü ulaşabilmiştir. Kindî'den sonra Fârâbî ve İbn-i Sîna gibi bilginler de müzik konusunu ele almışlardır (Gözütok, 2018, s. 2). El-İsfehanî; bu âlimlerden yaklaşık yüzyıl sonra, ulaşabildiği tüm müzik eserlerini ve hikâyelerini bir araya getirerek eşsiz bir eser oluşturmuştur. Kimi araştırmacılar ise; Kindî'den daha önce İşhak b. İbrahim el-Mevsilî'ye (الموصولي) ait Kitabu Ahbâri'l Muğanniyîni'l-Mekkiyîn (كُتِبَ أَخْبَارُ الْمُعْتَنِّينَ الْمَكِّيِّينَ), Kitabu'l Eğani Li Ma'bed (كُتِبَ الْأَغَانِي لِمَعْبَدٍ) ve Ahbâru İzzeti'l-Meylâe gibi eserlerin var olduğu görüşündedir (Gözütok, 2018, s. 2).

Türkler musikiyi güç, neşe ve şeref veren bir unsur saymıştır (Özalp, 2000, s. 289). Dede Korkut hikâyelerinde de hemen her hikâyede en eski Türk sazı olan, sesinden güç ve şevk alınan *kopuz*dan bahsedilmektedir. Önemli sorunların kopuz çalınarak çözüme bağlandığı ifade edilir (Özalp, 2000, s. 288). Müzik; okullara ilk kez 1870 yılında İstanbul Muallim Mektebinde ders olarak girmiştir, Halk müziğinden faydalanılarak yazılan okuma şarkıları, eğitim amaçlı olarak ancak 1917 yılında kullanılmıştır. Cumhuriyet öncesi dönemde müziğin; bireyin ruhsal ve zihinsel gelişimine olumlu yönde etkisi bilirse de tutarsız eğitim programları sebebiyle bu alanda sağlıklı bir eğitim yapılamamıştır. (Say, 1997, s. 511).

Araplar İran'dan özümlenmiş bir müzik kültürüne sahiptir. VIII. yüzyıldan önce Kuzey Afrika, İtalya, İspanya gibi Akdeniz ülkelerini istila eden ve Haçlı Seferleri vasıtasıyla Avrupa'daki toplumları etkileyen Arapların; bilim, mimarî, müzik ve benzeri alanlarda bildikleri, bu yollarda Batıya aktarılmıştır. Arap müziği ritimleri karmaşık bir yapıya sahipti ve ezgilerine çoğu zaman vurma çalgıları eşlik ederdi. Günün her saati farklı bir makam kullanılırdı ki bu, ülkemizde de ezanın beş vakit namaz için farklı bir makamla

okunmasından da anlaşılacağı üzere halen devam eden bir gelenektir. Bununla birlikte farklı makamlarda üç dört şarkıyı birleştirerek okurlardı. Araplar, müzikte Asya'dan ve Mısır firavunlarından gelen iki sisteme sahiptir ve *luth* ya da *ud*, *rebab*, *bendir*, gibi birçok İran çalgısını benimsemişlerdir (Selanik, 1996, s. 22-23).

Kaygısız'ın ifadesine göre; Araplarda bilinen en eski halk şarkılarına “huda” denirdi. Bedevîlerin deve yürüyüşlerini andıran ritimlerle çalınır ve “ buho” denilen ağıtlarla, “inanç” adı verilen savaş şarkılarından oluşurdu. İcra etmek için üç türlü çalgı kullanılırdı:

Mizat (mızraplı çalgılar)

Kaspo (nefesli çalgılar)

Duf (def), tef (vurmalılar)

Araplarda şiir de çok büyük öneme sahipti. Müzik, şiir ve dans iç içeydi. İslâmiyet sonrası Kur'an'dan bölümler ve dinsel mesaj içeren sözler müziğe hakim olsa da diğer tür de varlığını sürdürdü. İslâm'ın yayılması ile birlikte, her bölgeden çalgılarla, melodi ve ritimlerde tanışarak zenginleşti. İran'dan “surnay” (zurna), fank (arp), Şam'dan “ud”, Mısır'dan “kanun”, Türklerden “Türk obuası” (zurna) gibi çalgılar kullanılmaya başlandı. Zamanla çalgıların gelişmesi ile müzik de gelişti. Afrika'nın kuzeyinden İspanya'ya giden Arap Müslümanlar; çalgı, ritim ve melodilerini Avrupa'ya taşıdılar. Büyük bir müzik kuramcısı olan Ziryap, IX. yüzyılda İspanya'da Cordoba'da müzik Eğitim Merkezi açtı. İshak el Mahsulî gibi müziğe karşı olanlara rağmen müzik; İslâm dünyasında engellenemedi. İslam'ın gelişme döneminde makamlarla; tambur, kanun, santur, ney, rebap, zil, zurna, dümbelek, nakkare gibi çalgıların önemli bir kısmı sonradan Osmanlı'ya geçti (Kaygısız, 2000, s. 141-142).

İslâmiyet öncesi Arabistan'da müzik; büyü ile ilişkilendirilmiş ve insanlar hatta diğer varlıklar üzerinde büyük bir etkisi olduğuna inanılmıştır (Racy, 2003, s. 26). Araplarda eski Arap musikisi Cahiliye devrinden sonra İslâm'a geçişin ilk asırlarında adeta yok olmuştu. İslâm öncesinde Arapların büyük bir çoğunluğu göçebe bir hayat sürüp

çadırlarda yaşardı. Bu sebeple o dönemde oldukça yaygın olan şiir sanatına yakın bir sanat kolu olan musiki ortaya çıkmaya başladı. Başlangıçta; göçebe hayatı yaşayan Arap gençlerinin ıssız çöllerde deve kervanlarını yürümeye teşvik etmek amacıyla oluşturulan oldukça ilkel melodilerden ibaret olan bu melodilere “ hudâ”, hud’a ya da “hidâ” adı verilmiştir (Ak, 2009, s. 16). Bu bilgi İbn-i Haldûn'un ünlü “mukaddime”sinin şarkıcılık ve musiki bölümünde de yer almaktadır (Özalp, 2000, s. 287). Hudânın; kadınların ölülerin arkasından ettikleri feryatlarla ortaya çıktığını ileri sürenler de bulunmaktadır. Hudâyı terennüm izlemiştir. Araplarda iki türlü terennüm vardı:

- 1- Şiirin musiki ile söylenmesi ki buna buna şarkı anlamında kullanılan gına adı verilir.
- 2- Manzum olmayan nesir halindeki sözlerin terennümüdür ki buna da tagbir denir (Ak, 2009, s. 16).

İslâm'ın gelmesi ile birlikte musikinin usulü değişmese de özünü teşkil eden sözlerde büyük anlam değişiklikleri olmuştur. Fuhuş ve putperestlik ihtiva eden sözler yerine tevhid ve saf sevgiyi işleyen sözler kullanılmıştır (Bozkurt, 1997, s. 79). Daha sonra komşu ülkelerin etkileşimi ile dinî olmayan musiki ortaya çıkmıştır. Mutluluk ve sevinç duygularını ortaya koyan ninniler, düğün şarkıları, çocuk şarkıları şüphesiz hudâ denilen türden çok farklıdır. Bu halk şarkılarının güfteleri ve besteleri hakkında bir bilgi günümüze ulaşmamıştır (Ak, 2009, s. 16).

Uludağ'a göre; İslamiyet'in yayıldığı ilk yıllarda Arapların musikileri basit ve sade bir yapıya sahiptir. Göçebeliğin etkisi ile şarkı, şiir ve nağmeleri develerini yürütmeye teşvik edecek mahiyette oluşmuş vezinli söz ve şarkılardan ibarettir. Arapların sadece sesle yaptıkları nağmelere terennüm; şiirle söyledikleri nağmelere gına denirdi. Bu dönemde musiki nazariyatının var olduğunu kanıtlayacak bir musiki terimi ya da deyiimi yoktur. Mûsika, mûsiki, mûsikâ, ve mûsikâr gibi Arapların musiki için kullandıkları deyimler Yunancadır (Uludağ, 1976, s. 26).

C. Zeydan Cahiliye dönemi Arap Musikisi hakkında özetle şunları anlatmıştır: Musiki; ruhların dili ve duyguların tercümanı olduğundan her milletin bir musikisi olması tabiidir.

Her milletin musikisi, kendi geleneklerine uygun olur. Cahiliye döneminde Araplar çadırda yaşar ve vakitlerini hayvan otlatarak geçirirlerdi. Araplar; şiir dışındaki güzel sanatlarla ilgilenmemişlerdir. Bu dönemde şiiri; kendi doğal sesleriyle musikî makamı olmaksızın okumuşlar ve bundan zevk almışlardır. Bu; musikiye atılan ilk adımdır. Bilindiği üzere; şiir musikinin anasıdır. Zamanla; Arap gençlerinin deve güderken söyledikleri bir tür ortaya çıkmış ve buna *hudâ* adı verilmiştir. Daha sonra *ğınâ* ve *ta'ğbir* adı verilen türler ortaya çıkmıştır. Şiirin güzel sesle terennüm edilmesine *ğınâ*, şiir dışındaki şeylerle terennüm edilmesine *ta'ğbir* adı verilmiştir. *Ğınâ*; zamanla *nasb*, *senâd* ve *hecez* olarak üç kısma ayrılmıştır. Yolcu, süvari ve gençlerin terennümüne *nasb* adı verilmiştir. Bu türde mersiyeler de söylenmiştir. *Nasbı*, Cenab bin Abdullah'ın icat ettiğine inanıldığından “Cenb’ın *Ğınası*” olarak da adlandırılmıştır. *Nasb*; *hudâ*'nın aslı olarak kabul edilmiştir. Hareketi ve nağmesi bol olan *ğınâ* çeşidine *senâd* denirdi. Def ve kaval eşliğinde çalınan ve çalarken oynanan musiki türüne de *hecez* denmiştir. *Ğınâ*; İslam'dan önce Medine, Taif ve Hayber gibi büyükşehirlerde yaygındır (Uludağ, 1976, s. 26-27). Bu dönemde; Araplarda çalgı aletlerinden yalnızca, yuvarlak ve kare şeklindeki büyüklü küçüklü defler ve mizmar gibi vurularak ya da üflenerek çalınan çalgı aletleri bilinmekteydi (Uludağ, 1976, s. 26-27).

Rivayetlere göre; Hz Peygamber zamanında besteli şiirler ve musiki ortaya çıkmamıştı. Arap şiiri en erken Hz Ömer zamanında bestelenmiştir (Uludağ, 1976, s. 30). İlk defa melodi ile Kur'an okuyan kişi Ubeydullah b. Ebi Bekre'dir (Uludağ, 1976, s. 37). Arap şiirini ilk besteleyen kişi Saîd b. Miscah'tır. Saîd; İran musikisini Arap musikisine uygulayarak Araplara öğrettikten sonra Bizans'a giderek onların musikisini de öğrenmiştir. Tekrar İran'a gidip yeni besteler ve müzik aletlerini öğrenen Saîd, Hicaz'a dönüp, öğrendiklerini Arap şiirine uygulamıştır. Yeni bir tarz oluşturduğu için musikinin üstâdı sayılmıştır. Başka bir rivayete göre de; İran musikisini Araplara tanıtan İbn Muhriz adında bir ses sanatkarıdır. Babası Kabe'nin hizmetçilerinden olan İbn Muhriz aslen İranlıydı. İran'a gidip geldiğinde, orada öğrendiği musiki türlerini Arapça şiirine

uygulayarak yeni bir ıgır açmıştır. Kendisine “Sannâu'l- Arap (Arap ses sanatkârı) unvanı verilmiştir. İbn Muhriz de musikiyi ilk defa Saîd'den öğrenmiştir. Bazı rivayetlere göre ise; Arap şiirini ilk besteleyen, Hz. Ali'nin yeğeni Abdullah b. Ca'fer'dir. Medine'de Fars kavminden musikîde öne çıkan isimler; Tuvays, Nüşayt ve Abdullah b. Amr'ın İrani kölesi Sâib'tir. Arap şiir ve şarkılarını kendi usulleri ile çok güzel bir şekilde okuduklarından şöhretleri etrafa yayılmış ve onların sayesinde musikî aşamalı olarak gelişerek Abbasiler döneminde yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Bu dönemde İbrahim b. Mehdî, Musullu İbrahim, aynı zamanda fakih olan Musullu İbrahim'in oğlu İşhak ve onun oğlu Hammad gibi Arap musikîsinin gelişiminde en büyük rol oynayan meşhur musikî üstadları yetişmiştir. .Bu rivayetlere göre; Arap musikîsinin başlangıçta İrani etkisinde olduğunu söylemek mümkündür (Uludağ, 1976, s. 30-32). Arap musikîsinin gelişimine büyük katkıları olan ve Mekke'de Arap şiirinin ilk defa udla alan Ubeyd b. Süreyc'in Türk olduğuna dair rivayetler mevcuttur (Ebu'l Ferec, 1962, s. 233).

Orta ağ yazarları; Arapça ifadesi ile tethir olgusu yani müziğin ahlakî, kozmik ve tedavi edici özelliği üzerinde sıklıkla durmuşlardır. İşitme duyusuna hitap eden ve ruhanî çağrışımlara neden olan müzik, doğrudan öte dünyaya ait üstün özelliklerle ve müzik sesine karşı belirgin bir duyarlılıkla donanmış insan ruhuyla temel benzerliklere sahip varsayılmıştır. İslâmî tasavvuf geleneklerinde özel bir konumu olan müzik binlerce yıldır vecd ya da coşkunluk, dalın zamansızlık hissi, taşkınlık, zevkle kendinden geçme ve duygusal heyecan anlamında kullanılan esrime deneyimi yaşatmak için kullanılmaktadır Müzik ile duygusal dönüşüm arasındaki kaynaşma için Arap kültüründe, Batı dillerinde tam olarak karşılığı bulunmayan tarab kavramı kullanılmaktadır. Tarab terimi; esrime gibi kısaca müziğin uyandırdığı sıra dışı duygu durumunu ifade etmektedir (Racy, 2003, s. 27-30). es-Sabbağ; Yakındoğu ya da “şark” müziğinin öncelikle duygu yoğunluğu yaratan bir ifade olduğunu öne sürmektedir (Racy, 2003, s. 25).

İslâm dünyasında Platon'un ve özellikle Aristo'nun felsefesini en iyi aıklayanlardan, büyük Türk İslâm âlimleri ve hekimleri er-Râzi, Fârâbî ve İbn-i Sîna, müzikle tedavi ve

müziğin psikişik hastalıkların tedavisinde kullanımı ile ilgili ilmî esasların temelini atmışlardır (Ak, 1997, s. 114-115). Türk Müziği tarihine damga vuran, gelişmesinde büyük katkıları olan âlimleri; Fârâbî, İbn-i Sîna, Abdülkâdir Merâgî, Safiyüddin Abdülmümin Urmevî ve Sultan Veled olarak sıralamak mümkündür (Ak, 2009, s. 43-56).

4.2.1. Fârâbî

Türkistan'da eski bir yerleşim merkezi olan Farab'da (Otrar) doğmuştur. Filozof, bilgin ve sanatkâr olarak yaşadığı yıllarda günümüzde olduğu kadar tanınmamıştır. Ebû Nasrî Fârâbî, Aristo'nun tüm eserlerini inceleyip açıkladığından “Üstad-ı Sâni” ve “Muallim-i Sâni” gibi sıfatlar almıştır (Ak, 2009, s. 43). Fârâbî, ilk Türk müzik kuramcısı olarak tarihe geçmiştir (Ak, 2009, s. 39). Sahip olduğu çeşitli ilimlerin yanında musiki ilmine de önem verip gerekli saydığından kendisinden sonra gelenlere öncülük etmiştir. Bu alanda görüşleri, icrakârlığı, çalgı mucitliği, besteleri hatta nota mucitliği bulunmaktadır. Fârâbî'nin musiki yönünü konu alan ilk tebliğın 1985 yılında olması onun hakkındaki çalışmaların ne denli az olduğunun bir göstergesidir (Üngör, 1990, s. 61). “کتاب الموسیقی” (Büyük Musiki Kitabı) adlı eseri yaşadığı dönemin en büyük kitabı sayılmış ve Fârâbî, musikiyi özel kuralları olan ayrı bir ilim dalı haline getirmiştir (Abs, es-Sibai, el-Ebraş & el-Annan, 2013, s. 36). Ortaçağ Avrupa'sında musiki neredeyse kilise ilahilerinden ibaretti. Ona bir nota bahşeden Fârâbî ve el- Ferec olmuştur. Böylece sol anahtarlı ilk beş çizgili notayı ilk defa Müslümanlar kullanmıştır (Ak, 1997, s. 174).

Birçok eseri bulunmakla birlikte musikiye dair yazdığı eserlerin başlıcaları: el-Mûsikî, el-Kelâm fi'l-Mûsikî, Kitabun fi İhsâsî'l-İkâ' ve Kitabu'l-Mûsikî'u'l-Kebîr'dir (Uludağ,1976, s. 26). *Kitabu'l-Mûsikî'u'l-Kebîr* (Büyük Musiki Kitabı) isimli eseri iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde musikinin etkilerini ele alıp, ikinci bölümde ise kendisinden önceki musikişinasların ortaya attıkları fikirleri eleştirmiştir. *Kitab'ul* –

Medhal-ilâ Sinaat-il-Mûsikî isimli eserinde musiki teorisine ait çalışmaların yetersizliğine dair meselelerden bahsetmiştir. Musiki konusunda Fârâbî'nin düşünceleri ve çağdaş düşünceler zaman zaman benzerlikler göstermektedir. Karl Bücher “Work and Rhythm” adlı eserinde musikinin orijininde, bedensel çalışmanın ritmik olarak ifade edilmesi gibi doğal bir eğilimin var olduğunu savunur. Fârâbî de musikinin bedensel çalışmada bir etkisi olduğundan ve insanların güçlüklerin üstesinden gelmek için şarkıdan nasıl medet umduğundan bahsetmektedir. Fârâbî eserinde notadan da bahsetmiştir. *İhsa’ul-Ulûm* isimli eserinde ise musikinin bağlı olduğu ilim ve sanat dalına değinmiştir (Ak, 2009, s. 43-44).

“*Tezkeretu’l Hukûm-u fi-Tabakatu’l- Umem*”de yer alan bir bölümde Fârâbî hakkında şöyle bir hikâye bulunmaktadır: “Emir Seyfûddevlê-î Hemedanî'nin saz sanatkârları bir süre çalıp söylediler, mecliste bulunan Fârâbî daha sonra cebinden tahta parçaları çıkartarak birbirine ekledi ve çalmaya başladı. Orada bulunanlar önce güldüler; sazın yapısını değiştirerek çaldı, herkes ağladı. En sonunda herkesi uyutarak sessizce meclisi terk etti”. Kendisiyle ilgili buna benzer başka efsanevî hikâyeler de mevcuttur (Özalp, 2000, s. 307-308).

İbn-i Ebi Usaybia; “*Tabakatu’l –Etıbbâ*” isimli eserinde Fârâbî'nin bir saz icat ettiğini ve musiki konusunda iyi olduğunu belirtmiştir. Ud ve kanunun Fârâbî tarafından icat edildiği ileri sürülse de kesin olduğuna dair bir belge yoktur (Ak, 2009, s. 43-44).

4.2.2. İbn-i Sîna (Ebu Ali Sîna – Avicenna)

Büyük İslâm bilgini ve filozoflarından olan İbn-i Sîna; musikiyi bir ilim, aynı zamanda bir sanat ve kültür dalı olarak değerlendirmiştir. Fârâbî ile bilimsel bir temele oturan musiki, İbn-î Sîna'nın “*Cevami-ilmi’l- Mûsikî*” isimli eseri ile taçlanmıştır. Musikiyi iki bölümde incelemiştir. İlk bölümde nağmelerin uyum ve uyumsuzluklarını açıklamış ve musikinin konusunu ele almış; ikinci bölümde ise usuller ve bunların nağmelerle ilişkisini incelemiştir. Kitabı'ş-Şifanın riyazî ilimler bölümünün XII. kısmını musikiye

ayırmiştir. “*Kitabu'n-Necat*” ve “*Danışname*” isimli eserlerinde de musiki ile ilgili bölümler mevcuttur. Musikinin tıptaki rolünü tanımlarken, hastaya en iyi musikiyi dinletmeyi, tedavinin en iyi ve en etkili yollarından biri olarak saymıştır. İbn-i Sîna musikiyi Fârâbî'den öğrendiğini, onun eserlerinden çok faydalandığını ve tıp alanında uygulamaya koyduğunu ifade etmektedir. İbn-i Sîna'ya göre; ses, varlığımız için zarurîdir. İnsan ve hayvanlar acı ve sevinçlerini ancak ses yoluyla yansıtabilirler. Müzik bestelerinin kulağa hoş gelmesi, işitme gücüyle değil; dinlenen besteden çeşitli telkinler çıkaran idrak yeteneği ile ilgilidir. Sesin duyumu, sesin ahenginin cazibesi ruha en büyük ve en tatlı hazzı verir ki bu da insanı derinden etkileyen bir durumdur. İbn-i Sîna; musikiyi, matematik ve fizik ölçüleri çerçevesinde incelemiştir. Ustası Pisagor'un görüşlerini benimsemekle birlikte onun kadar derinlere inmemiş musikinin uygulamalı yönüyle meşgul olmamıştır (Ak, 2009, s. 45-46).

4.2.3. Abdülkâdir Meragî

Azerbaycan'ın Meraga şehrinde dünyaya gelmiştir. Yerli ve yabancı kaynaklara göre; Fârâbî ve İbn-i Sîna birinci ve ikinci üstad sayıldıklarından Abdülkâdir Meragî Üstad-ı Salis olarak anılır. Bursa, Meraga, Tebriz, Bağdat, Semerkant ve Herat şehirlerinde yaşamıştır. Eserlerini, anadili Türkçe dışında dönemin ilim ve sanat dili olan Arapça ve Farsça yazdığından Batılılar tarafından İranlı olarak bilinir. Musikiyi modern bir fizikçi gibi düşünüp incelemiştir Eserlerini musikinin pratik ve teorik yönlerini fiziksel olaylara ve fizik yasalarına dayandırarak deneysel bir düşünce doğrultusunda yazmıştır. Öyle ki Câmîu'l- Elhân isimli eserinin giriş bölümünde musikin “ Erkân-ı Riyâziyeden bir rükun ve Ecza-i Hikmet'ten bir cüzüv” olduğunu yazmıştır. Musikin astroloji ile ilişkilendirildiği ve ilm-i nücumdan sayıldığı bir dönemde eserinde, sesin ve ezginin tarifi, kulağa gelmesi, ses aralıklarının oranı, birbirinden farkı ve birbirleriyle ilişkilerini incelenmiştir. Bu ustalığı sebebiyle, ondan bahseden tüm yazarlar ve araştırmacılar

Meragî için “geçmiş zamanları yücelten kimse” ya da “musiki nazariyatında en yetkili kişi” sıfatlarını kullanmışlardır. Eserlerinde; kendisinden önce yazılan eserlerdeki çelişkileri ve nedenlerini açıklayarak gidermeye çalışmıştır. En önemli eserleri; *Kenzu'l-Elhân* (Nağmelerin Hazinesi), *Câmiu'l-Elhân* (Nağmeler Topluluğu), *Makâsidu'l-Elhân*'dir (Nağmelerin Amacı). *Kenzu'l-Elhân*'da pek çok bestesinin notasını kaydettiğini söylemiş ve bu eserin birçok musiki sorunu için başlı başına temel bir kaynak olacağını ileri sürmüştür. Fakat; ne yazık ki bu eser günümüze dek ulaşamamıştır. Meragî, bazı müzik aletleri icat etmiş ve eserlerini ebced notası ile kaydederek günümüze dek ulaşmasını sağlamıştır. Bu eserler; klasik repertuarımızın en güçlü eserleri olarak hala çalınıp söylenmektedir. Kendisinden sonra gelen musikişinasları yüzyıllarca etkilemiştir (Ak, 2009, s. 50-56).

4.2.4. Safiyüddin Abdülmümin Urmevi

Musikimizin büyük isimlerinden biri olan Urmevi, Sultan Veled'le hemen hemen çağdaştır. Türk musiki kaynaklarında Urmiyeli Safiyüddin, İbnu Fâhiri'l-Urmevî ve Safiyüddin Abdülmümin bin Yusuf bin Fâhir gibi isimlerle tanınan bu büyük sanatçının da tıpkı diğerleri gibi Türk olduğu görmezden gelinmiş ve çoğu kaynakta Arap olarak tanıtılmıştır. Bağdat sarayında hem musikişinas ve ud sanatçısı olarak çalışmış hem de halifenin ünlü kitaplığının idaresine bakarak müstensihlik yapmıştır (Özalp, 2000, s. 313).

Elde bulunan eserleriyle, kütüphaneciliği ve büyük bir yazar olmasının yanı sıra Yâkut ve İbni Mukla kadar iyi bir hattattır. Aynı zamanda bestekâr olan Safiyüddin, Kindî'den sonra “Ebced Nota”sını ilk kez kullanmış ve Türk musikisi ses sisteminin bilimsel temellere oturmasını sağlamıştır. İsfahan'da bulunduğu yıllarda santur, kanun ve nüzhe (mugni) gibi musiki aletlerini icat ettiği söylenmektedir. Musikide makamların, insan psikolojisi üzerindeki etkilerini inceleyen büyük bir ses fiziği ustasıdır. Eserleri *Risalât-u*

Şerefiyya fi'l-Nisah'il Tâlifîya, Kitabu'l-Edvâr, Fi'l-Ulûm'il-Arûz ve'l-Kâvâfi ve'l-Bâdî olarak sayılabilir. Safiyüddin Abdülmümin; yaşadığı dönemde musikiyi bilimsel, teknik ve klâsik açıdan incelemiş ve Türk İslâm musikisinin günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır (Ak, 2009, s. 47-49).

4.3. Müzikle İlgili Görüşler

13. yüzyılın musikî bilginlerinden Safiyüddîn-i Abdülmümin'in Kitabu'l-Edvâr'ının 15.yüzyıl musikîcilerimizden Ahmedoğlu Şükrüllah tarafından yapılan çevirisinin giriş bölümünde: "Musikî ilmi bir sanattır ki sanatlar ortasında bundan daha aziz ve bundan daha şerif bir sanat yoktur" ifadesi yer almaktadır (Sürelsan, 1972, s. 4).

Müzikle ilgili olarak dile getirilen görüşlerin bazıları şunlardır:

İbn-i Sîna: Ahenkli bir düzen içerisinde belirli bir şekilde ayarlanmış olan sesler insan ruhu üzerinde çok derin tesirler yapar (Ak, 2009, s. 46).

Konfiçyüs: Müzik ruhun gıdasıdır (Uludağ, 1976, s. 22).

İbn-i Haldûn: Musikî bir sanat olup ancak sosyal ve medenî bakımdan gelişmiş muhitlerde yayılır. Ekonomik bakımdan durumları refah seviyesine ulaşan cemiyetler buna ihtiyaç duyarlar (İbn-i Haldûn, 1996, s. 432).

Gestalt: Müzikte edilgenlik vardır. Bütünsel kavrama daha etkili olup, hüznü simgeler. Estetik tepki ile duygular arasında ilişki kurar, duygusal uyarı yapar. Görülenden farklı ve derin anlamlar verir.

Slobodav: Günümüzde müzik dinlemek, zorunlu uğraşlardan kaçıştır. Müzik; geçmişte törenlerin, toplumsal olayların merkezindeydi. Yazıdan önce, toplumu anlatan destanlar müzik yolu ile taşınırdı. Sözlü mesaj müzikle daha iyi anlatılır. Ezgi de sözlerle unutulmaz. Bu nedenle müzik toplumsal bellek olmuştur.

Schopenhöver: Ezgiler doğrudan kalbe gider, akılla ilgisi yoktur.

Leonard Meyer: Müziğin, insanın üzerindeki etkisinin temeli duygusaldır. Yani; bizi duygulandırdığı için ilgimizi çeken bir uyaran türüdür.

Eflatun: Müzik; ruhu terbiye eden biricik vasıtaadır. Müzik bir eğlence aracı değil, bir güzellik ve eğitim aracıdır (Kaygısız, 2009, s. 40-43).

Mozart: Duygularımı şiirlerle anlatamam, çünkü şair değilim. Kendimi gölgeler ve ışıkla ifade edemem; çünkü ressam değilim. Düşüncelerimi hareketlerle de açıklayamam, çünkü dansçı değilim. Ama bunların hepsini müzikle yapabilirim; çünkü ben bir müzisyenim (Mozart, t. y).

4.4. Müzik ve Yaşam

İlim ve musiki arasındaki ilişkiyi konu alan bir eserde, Türk musikisi büyük bir nehre benzetilmektedir. Bu büyük nehrin kenarında geniş bir çiftliği bulunan adam, nehirden yalnızca bir bardak su alarak, yarısıyla fesleğeni diğer yarısı ile de karanfilini sulamakla yetinmektedir. Bu örnekten yola çıkarak Türk musikisinin yerine genel anlamda “müzik” düşünülürse, bu büyük nehirden yalnızca keyif için dinlemekle yetinmek büyük bir çiftlikte bulunan fesleğen için büyük bir nehirden yalnızca bir bardak su almaya benzer. Oysa müzikten; Arapça öğretiminde dil becerilerini geliştirmek için de istifade etmek mümkündür (Uzdilek, 1977, s. 6-7).

Müziğin; duygulara yani kalbe dayandığı düşünülür ve onda insanın oluşturabileceği bütün güzellik kusurlar mevcuttur (Zeren, 1997, s. 1). Kaygısız’a (2009) göre; müzik insanın yüreğine seslenir. Duygularını harekete geçirerek bireyi yönlendirir. Kişiliğin oluşmasına olumlu ya da olumsuz katkılar yapar.

Ayrıca müzik; matematiksel bir mantık, disiplin, zamanı kullanma, susma, diyalog kurma, hareket etme ve ilişkiler sanatıdır. İnsan düşüncesinin bir ürünü olmasının yanı sıra duygusal bir deşarj yoludur. Yaratıldığı ortamlar, çağın dünya görüşüyle kısaca insan yaşamıyla ve toplumla sıkı bir bağ içinde olduğundan yalnızca bir eğlence aracı olarak

görülmemelidir. Müzik; bireye günlük yaşamda güç kazandırırken birlikte yaşamının kurallarını öğretir (Selanik, 1996, s. 2). Müziğin; dinleyenleri zihinsel, bedensel ve ruhsal bir dönüşme uğratarak onlara esin ve coşku verdiği söylenir (Racy, 2003, s. 18).

Birçok toplum; şarkılarını kulaktan kulağa, babadan oğula, ustadan çırağa aktararak sakladığı için müzik yüzyıllar ötesinden zamanın ve yaşamın süzgecinden gelmektedir.

Tabii olarak zaman içinde gereksinimlere uygun olarak değişmektedir (Selanik, 1996, s. 5).

Müziğin; bireysel anlamda yaşamımıza kattığı pozitif etkilerin yanı sıra toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel katkıları vardır (Uçan, 1994, s. 18).

Toplumsal manada bakılacak olursa; müzik içinde doğduğu toplumun aynası niteliğindedir. Her toplumun kendine has bir müziği vardır ve bu müzik ait olduğu toplumda yaşanan sevinçlerin, acıların, hüznlerin, coşkuların ve savaşların izlerini taşır.

Bu vasfiyle; sevince, coşkuya ve acıya ortak olur. Toplumlar arası iletişimi sağlayan en güçlü araçlardandır. Bu özelliğiyle; birbirini hiç tanımayan bireyler arasında bağlar kurarak aralarında ortak duygu ve düşüncelerin oluşmasını sağlar (Say, 2009, s. 19).

Şarkılar kültür aktarımında etkin bir araç olarak kabul edilir (es-Sayfi, 2018, s. 133). Kültürel manada müzik; yine bir aidiyet olgusu taşır. Toplumsal manada olduğu gibi kültürün de aynasıdır. Tarihten günümüze kültür mirası taşıma gibi büyük bir misyona sahiptir. Toplum oluşturulan küçük toplulukları bile temsil edebilecek, büyük bir güce sahiptir. Sözgelimi; Türk toplumunda, Karadeniz'e ait müzikler dinlendiğinde Karadeniz kültürü, Ege'ye ait müzikler dinlendiğinde Ege kültürü hakkında bir fikir sahibi olmak kaçınılmazdır.

Ekonomik manada; gelişen teknoloji ile birlikte dünya üzerinde büyük kitlelere ulaşabilen, bütün dünyayı en fazla etkileyebilen bir güç olarak bireysel getirisi bir yana; içinde doğduğu ülkenin sosyal, kültürel ve fiziki yapısını aynı anda popüler hale getirerek, bir kâr marjı oluşturabilme gücüne sahip nadir araçlardan sayılabilir.

Tüm bu katkıların en önemlisi ise elbette müziğin eğitimsel katkılarıdır.

4.5. Dil ve Müzik

Dil ve müzik arasında çok güçlü bir ilişki vardır. Şöyle ki; insanı bir ağaca benzetirsek, dil o ağacın dalları, müzikse ağacın yaprakları gibidir. İkisini birbirinden ayrı düşünmek olanaksızdır. Çünkü dünyanın neresine bakılırsa bakılsın, gerek geçmişten gerekse bugünden müziğe ait izler bulunur.

Nasıl ki konuşma dilinde ses, her harfin söylemiş tarzına göre birbirinden ayrılıyorsa müzik dilinde de bu seslerin birbirine göre ince veya kalın olması bu ayrımı sağlamaktadır. Örneğin Türkçe dilini yazmak için 28 harf varken Fransızca yazmak için 26 harf kullanılır. Müzik dilinde ise Batı musikîsini yazmak için 12; eski Türk sanat musikîsini yazmak için 24 harf yani ses gerekirken bazı milletlerin müziği için yalnızca beş ses kullanılır (Saygun, 1958, s. 1).

Her sağlıklı birey istese de istemese de, doğduğu andan itibaren dilin harcı olan sese maruz kalır. Müzik de “uyumlu sesler” bütünü olduğundan onu dilin hatta insanın çok uzağında aramamak gerekir.

Bundan birkaç yıl öncesinde; bazı düşünürler dil ve müzik arasında benzerlikler olduğuna işaret etmiştir.18. yüzyılın önemli düşünürlerinden Rousseau, konuşma ve şarkının kaynağının bir olduğunu iddia ederek, dil netleşip somutlaştıkça, ezginin gücünü yitirerek konuşmadan ayrıldığı görüşünü ortaya atmıştır. Darwin ise bu görüşe karşı, müziğin dilden önce var olduğu, kur yapma ve meydan okuma sesleriyle konuşmanın oluştuğu görüşünü ortaya atmıştır (Patel'den aktaran Önal, 2012).

Yine Rousseau; dillerin kökeni üstüne yazdığı bir denemesinde; ilk tarihlerin, yasaların dizeler halinde yazıldığını ve şarkı biçiminde söylendiğini ileri sürmüştür. Strabon da “söylemek ve şarkı söylemek eskiden aynı şeydi” diyerek Rousseau'yu destekleyen bir görüş ifade etmiştir.

Tüm bu görüş ve ifadelerin en can alıcısı ise; şüphesiz Rousseau'nun ilk dilbilimciler hakkında yazdıklarıdır. Rousseau; kaleme aldığı denemesinde, ilk dilbilimcilerin sanatlarını müziğe tabi kıldıklarını ve her iki alanın da hocası olduklarını belirtmiştir.

Bu denemenin dipnotunda ise şu ifadeler yer almıştır "...eskiden dil bilgisi ve müzik ayrı değillerdi, çünkü Archytas ve Aristo-xenus dil bilgisinin müziğe tabi olarak değerlendirmişlerdi ve bu ustalar her iki disiplini de öğretmişlerdi.". [Fransızca çevirisi: Jean Cousin, Les Belles Lettres, 1975 (Fr. y.h.n.)].(Rousseau, 2013, s. 58).

4.6. Müziğin Eğitim ve Öğretimle İlişkisi

Eğitim, genel anlamda bireyde davranış değiştirme sürecine verilen addır. Bu tanıma ek olarak; eğitim, bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yoluyla istenilen davranış değişikliğini oluşturma sürecidir (Demirel, 2011, s. 6).

Eğitimin:

- Kültür aktarımını sağlama
- Bireyin toplumsallaşmasını sağlama
- Yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı elemanlar yetiştirme
- Siyasal
- Seçme - yerleştirme ve
- Ekonomik işlevi bulunmaktadır (Özdemir, 2011, s. 37-50).

Öğretim; genellikle eğitim kurumlarında gerçekleştirilen planlı, denetimli ve örgütlenmiş etkinliklere denir. Öğretim sürecinin oluşturmak için:

- Öğrenciyi tanıma
- Eğitim hedeflerini belirleme
- Öğrenme ortamı hazırlama
- Öğrenmeyi gerçekleştirme
- Öğrenmeyi ölçme ve değerlendirmeye tabi tutmak gerekmektedir (Özdemir, 2011, s. 8-9).

Müzikle yapılan eğitim, öğrencilerin dikkatini gözle görülür derecede etkilemektedir (es-Sayfî, 2018, s. 134). Eğitimde müzik kullanıldığında; 21. yüzyılda yeterli bir öğrenme sağlamak için gereken; öğretmen denetimli ve öğrenci merkezli olma; direkt öğretim ve etkileşimli öğrenme sağlayan; bilgi ve becerileri artırmaya yönelik; temel beceriler ve uygulamalı becerileri geliştirmeyi sağlayan; genelleştirilmiş ve kişiselleştirilmiş olarak kullanılmaya elverişli; rekabetçi ve işbirliğine dayanan; metin temelli ve web temelli alternatiflere sahip; sonuç testleri ve süreç değerlendirmeleri yapmaya uygun; okul için ve hayat için öğrenmeyi kapsayan unsurlar süreci kolaylaştırmış ve hızlandırmış olacaktır (Özdemir, 2011, s. 282).

Eğitim ve müzik bir arada kullanıldığında; “sanat eğitimi” akımı ve “çocuktan hareket” akımı gibi çağdaş eğitim akımları ile uyumlu bir eğitim gerçekleştirilmiş olacaktır. Konuyu biraz açmak gerekirse; “sanat eğitimi” akımı, tüm eğitimin güzel sanatlardan destek alarak yenilenmesini savunmaktadır. Bu akım, mevcut eğitimin yalnızca teknik ve akılcı gelişmeyi sağladığı öte yandan; duyguları ve maneviyatı ihmal ettiği görüşündedir; bunların da gelişmesi için güzel sanatlardan faydalanmayı önerir. Bu akıma göre; bireyin estetik duygusu, eğitimin esaslarındandır. “Çocuktan hareket” akımında çocuk esastır. M. Montessori, P. Petersen gibi temsilcileri olan bu akıma göre yetişkin ölçülerine göre eğitim düzenlemeleri kaldırılmalı; bunun yerine, öğrenciyi etkin hale getirerek gelişimine uygun bir ortam oluşturulmalıdır (Özdemir, 2011, s. 184).

Bunların yanı sıra Önal’a (2012) göre müzikal bütünler dilsel bütünlere nazaran daha kolay hafızaya kaydedilebilir özellik taşımaktadır (Önal, 2012, s. 7).

İnsan beynindeki nöral aktiviteyi artıran müzik; duygusal, görsel, işitsel, dilbilimsel hatta fiziksel duyumsama ve hareketleri senkronize bir biçimde yönetme yetisine sahiptir.

Müzik eğitimi almaya başlayan çocuklar üzerinde yapılan araştırmalarda; beynin davranış, planlama ve organizasyon gibi becerilerden sorumlu bölümünde, önceki görüntülerde olmayan, 15 aylık eğitimden sonraki görüntülerde ortaya çıkan olağanüstü bir değişimin sağlandığı gözlenmiştir.

Kariyerini müziğin beyin üzerindeki etkilerini araştırmaya adanmış dünyaca ünlü nörolog Oliver Sacks da araştırmasında, müziğin hiçbir zaman pasif olarak dinlenmediği, müzik dinleme esnasında bilinçaltında beynin bu sesleri deşifre etmeye çalıştığı sonucuna varmıştır (Emren, 2016, s. 58). Yine nöroloji ile ilgili araştırmalara göre; Alzheimer hastalarının bir kısmı, kendi isimlerini hatırlayamadıkları halde, bazı şarkıları hatırlayabilmektedir ki bu da beynin şarkı sözlerini sıradan kelimelerden daha farklı bir şekilde algılayıp depoladığının göstergesidir (es-Sayfi, 2018, s. 139).

Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuvarı öğretim üyesi Prof. Dr. Ahmet Mustafa Yurdakul katıldığı bir TV programında; müzik dinlerken ve söylerken vücudun endorfin ve serotonin gibi mutluluk hormonları salgıladığını ifade etmiş, müziğin ritim duygusunu geliştirdiği için kekemelik tedavisinde de kullanılabilir olduğunu belirtmiştir.

BÖLÜM 5

YABANCI DİL ÖĞRETİMİ, YABANCI DİL BECERİLERİ VE MÜZİK

5.1. Yabancı Dil Öğretiminde Dikkat Edilmesi Gereken Temel İlkeler

Günümüzde; yabancı dil öğretiminde kullanılan ve önerilen pek çok yöntem ve teknik bulunmasına karşın, henüz öğretmenlerin sihirli bir değnek gibi kullanarak hedefe ulaşacakları yöntem ve teknik yoktur. Bu yüzden; sınıf içindeki bireysel farklılıkları dikkate alarak, kullanılan yöntem ve teknikleri olabildiğince çeşitlendirmek yabancı dil öğretimine katkı sağlayacaktır.

Yabancı dil öğretiminde, öğretmenlerin dikkat etmesi gereken bazı temel ilkeler aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Demirel, 1999, s. 31).

5.1.1. Dört Temel Beceriye Geliştirme

Yabancı dil öğretiminde dört temel esas olan; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinden her birine eşit oranda yer verilmelidir. Bu dört temel beceri birbiriyle ilişkili olduğundan bazı becerilerin ihmal edilmesi öğretimin tam olarak gerçekleşmemesine sebep olacaktır (Demirel, 1999, s. 31).

Bununla birlikte; bazı dilcilere göre, dil öğrenmenin asıl amacı dilin bel kemiği olan yazılı ve sözlü iletişimin sağlanmasıdır (Koç, 1979, s. 43). Bu ifadeye göre; dilde iletişimi sağlama dilin kurallarından çok daha önemlidir.

5.1.2. Öğretim Etkinliklerini Önceden Planlama

Öğretim etkinlikleri; yıllık, ünite ve günlük ders planlarından oluşmaktadır. Plan yapma, zamandan tasarruf sağlamanın altın kuralıdır. Başarılı bir öğretimin anahtarı plan yapmaktır. Planı yapılmayan bir öğretim etkinliğinin, rotası olmayan bir gemi gibi nereye gideceğini kestirmek mümkün değildir (Demirel, 1999, s. 31).

5.1.3. Basitten Karmaşığa Somuttan Soyuta İlkesi

Yabancı dil öğretiminde dikkat edilmesi gerekenlerden biri de başlangıçta basit ve somut kavramların kullanılmasıdır. Özellikle cümle yapılarının ve kalıp ifadelerin iyi anlaşılması, iyi bir temelin oluşturulmasına fırsat verip öğrencinin kendi cümlelerini kurabilmesine olanak sağlar. Karmaşık ve soyut kavramların öğretilmesine süreç içinde adım adım gidilmelidir (Demirel, 1999, s. 31-32).

5.1.4. Görsel ve İşitsel Araçlar Kullanma

Görsel ve işitsel araçlar kullanma; birçoğu akıllı telefon ve bilgisayar oyunlarına bağımlı hale gelmiş öğrencilerin, dikkatini çekme ve onların derse katılımını sağlamada adeta can simidi niteliğindedir. Bu araçları kullanma; sınıf ortamını sıkıcı ve monoton olmaktan çıkarmakla kalmayıp yabancı dil öğretimi için gerekli olan dinleme etkinliklerini yapma olanağını sağlayarak öğrencilere doğru dil alışkanlıkları kazandırır (Demirel, 1999, s. 32).

5.1.5. Günlük Yaşamda Kullanılabilir Olma

Yabancı dil öğretiminde; öğrencilere günlük hayattan uzak kavram ve ifadeler verilmemelidir. Öğrencilere günlük hayattan uzak kavram ve ifadeler vermek, Başkan'ın (1969) ifadesiyle bir insana araba kullanmayı kâğıt üzerinde göstermeye benzer (Başkan, 1969, s. 67).

Bu tür ifadeler; kullanılmayan bilgi unutulmaya mahkûmdur gerçeği ile yalnızca zaman israfına yol açacaktır. Örneklerin, kavram ve ifadelerin günlük yaşamdan olması, öğrencinin bilgiyi tekrar etmesine fırsat sunarak kalıcı öğrenmeyi sağlayacaktır (Demirel, 1999, s. 33).

5.1.6. Bireysel Farklılıkları Dikkate Alma

Bireysel farklılıkların oluşmasına neden olan başlıca faktörler; anne-baba tutumları, çevresel etkiler, sosyo-ekonomik düzey, kültür ve ailenin özel durumu olarak sıralanabilir (Demirel, 1999, s. 33).

Her birey “biricik” olma özelliği taşır. Her öğrencinin ilgisi, yeteneği, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimi birbirinden farklı olduğu gibi; bilgiyi öğrenme hızları da farklılık göstermektedir. Yabancı dil öğretiminde tüm bu farklılıklar dikkate alınarak, yöntem ve teknikler çeşitlendirilmeli ve her öğrenciye fırsat verilmelidir.

5.1.7. Güdüleme (Motivasyon Sağlama)

Güdü, organizmayı harekete geçiren durumdur ve öğrencinin öğrenmeye güdülenmiş olması demek; onun bilgiyi daha kolay öğreneceği anlamına gelmektedir (Bacanlı, 2011, s. 200). Güdünün eğitimin içinde dinamik bir olgu olduğu kabul edilir (es-Sayfi, 2018. s. 133).

Öğretmenin; doğrudan, öğrenmeyi kolaylaştırma vasfı olmasa da taşıdığı bazı özelliklerle bunu gerçekleştirmesi mümkündür. Bu özelliklerden ilki, model olmaktır. Öğrenci; öğretmenini model alarak onun gibi davranmaya, onun gibi olmaya çalışır. Öğretmen; iyi bir model olmak rolünde ne kadar başarılı olursa, öğrenci üzerindeki etkisi o kadar olumlu olacaktır. Öğretmenin, sınıf içi etkinliklerdeki coşkusu da öğrencileri güdüleme de önemli bir etkidir. Coşku bulaşıcıdır; yani sınıf ortamında öğrenciler birbirlerinin coşkusundan etkilenirler. Öğretmen sınıfa istekli ve coşkulu girse bu durum öğrencilere de yansıtacaktır.

Öğretmen yaklaşımlarından öğrencinin güdülenmesini sağlayan bir diğer özellik ise sıcak ve empatik olmaktır. Öğrenci için soğuk bir öğretmen; ne model alınabilir ne de coşkusuna katılabilir değerdedir. Öğretmen, daima empati kurmalı ve öğrencinin hangi durumda ne hissedebileceğini düşünerek hareket etmelidir. Öğretmenin; öğrencilerinin başarılı olacağına olan inancı da güdülenmeyi sağlayan etkenlerdendir. Bu inancın yanında; başarısı düşük olan öğrencilerin en küçük adımlarını fark ederek bu davranışı ödüllendirmek unutulmamalıdır ki; öğrencide, başarının “ulaşılabilir” olduğu bilinci oluşsun. Bunun için; öğretmenin çok iyi bir gözlemci olması ve öğrencilerini iyi tanıması, en önemlisi de sevmesi gerekir (Bacanlı, 2011, s. 278-282). Sevgi her kapıyı açan ve öğretim sürecinde her öğretmende mutlaka bulunması gereken bir anahtardır.

5.1.8. Hedef Dili Kullanma

Yabancı dil öğretiminde hedef dili kullanma esas alınıp, ana dil gerekli olmadıkça kullanılmamalıdır (Demirel, 1999, s. 32). Bunun için öğretmenin başlangıç düzeyinden itibaren basit ifade ve komutları (kitabını aç, otur, başla, söyle, oku, lütfen vb.) kullanması etkili olacak ve öğrencilerin sınıf içinde ve günlük hayatta sık kullanılan bu kavram ve ifadeleri istemsiz bir şekilde, çaba sarf etmeden öğrenmeleri sağlanmış olacaktır. Hedef dili kullanırken, öğrencilerin düzeyine uygun ifadeleri kullanmak,

iletişimin kolaylaşmasını sağlarken, hedef dili öğrenci düzeyinin üzerinde kullanmak; anlaşılır olmayı imkânsız kılarak öğrencinin öğrenilmiş çaresizlik yaşamasına sebep olur. Öğrenilmiş çaresizlik; pire ile yapılan bir araştırmadır. Bu araştırmada; kavanozun içine konan bir pire, her zıplayışında kavanozun kapağına çarptığı için, kapağa çarpmayacak şekilde zıplamayı öğrenir ve daha sonra kapağı açılan kavanozdan çıkabilecek kadar atlayamaz (Bacanlı, 2011, s. 271). Öğrencilerin bu durumu yaşamasını engellemek için; öğretmenlerin daima teşvik edici, hoşgörülü, sabırlı olup empati kurmaları gerekir. Aslına bakılırsa; “başarısız olmak” öğrenci tarafından da tercih edilen ve hoş giden bir şey değildir. Hiçbir öğrenci başarısız olmayı istemez. Yeter ki; öğretmenler her öğrenciye “başarılı olma” fırsatını versin.

5.1.9. Aktif Katılım Sağlama

Yabancı dil öğretiminde; sınıf içi etkinliklerde tüm öğrencilerin etkinliğe aktif olarak katılması sağlanmalıdır. Bunu sağlamak için bireysel etkinliklerden ziyade ikili, üçlü ve grup etkinliklerine yer vermek daha faydalı olacaktır. Öğrenci, hedef dilde konuşurken yaptığı her yanlıştaki sözü kesilmemeli; düzeltme işi, öğrenci konuşmasını bitirdikten sonraya bırakılmalıdır. Öğretmen her yanlıştaki araya girdiğinde, öğrenciler yanlış yapmaktan çekinecekleri için etkinliğe katılmak istemeyeceklerdir (Demirel, 1999, s. 33).

5.1.10. Çoklu Öğrenme Ortamı Sağlama

Yabancı dil öğretiminde, çoklu öğrenme ortamı oluşturmak önemlidir. Çünkü öğrenciler çoklu öğrenme ortamında:

- Okuduklarının %10 unu
- Duyduklarının %20 sini
- Gördüklerinin %30 unu
- Söylediklerinin %70'ini

- Yapıp söylediklerinin se %90'ını hatırlarlar (Yalın, 2012, s. 82).

5.2. Yabancı Dil Öğretiminde Dikkat Edilmesi Gereken Genel İlkeler

Yabancı dil öğretiminde öğretmenlerin göz önünde bulundurması gereken genel ilkeleri aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

- Öğretime; dinleme ve konuşma becerilerini geliştirme ile başlama
- Öğrenciye, temel ifade ve cümle kalıpları öğretilerek öğrenciyi bunları ezberlemeye teşvik etme
- Hedef dil ve anadili arasındaki farklı sesleri öğretip, bu sesleri en iyi şekilde çıkarmalarını sağlama
- Yeni kalıp ve ifadeleri bilinen sözcüklerle verme
- Öğretilen bilgilerin kullanılmasını sağlama
- Başlangıç düzeyinde, hataları anında düzeltme
- Bir seferde tek bir yapı öğretme
- Hedef dilin yanında kültürünü de öğretme
- Öğrencileri hedef dilde konuşmaya teşvik etme
- Bireysel farklılıkları göz önünde tutarak kullanılan yöntem ve tekniklerde çeşitlilik oluşturma (Demirel, 1999, s. 34).

5.3. Yabancı Dil Becerileri ve Müzik

Yabancı dil öğretiminde; geliştirilmesi gereken dört temel beceri yer almaktadır. Bu temel becerilerin her birine gereken önemin verilmesi, hedef dili tam anlamıyla öğrenmeyi mümkün kılar. Hedef dili öğrenmede yaygın görüş; tıpkı ana dili öğrenmede olduğu gibi doğal sıranın izlenmesidir. Başka bir ifadeyle; hedef dili öğrenmek isteyen öğrenci; önce duyup dinler, ardından konuşur. Bu iki temel beceriyi okuma ve yazma takip eder. Fakat; okullardaki uygulamada, ders saatlerinin oldukça az olmasına karşın

öğrenci sayısının fazla olması sebebiyle bu dört temel becerinin sırasıyla verilmesi oldukça güçtür.

Yabancı dil öğretiminde temel becerilerin öğretilmesi, hedef dili öğrenmek isteyen kişinin amacına göre değişebilir. Örneğin; turist rehberi olmak amacıyla hedef dili öğrenmek isteyen bir kişi için öncelikli olan beceri dinleme ve konuşma becerisi olurken; çevirmen olmak isteyen bir kişi için ise okuma ve yazma becerileri öne çıkacaktır. Her ne kadar temel becerilerin önemi, hedefe göre farklılık gösterse de yabancı dil öğretiminin ancak bu dört temel becerinin eşit oranda geliştirilmesi ile tam olarak gerçekleştirileceği hakikati asla unutulmamalıdır (Demirel, 1999, s. 121).

İyi bir yabancı dil öğretmeni; sınıf içi etkinliklerde, dört temel dil becerisini birlikte geliştirme çabası içinde olmalıdır. Bu dört temel dil becerisi, birleşik (entegrated) beceriler olarak da adlandırılır (Demirel, 1999, s. 144).

Ayrıca; dil, kelimeler, cümleler ve kalıplar halinde öğrenilir. Öğrencide bu öğeler ne kadar fazla olursa üreteceği ifade ve düşünceler de o kadar zengin olacaktır. Özellikle; kelime hazinesinin geliştirilmesi için, sınıf içi etkinlikler öğrencinin ilgi duyacağı, keyifle yapacağı türden seçilmelidir. Çünkü çocuklar sevdikleri, hoşlarına giden oyun ve şarkıları hemen hafızalarına kaydederler (Cesur, 2005, s. 7, 56- 60).

Yabancı dil öğretiminde müziğin etkisi büyüktür. Amerikan İngilizcesinde caz ritimlerinin kâşifi Graham'a (1992) göre ise; ritim ve vurgu dil öğrenmenin her seviyesinde kullanılmalıdır (Graham'dan akt. Zengin & Kurbanov, 2003, s. 207).

Bir başka araştırma ise; yabancı dil öğretiminde otantik dokümanlar kullanılması gerektiğine işaret etmektedir. Otantik dokümanın yabancı dil öğretiminde kullanılan tanımı; sınıf için yapılmamış fakat bir iletişim işlevi gören her türlü görsel ve işitsel araçtır. Bunların içinde; çizgi romanlar, reklamlar, hikâyeler, tiyatro eserleri vb. bulunmaktadır. Tüm bu sayılanların arasında, kültürel öğeleri içeren en zengin kaynaklar ise şarkılardır (Ataseven, 1988, s. 190-191).

Ayrıca; müziğin olumlu psikolojik etkisi, yabancı dil öğretiminde öğrencinin kaygısını azaltacak ve müzikteki uyum hissiyle öğrencinin beğeni ve zevk duygusu artacaktır (Zengin & Kurbanov, 2003, s. 202).

Bu bölümde; şarkıların, yabancı dil öğretiminde dört temel beceriyi geliştirmeye yönelik ne tür katkılar sağlayabileceği üzerinde durulmuştur.

5.3.1. Dinleme Becerisi ve Müzik

Dil becerilerinin en önemlisi olmasına rağmen, genellikle göz ardı edilen bir beceridir. Ülkemizde bugüne kadar dinleme becerilerini konu edinen araştırma sayısı da oldukça azdır. Ölçme ve değerlendirmede kullanılması, öğretmenler tarafından çok tercih edilen bir yöntem değildir. Bunun sebebi; sınıflardaki öğrenci sayısının fazla olması, ders saatlerinin oldukça az olması ve öğretmenlerin dinleme etkinlikleri için düzeye uygun metin ya da şarkı bulup, bunların üzerinde çalışmayı zaman kaybı olarak görmeleridir. Hâl böyle olunca; dinleme etkinliği çoğu zaman yalnızca dinlenip üzerinde etkinlik yapılmadan geçilir ve içerdiği bilgiler unutulmaya mahkûm bırakılır.

Bununla birlikte; ilk nahiv medresesi olan Basra Medresesinde işitme ve duymaya önem verilmesi, eski çağlardan itibaren dinleme becerisini geliştirmenin, dil öğrenmede etkin bir rolü olduğuna işaret etmektedir (Tunç, 2019, s. 79).

Dinlemede asıl amaç; hedef dilin seslerini tanımaktır (Demirel, 1999, s. 122). Şarkılar, öğrencinin duyduğu bu sesleri istemsizce defalarca tekrar etmesini sağlar. Bununla birlikte; vurgu ve tonlamalarla oluşan anlam farklarını kavramasını ve telaffuz hatalarını en aza indirmesini sağlar.

Dinleme becerisi gelişmeyen bireyin, konuşma becerisinde başarı göstermesi zordur (Çilek, 2017, s. 472).

Dinleme becerisini geliştirmede şarkıların kullanılması; okuma becerisi dışındaki konuşma ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlik planlamaları yapmaya

olanak verir. Böylece yalnızca bir etkinlik ve bir konu esas alınarak birden fazla becerinin gelişimi sağlanır.

Metin dinleme esnasında, öğrenciler kelimeleri kaçırmamaya ve büyük bir dikkatle anlamaya çalışsalar da; onlar için dikkati metnin sonuna kadar yoğunlaştırma oldukça zordur. Özellikle de bazı arkadaşları hiç oralı değilken... Oysaki öğrenci düzeyine göre özenle seçilen şarkılara hiçbir öğrenci hayır diyemez.

Dinleme esnasında şarkıları kullanma; sınıf ortamına coşku ve eğlence katacaktır. Öğrenciler sıkıcı ders ortamından kurtulup derse karşı daha ilgili ve istekli olacaklardır; öyle ki; içinde buldukları eğlence atmosferi onları derste olduklarını unutturacak ve dersin bir an evvel bitmesini istemeyeceklerdir.

5.3.2. Konuşma Becerisi ve Müzik

Yabancı dil öğretiminde konuşma becerisinin amacı; öğrencilerin hedef dili anlaşılır bir biçimde konuşabilmeleridir. Konuşma becerisi, telaffuz öğretimini de kapsar. Konuşma becerisinde, hedef dilin yapılarını ve kurallarını öğretmek için en fazla kullanılan yol, tekrara dayanan mekanik alıştırmalardır ((Demirel, 1999, s. 125,126).

Yabancı dil öğrenmek isteyen bir kişi; bunu okuma amacıyla öğrense bile, en etkili ve en verimli başlama biçimi konuşarak olmalıdır (Demircan,1990, s. 146).

Konuşma becerisinde şarkıların kullanılması; bu beceriyi geliştirmek için yapılan tekrarların sınıf içinde kalmayıp otomatiğe bağlanması demektir. Böylelikle konuşma becerisinin yanı sıra hatırlama ve ezber gücü de gelişir. Şarkılar kelimelerin hızlı bir biçimde öğrenilmesini ve uzun süre hatırlanmasını sağlar. Şarkı içinde öğrenilen kelimelerin unutulma oranı oldukça azdır (es-Sayfi, 2018, s. 133-139).

Bunların yanı sıra Yıldırım (2010) da araştırmasında; sözlü müzik yoluyla konuşma becerisini ve sözcük dağarcığını geliştirmenin mümkün olacağına işaret etmektedir (Yıldırım, 2010, s. 2).

Yabancı dil öğretiminde konuşma becerisini geliştirmeye yönelik kullanılan alıştırmalar şöyle sıralanabilir:

- Mekanik Alıştırmalar: Hedef dilin yapılarını ve kurallarını öğretmek için kullanılır.
- Anlamli Alıştırmalar: Dilin yapı ve kurallarını anlamli bir şekilde öğretmek için kullanılır. Düşünerek ve üreterek yapılması önemlidir.
- İletişimsel Alıştırmalar: Dilin yapı ve kuralları öğretildikten sonra, dili kullanmak amacıyla yapılır. Bu alıştırmalar; diyalogları, münazaraları, rol yapma ya da okuma tiyatrosunu, hazırlıksız/doğaçlama konuşmayı, hikâye anlatmayı ve iletişimsel oyunları kapsamaktadır.

Telaffuz, seslerin ve kelimelerin söyleniş biçimine denir. Dil öğrenme, hedef dilin seslerini çıkarmakla başlayan bir süreçtir. Yabancı dil öğretiminde; bilhassa başlangıç düzeyinde sıklıkla telaffuz alıştırmaları yapılır. Hedef dilin seslerini çıkarmada yapılan yanlışlar; başlangıçta doğal ve kabul edilebilir olsa da, orta ve ileri düzeyde hataların olmaması için telaffuz alıştırmalarına önem vermelidir. Telaffuz öğretiminde önerilen aşamalar şöyle sıralanabilir:

- Dinleme: Öğrenci telaffuz edilecek ses birimlerini duyar ve dinler. Öğretmenden ya da kayıttan dinlenecek ses birimlerinin en az iki kez tekrarlanması önerilir.
- Ayırt etme: Benzer ve farklı sesleri ayırt etme esastır.
- Sesi telaffuz etme: Sesi tekrar ederek doğru telaffuz etmeyi hedefler.
- Düzeltme: Doğru telaffuz edilmeyen sesleri, öğretmen örneklerle açıklar ve kelimedeki vurgu ve ses tonlarının önemini belirtir.

Telaffuz öğretiminde; vurgu ve tonlama büyük önem taşır. Vurgu; sözcüklerde vurgu ve cümlelerde vurgu olarak ikiye ayrılmaktadır (Demirel, 1999, s. 126-129).

Konuşma ve dinleme becerisi arasında sıkı bir ilişki vardır. Öğrenci; hedef dili duyup dinlemeden, kusursuz bir konuşma becerisine sahip olamaz. İyi bir telaffuz ve konuşma becerisine sahip olmak için hedef dili dilin sahibinden duymak en iyi yoldur ('Ali el-Hûlî,

1982, s. 8). Ayrıca öğrenciler şarkı söyleme esnasında, kelimelerle birlikte yeni gramer kurallarını da farkında olmadan öğrenir. Şarkı etkinlikleri öğrenciye kelimelerin telaffuzunu iyileştirme, konuşma problemlerini ve hatalarını giderme şansı verir (es-Sayfi, 2018, s. 134-137). Bu durumda şarkılar; konuşma becerisini geliştirmek için iyi bir seçenek olacaktır.

Şarkılar; öğrencilerin, konuşma becerilerinde hedef dildeki eş dizimleri fark ederek, sözcük gruplarını doğru bir kombinasyonla kullanmalarını sağlar. Örneğin; Türkçede “hayat arkadaşı” birlikteliği kullanılırken; “yaşam arkadaşı” birlikteliği eş dizimsel bir uyumsuzluk oluşturmakta ve kullanılmamaktadır (Suçin, 2007, s. 118-142).

Konuşma becerilerinin gelişmesi için şarkılar kullanıldığında; öğrenci şarkıda geçen ifade ve cümleleri, bir bütün halinde ezberlediğinden, öğrenci için hafızasındaki bu bütünleri kullanarak konuşmak çok daha kolay olacaktır. Önal’ın (2012) belirttiği gibi müzikal bütünler dilsel bütünlere nazaran daha kolay hafızaya kaydedilebilir özellik taşımaktadır.

Şarkılar; sınıf ortamında çekingen davranan öğrencilerin de ortamın havasından etkilenerek sürece katılımını sağlayacak ve onları konuşmaya, şarkı söylemeye teşvik edecektir.

5.3.3. Okuma Becerisi ve Müzik

Okuma; kısaca yazı ve sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir. Yabancı dil öğretiminde okumaktan kasıt; öğrencinin bir metni okuduğunda, okuduğu metinden bir anlam çıkarmasıdır. Aksi takdirde; yalnızca bir telaffuz alıştırması olmaktan öteye geçemeyecektir. Bir başkasının okumasını dinlemek de aynı şekilde, okuma öğretimini amacına ulaştırmaktan uzaktır.

Okuma öğretiminin amaçları aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Anlayarak doğru ve kesintisiz okuma

- Kelime hazinesini geliştirme
- Bilgi edinmenin okumadan geçtiğini kavrama
- Anlatım gücünü geliştirme
- Okumayı keyifli bir alışkanlık haline getirme

Öğrencinin, okuma metninde geçen her kelimenin anlamını bilmesi de metinde anlatılmak istenenin özünü anlaması okumanın amacına ulaştığı anlamına gelir.

Yabancı dil öğretiminde geliştirilmesi hedeflenen bazı okuma becerileri şunlardır:

1. Başlığı verilen metnin konusunu tahmin etme
2. Metne uygun bir başlık bulma
3. Metinde geçen yeni kelimelerin anlamını tahmin etme
4. Okunan metin hakkında genel bir bilgi edinebilme
5. Okunan metin hakkında ayrıntılı bilgi edinebilme Metinde ana fikri bulma
6. Metinle ilgili bilgileri transfer edebilme
7. Metnin özetini çıkarma (Demirel, 1999, s. 133-134).

Okuma becerilerinin geliştirilmesinde, sözcük öğretimi de önemli bir yer tutar zira; sözcükler olmadan düşüncenin aktarılması veya tam anlamıyla ifade edilmesi imkansızdır (Gülsoy & Uçgun, 2013, s. 944).

Günümüzde; dilbilgisi çeviri yönteminde kullanılan, yeni kelimelerin listelenerek ana dildeki karşılıkları ile yazılması eski önemini yitirmiştir. Bunun yerine; 1950'li yıllardan sonra düz varım yönteminin ortaya çıkmasıyla sözcüklerin bir bağlam (context) içinde öğretilmesi kabul gören bir uygulama haline gelmiştir.

1970'li yıllardan sonra ise bu yaklaşımın yerini sözcüklerin bir yapı içinde ve anlam bütünlüğü ile öğretilmesi yaklaşımı almıştır.

Sözcük öğretiminde her ne kadar öğretmen ders kitabındaki sözcükleri öğretmekle sınırlı ise de zaman zaman günlük yaşamda sık kullanılan ve öğrencilerin ilgi duydukları sözcükler de öğretime dahil edilebilir.

Sözcük öğretiminde; bir derste öğretilmesi planlanan kelime sayısı çok fazla olmamalıdır. Bu sayı; bir ders saatinde, başlangıç düzeyinde 5-10 kelime olabilirken, grubun niteliğine ve hedefe göre bu sayı 20 -30 'a kadar çıkarılabilir (Demirel, 1999, s. 138).

Arapça öğretiminde şarkıların kullanımının okuma becerilerini geliştirme amacına hizmet etmekten uzak olduğu düşünülse de birçok araştırma şarkı dinlemeyle aynı anda yapılan okumanın, okuma becerisini iyileştirdiğini ortaya çıkarmıştır (es-Sayfi, 2018, s. 143).

5.3.4. Yazma Becerisi ve Müzik

Yabancı dil öğretmenleri, temel becerilerin sonuncusu olarak kabul edilen yazma becerisini, genellikle ev ödevi olarak verme eğilimindedir. Yazma becerisinde dili doğru ve düzgün kullanma, sözlü iletişimde olduğundan çok daha önemlidir.

Yazma etkinliği; geri bildirim sağlanamadığından anlatmada olduğu kadar etkili değildir. Öğrenci açısından iyi bir öğrenme gerçekleştirmek için önce dinlemek sonra okumak ardından yazmak son aşamada ise anlatmak en iyi yöntemdir (Bacanlı, 2011, s. 202).

Yazma çalışması üç aşamadan oluşur:

- Kontrollü yazma
- Gülümlü yazma
- Serbest yazma

5.3.4.1. Kontrollü Yazma

Kontrollü yazma çalışmalarında amaç, öğrencilere hedef dildeki sözcükleri ve yapıları doğru biçimde yazma davranışı kazandırmaktır. Kontrollü yazma çalışmalarında kullanılan alıştırmalardan bazıları şunlardır:

- Yer Değiştirme Alıştırmaları: Bu alıştırmada, model olarak verilen cümlede bazı sözcüklerin yeri değiştirilerek cümle aynen yazılır.

- Dönüştürme Alıştırmaları: Bu alıştırmada; verilen cümlenin yapısı değiştirilerek, cümlede gerekli değişiklikler yapılır ve cümle yeniden yazılır. Bu alıştırmayı kullanarak tekil müzekker zamiri, ikil müennes zamire çevirmek; fiil cümlesini isim cümlesine çevirmek vb. birçok alıştırma yapılabilir
- Örneğe Uygun Kompozisyon Yazma: Öğrencilerin düzeylerine uygun bir metin verilir ve metindeki anahtar kelimeleri kullanarak benzer bir metin oluşturmaları istenir.
- Kelime/Cümle Düzenleme Alıştırmaları: Bu alıştırmada; öğrencilerden, karışık olarak verilen kelimelerle anlamlı bir cümle ya da karışık olarak verilen cümlelerle anlamlı bir paragraf oluşturmaları istenir.
- Tamamlama Alıştırmaları: Bu alıştırmada, öğrencilerden yarım bırakılan cümleyi tamamlamaları istenir.

5.3.4.2. Güdümlü Yazma

Bu çalışmayla; öğrencilerin, sözcükleri ve cümle yapılarını kontrollü bir biçimde kullanarak anlamlı bir paragraf oluşturmaları amaçlanır. Kontrollü yazma çalışmalarında kullanılan alıştırmalarının bir kısmı şöyle sıralanabilir:

- Dikte: Dinlenen metnin aynen yazılmasıdır. Dikte yaparken; öğretmen önce metni normal hızda okur, öğrenciler dinler. Metin, iki kez anlamlı sözcük grupları ile okunurken öğrencilerin yazmaları istenir. Üçüncü okumada, öğrencilerin yazdıklarını kontrol etmeleri istenir. Son aşamada ise hataların düzeltilmesi sağlanır.
- Dikteli Kompozisyon (dicto-com): Bu çalışmada öğrenciler, metni tam olarak dinler, ardından öğrencilerden dinledikleri metni yazmaları istenir.

- Not Alma: İleri düzeyde uygulanan bir yöntemdir. Öğrenciler, dinleme anında önemli noktaları not alırlar. Bu çalışmada, öğrenciler kısaltmalar konusunda bilgilendirilmelidir.
- Özetleme: Okunan ya da dinlenen bir metnin anlamı bozulmayacak şekilde kısa ve öz yazılmasıdır.
- Ana Hatları Belirleme: Bir metindeki ana fikirlerin liste halinde yazılmasıdır (Demirel, 1999, s. 142-144).

5.3.4.3. Serbest Yazma

Bu çalışmada; öğrenciler duygu ve düşüncelerini yazım kurallarına dikkat ederek yazarlar. İki ya da daha fazla başlıktan birini seçip, bir kompozisyon yazmaları istenir. Öğretmen kompozisyonda sözcük sınırlamasına gidebilir.

1. Mektup Yazma: Bu alıştırmada, öğrenciden verilen plana uygun olacak biçimde mektup, dilekçe, başvuru formu vb. yazışma örnekleri istenir.
2. Edebi Yazılar Yazma: İleri düzey öğrenciler için uygundur. Öğrencilerden kısa öykü, makale ve şiir gibi özgün eserler yazmaları istenir (Demirel, 1999, s. 144).

Yazma becerisini geliştirmede, şarkıların kullanılması ile pek çok alternatif etkinlik planlanabilir.

Yazma becerisini geliştirmede kullanılan hemen hemen her alıştırmayı, şarkı sözlerinin yazılı olduğu kâğıtların üzerinde uygulamak hem eğlenceli hem de çok da alışık olunmayan bir yöntem olduğundan ilgi çekici olacaktır.

Şarkılar, metinlere nazaran daha kısa olduğundan ve daha hareketli bir ortam sunduğundan, şarkılar üzerinde yapılan yazma alıştırmalarının öğrenciler açısından sıkıcı bir dersten ziyade bir oyun algısı oluşturması mümkündür.

Arapça öğretiminde şarkıların kullanılması ile ilgili etkinlik önerilerinin birçoğunun konuşma becerisinin yanında yazma becerisini geliştirmeye yönelik olduğu çalışmanın son bölümünde görülecektir.

BÖLÜM 6

ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE ÇOCUK ŞARKILARININ KULLANIMINI DESTEKLEYEN KURAM VE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

6.1. Çoklu Zekâ Kuramı

Geleneksel öğretimde; öğrencilerin ya sözel/dilsel ya da mantıksal/matematiksel zekâyâ sahip oldukları düşünüldüğünden, öğretimde tüm bilgiler ya dinleme, okuma gibi sözel etkinliklerle ya da problem çözme ve hesaplama gibi sayısal etkinliklerle yapılmaktadır. Bu da farklı zekâ türlerine sahip olan öğrenciler için katlanılması zor bir durumdur (Açıkgöz, 2003, s.288). Bu durumda; sınıf ortamında bazı öğrenciler kendi zekâ türlerine uyan etkinlikler olmadığında tam bir öğrenme gerçekleştiremezler (Bacanlı, 2011, s. 166).

Çoklu zekâ kuramını, Howard Gardner 1983 yılında “Frames of Mind: The theory of multiple intelligences (Düşünüş Biçimi: Çok Boyutlu Zekâ Kuramı) adlı eserinde ortaya atmıştır. Onun bu kuramı ile klasik zekâ kavramı; yerini, çoklu zekâ kavramına bırakmıştır (Demirel, 2011, s. 129).

Gardner; bu kuramı Harvard Üniversitesi projesi “proje sıfır” (Project zero) kapsamında gerçekleştirdiği; beyinde hasar olan çocuklarla normal ve yetenekli çocukların, bilişsel potansiyellerinin gelişimini ele aldığı araştırması sonucu oluşturmuştur. Bu araştırmaya göre; bireyin, beyinin belli bir bölgesinde hasar olduğu için yapamadığı bir etkinliği

beyninin hasar olmayan farklı bölgelerinin desteği ile yapabildiği gözlenmiştir. Bu projeye göre; her çocuğun bir ya da daha fazla alanda gelişim potansiyeli vardır.

Bugüne kadar, sekiz zekâ türü olduğunu ileri süren Gardner, dokuzuncu zekâ türü olan “varoluş zekâsı” üzerinde çalışmalarını sürdürmektedir (Gardner’dan akt. Demirel vd, 2006, s. 13).

Açıkgöz’ün (2003) Gardner’dan aktardığına göre; Gardner zekânın ölçülmesine; bir çocuğa bilişsel açıdan yardım etme dışında, karşıdır. Bunun sebebi ise, zekânın ölçülmesinden sonra bu ölçüm sabit kabul edilip, çocukta bunu geliştirmek için çalışılmama kaygısıdır. Oysa; bir bireyde her zekâ türünden farklı ölçülerde bulunur ve her biri ayrı ayrı geliştirilebilir.

Çoklu zekâ; tüm bilim alanlarında öğrencilerin öğrenmesini olumlu yönde etkileyen bir öğretim sürecidir (Demirel, 2011, s.130). Kimi zaman, bir öğretim modeli olduğu sanılsa da bu kuram, yalnızca öğretim nasıl yapılması gerektiği, zihnin yapısı ve zihnin nasıl çalıştığı ile ilgilenmektedir (Açıkgöz, 2003, s. 289).

Sınıf içi etkinliklerde çok boyutlu zekâ kuramı ile ilgili dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:

- Bütün zekâlara eşit ölçüde önem vermelidir.
- Tüm zekâ türlerine hitap eden etkinlikler hazırlamalıdır.
- Her birey tüm zekâ türlerine sahip olarak doğar fakat okula bazı zekâ türleri gelişmiş olarak gelir; her birey zihinsel güç ve zayıflıkları ile ortamına katılmalıdır

Bu kuramın araştırmada ele alınmasının sebebi; Arapça öğretiminde çocuk şarkılarının kullanımının, öncelikle müzikal ritmik zekâyaya sahip öğrencilere yönelik olmasıdır. Müzikal ritmik zekâyaya geçmeden önce Gardner’ın sekiz zekâ kuramını bilmekte fayda vardır.

Çoklu zekâ kuramını oluşturan zekâ türleri şunlardır:

1. Sözel/ dilbilimsel zekâ

2. Mantıksal /matematiksel zekâ
3. Müzikal /ritmik zekâ
4. İçsel/ özedönük zekâ
5. Sosyal/ bireyler arası zekâ
6. Bedensel/ Duygudevinim zekâ
7. Doğacı/ doğa zekâsı
8. Görsel/ uzamsal zekâ

(Demirel, vd., 2006, s. 71).

6.1.1. Müzikal Ritmik Zekâ

Müzikal ritmik zekâ; seslere karşı duyarlılığı ve ses tonlarını tanımayı ifade etmektedir (Bacanlı, 2011, s.163). Başka bir ifadeye göre ise; müzikten hoşlanma, melodileri hatırlama, sesleri tanıyabilme ve onlara duygusal tepki gösterebilme yeteneğidir (Açıkgöz, 2003, s. 286).

Gardner'ın oluşturduğu zekâ boyutlarından, üzerinde en fazla tartışılan zekâ türüdür. Bu zekâ türünü eleştirenler; bunun bir zekâ boyutu olduğunu kabul etmeyip, yetenek olduğu görüşündedirler. Gardner ise bu eleştirilere karşı; amacının bireysel farklılıklar ve bu farklılıkların değerini ortaya koymak olduğunu belirtmiştir. Bu zekâ boyutunda amaç; müzik eğitimi almış, nota bilgisi olan bireylerle değil; yalnızca sese duyarlı bireylerle çalışarak onların etkinliklerden faydalanmasını sağlamaktır. Gardner'ın müzikal ritmik zekâ türünü ortaya çıkarmasındaki asıl hedef; farklı disiplinlerin öğretiminde bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak bu zekâ türüne yönelik etkinliklerle eğitim öğretim ortamını çeşitlendirmektir. Bu tür etkinlikler; yalnızca sınıf ortamını keyifli bir hale getirmekle kalmaz; aynı zamanda öğrenmenin daha kolay gerçekleşmesini sağlayarak bilginin bireyin hafızasında uzun süre yer etmesine olanak sağlar (Gardner'dan akt. Demirel vd., 2006, s. 101).

Müzikal ritmik zekâ; insan zekâsının, oluşumunu ilk tamamlayan bölümüdür. Kendine ait kural ve düşünce yapılarına sahip olduğundan, diğer zekâ türlerinden bağımsızdır. Müzik; aslında üç temel öğeden oluşan bir dildir. Bu üç temel öğe; ses perdesi/uzunluğu, ritim ve tondur. Bu zekâ türünün en güzel yanı; müzik dilini kullanabilmek için mutlak surette belirgin bir yeteneğe sahip olmanın şart olmamasıdır. Çünkü Gardner'a göre her normal insan, düzenli olarak müzikle bir arada olduğunda yukarıda sözü edilen üç öğeyi kullanarak müziksel etkinliklerde başarı gösterebilmektedir (Gardner'den akt. Demirel vd., 2006, s. 33).

Ayrıca; müziksel yetenekleri olsun ya da olmasın tüm çocuklar müziğe ilgi duyar. Bazıları şarkı söylemekten, bazıları müzik dinlemekten, bazıları çalgı aleti çalmaktan, bazıları da dans etmekten keyif alırlar (Tarman, 2009, s. 207).

6.2. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri

Arapça öğretiminde; geçmişte kullanılan yöntemlerde, daha çok İslâmi ilimleri ve kitapları anlamaya yönelik olarak metin okuma ve okuduğunu anlama becerilerinin öne çıktığı, konuşma becerisininse ihtiyaç duyulmadığı için ihmal edildiği gözlenmektedir. (Doğan, 1989, s. 7).

Eğitimin, gramer ve çeviri yöntemine dayandığı medrese eğitim sisteminde; Arapça öğretiminde zamanın gerektirdiği ulaşılmak istenilen hedeflere başarılı bir şekilde ulaşıldığı, Osmanlı âlimlerinin Arapça eserleri okuyup anlamakla kalmayıp Arapça eserler yazmalarından anlaşılmaktadır (Can, 2010, s. 318-319).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan günümüze kadar bakıldığında ise Arapça öğretiminin çeşitli aşamalardan geçtiği görülür. Başlangıçta dilbilgisi çeviri yöntemi ağırlıklı olsa da özellikle son yıllarda Arapça öğretiminde yeni yaklaşım ve yöntemler ele alınmaya başlanmıştır (Soyupek, 2004, s. 230-232).

Günümüzde; yabancı dil öğretiminde, hepsi aynı sıklıkta olmasa da kullanılan birçok yöntem ve teknik bulunmaktadır. Bu yöntem ve tekniklerden başlıcaları şunlardır:

- Dilbilgisi çeviri yöntemi
- Düzvarım yöntemi
- Kulak-dil alışkanlığı yöntemi
- Bilişsel öğrenme yaklaşımı
- Doğal yöntem
- İletişimci yaklaşım
- Seçmeli yöntem

Diğer yöntemler ise;

- Telkin yöntemi
- Grupta dil öğretimi yöntemi
- Sessizlik yöntemi
- Tüm fiziksel tepki yöntemidir (Demirel, 1999, s. 37 & ‘Ali el-Hûlî, 1982, s. 5). Bu bölümde; yukarıda sözü edilen yöntemlerden yalnızca Arapça öğretiminde şarkıların kullanılmasını destekleyen yöntemler ele alınacaktır. Arapça öğretiminde şarkıların kullanılmasını destekleyen yöntemler şöyle sıralanabilir:

- Kulak-dil alışkanlığı yöntemi
- Düzvarım yöntemi
- Seçmeli yöntem
- Telkin yöntemi

6.3. Arapça Öğretiminde Şarkıların Kullanılmasını Destekleyen Öğretim Yöntemleri

6.3.1. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi

Demirel (1999) ve ‘Ali el-Hûlî (1982), bu yöntemi kısaca şöyle ifade etmiştir. 1940'lı ve 1950'li yıllarda ortaya çıkan bu yöntemde; davranışçı psikologlarla, yapısalcı dilbilimcilerin görüşleri hâkimdir. Bu yöntem; kolej öğrencilerine yabancı dil öğretmek için Fries ve Lado tarafından tasarlanan Michigan yöntemi ve Michigan Üniversitesi tarafından geliştirilen ordu yönteminin bir karışımıdır.

Amerikan ordusu; birliklerine, bilinen yöntemlerle yabancı dil öğretimde başarısız olunca başta Michigan Üniversitesi olmak üzere, bazı üniversitelerin geliştirdiği kısaca ASTP (Army Specialized Training Programme) denen bir program uygulamıştır. Kısa sürede yoğunlaştırılmış bu dil programının, yabancı dil öğretiminde uygulanmasının ardından alınan sonuçlar çok başarılı olduğundan orta dereceli okullarda da kullanılmaya başlanmıştır. İlk uygulaması orduda olduğundan ismine “Ordu Yöntemi” (Army Method) denilse de “konuşma metodu” ya da “dilsel metot” da denir.

Bu yöntemin ortaya çıkışında; görüşlerinin etkisi olan yapısalcı dilbilimcilerden Bloomfield, Lado ve Brooks da geleneksel dilbilgisi çeviri yönteminin yabancı dil öğretiminde etkili bir yöntem olmadığını savunur ve dilin doğal öğreniminin dinleme ile başladığı; ardından konuşma, okuma ve yazmanın geldiği görüşünü desteklerler.

Bu yöntemi savunanlar yalnızca yapısalcı dilbilimciler ile sınırlı kalmamış, davranışçı psikologlardan özellikle Skinner’ın bu yöntemin gelişmesine katkısı olmuştur. Skinner’a göre yabancı dil öğrenmede alışkanlıkların oluşabilmesi için tekrarın, alıştırmaların ve pekiştirmenin önemi büyüktür.

Bu yöntemi destekleyen davranışçı psikolojinin yöneme etkileri kısaca şöyle özetlenebilir:

1. Dil sözlü bir davranış biçimi olduğundan yeni cümle kalıpları öğretilirken öğrencilerin benzer cümleler kurması gerekir.
2. Hedef dilde öğretilmek istenenlerin, yazılı olarak sunulmadan önce sözlü olarak verilmesi daha iyidir; diğer dil becerilerinin gelişimi için öncelik dinleme ve konuşma becerilerine verilmelidir.
3. Uzun dilbilgisi açıklamalarından kaçınılmalıdır.
4. Dil ve kültür sıkı bir ilişki içinde olduklarından, hedef dildeki sözcükler, ait oldukları toplum için taşıdıkları anlamlarla birlikte öğretilmelidir. Bunun için hedef dilin kültürünü de iyi tanımak gerekir.

Dilbilimci ve yabancı dil öğretmeni William Moulton (akt. Demirel, 1999, s. 44); dilin yazma değil konuşma olduğunu, bir dizi alışkanlıklar bütünü olduğunu ve dil hakkındaki düşüncelerin değil sadece dilin öğretilmesi gerektiğini savunmaktadır (Demirel, 1999, s. 42-43 & ‘Ali el-Hûlî, 1982, s. 7-9).

6.3.1.1. Kulak-Dil Alışkanlığı Yönteminin Özellikleri

- Dilin temeli konuşma olduğundan yabancı dil öğretiminde konuşmaya diğer dil becerilerinden daha fazla önem verilmelidir.
- Yabancı dil öğretiminde; öğrencinin önce dinlemesi, ardından dinlediğini söyleyerek konuşması, ardından okuması ve son olarak okuduğunu yazması esastır.
- Yabancı dili konuşmak için, ana dili öğrenme yöntemi esas alınmalıdır. Tıpkı çocuğun önce dinleyip, dinlediğini taklit etmesi ve okuma yazma için okula gitmesi gibi.
- Yeni kalıplar diyaloglar içinde, bağlamda değişiklik yapılmadan ve tek tek öğretilir.

- Bu yöntemde “taklit- ezber” ve “ kalıp alıştırmaları” önemli bir yer tutar ve çok sayıda alıştırmaya yer verilir.
- Dil bilgisi ile ilgili açıklama yapılmaz, öğrencinin bunu tümevarım yolu öğrenmesi beklenir.
- Diller arasında karşılaştırma yapılmaz, çünkü her dil farklı bir yapıya sahiptir.
- Çeviri yabancı dil öğrenimine zarar verdiği için kullanılmamalıdır.
- Dersin başında ön okuma için süre verilir. Okumada telaffuz ve tonlamaya dikkat edilir.
- Ders esnasında dinleme yapılabilecek araç- gereçler ve dil laboratuvarları kullanılır.
- Hedef dilin kültürel yapısı verilir ve dilin daima bir değişim içinde olduğunun altı çizilir.

Hedef dili ana dili olarak konuşan eğitimli bir öğretici, yabancı dili en iyi öğretendir (Demirel, 1999, s. 46 & ‘Ali el-Hûlî, 1982, s. 7-9).

6.3.1.2. Kulak-Dil Alışkanlığı Yönteminin Sınırlılıkları

- Yalnızca konuşma becerisine önem verdiği için, diğer dil becerilerinin gelişiminde istenen başarıyı sağlayamaz.
- Bu yöntemde öğrenci, hedef dilde bilgi kaynağı olan birçok yazılı eseri okumakta zorlanacaktır.
- Bu yöntemde dil bilgisine yer yoktur. Bu özelliği hedef dili kullanırken pek çok hataya sebep olabilecek bir eksikliklerdir.
- Bu yöntemde ifadeler; öğrenciye, bağlamda değişiklik yapılmadan, kalıp halinde verilir. Öğrenci bu kalıpları ezberlese de transfer etmesi zor olabilir.
- Hedef dilde en iyi öğretmenin ana dili olarak konuşan olduğu gerçeği yansıtmamaktadır. Yabancı bir öğretmen öğrencilerin ne demek istediklerini ve

nerede zorlandıklarını anlamakta zorluk çekebilir. Ayrıca yabancı dili öğreten kişi; söz konusu dili öğrenirken kendisine zor gelen tarafları, dilin sahibinden çok daha iyi bilir ve kendi yaşadığı tecrübeler ışığında öğrencilere daha faydalı olabilir.

- Bu yaklaşımın savunduğu çeviriyi sınıfa hiç sokmamak demek; öğrenci ve öğretmen arasında tıpkı elektrik kesintisi gibi sık sık iletişim kesintisi yaşamak anlamına gelir.

Bu yöntemin karşı olduğu iki dil arasında karşılaştırma yapmak her zaman başvurulan bir yöntem değildir; fakat her iki dilde ortak/ zıt özellikleri karşılaştırma öğrencilerin bahsi geçen konuyu daha kolay öğrenmelerini sağlar (Demirel, 1999, s. 42-46 & ‘Ali el-Hûlî, 1982, s. 7-9).

6.3.2. Düzvarım Yöntemi

Dilbilgisi çeviri yöntemine karşı 1950'lerde ortaya çıkmıştır. Günümüzde dünyada ve Türkiye'de yaygın bir şekilde kullanılan bu yöntemin temelleri Gouin'in "Art Dienseinger et D' etudier Les Langues" (Dillerin İncelenmesi ve Öğretme Sanatı) eserinde yer verdiği görüşlere dayanmaktadır. Gouin dilin dört temel becerisi olan dinleme, konuşma, okuma ve yazmanın geliştirilmesine yönelik ilk görüşleri ortaya atarak, yabancı dil öğretiminde "yaparak öğrenmeyi" esas almıştır. Ana dili öğrenirken geçirilen doğal sürecin, yabancı dil öğrenirken de uygulanması gerektiğini, bir başka deyişle dilin önce kulakla işitilmesi, dille pekiştirilmesi ve elle de okunup yazılmasını savunmaktadır (Demirel, 1999, s. 39).

6.3.2.1. Düzvarım Yönteminin Özellikleri

- Dilbilgisi - çeviri yöntemine tepki olarak ortaya çıktığından, hedef dilin öğretiminde gramer kuralları kullanılmaz.

- Okuma, yazma ve konuşma becerilerinden önce dinleme becerisinin geliştirilmesini savunur.
- Hedef dilin öğretiminde ana dilinin kullanılmasına karşıdır.
- Hedef dil öğretiminde ezber ve taklit yöntemi kullanılır. Bunun için öğrencilerden şarkılar ve diyaloglar ezberlemeleri istenir.
- Çeviri yönteminin faydasız hatta zararlı olduğunu savunur.

Yönetimin amacı; hedef dilde öğretilmek istenen kelimenin, anadildeki karşılığını kullanmadan zihinde kavranmasını sağlamak olduğundan, düzvarım yöntemi adını almıştır (Demirel, 1999, s. 39- 41 & ‘Ali el-Hûlî, 1982, s. 6-7).

6.3.2.2. Düzvarım Yönteminin Sınırlılıkları

- Öğrenci kısa sürede kendini ifade edebilecek seviyeye gelse de dilbilgisi açısından yetersiz olduğu için konuşması akıcı fakat hatalı olmaktadır.
- Dört temel dil becerisine eşit oranda önem vermeyip konuşma becerisini üstün tutmaktadır.
- Hedef dilin öğretiminde, anadile yer vermediğinden daha fazla zaman ve çaba harcamaya gerektirir.

Öğrenciler gramerden uzaklaşır ve kullandıkları gramer kalıplarının ne olduğunu nerede ve niçin kullandıklarını bilmeden yetersiz bir öğrenme gerçekleştirmiş olurlar (Demirel, 1999, s. 39-42 & ‘Ali el-Hûlî, 1982, s. 6-7).

6.3.3. Seçmeli Yöntem

Günümüzde kullanılan dil öğretim yöntemleri arasında öne çıkan bu yöntem; yöntem karması ya da yöntem zenginliği manasındadır. Öğretmene, her eğitim durumu için farklı ve uygun bir yöntem seçme olanağı tanıyan bir yaklaşımdır. Telaffuz öğretimi için kulak dil alışkanlığı yöntemi; yazma öğretimi için bilişsel öğrenme yöntemi vb.

Öğrenme ortamlarının değişkenliği göz önüne alındığında, bu yöntemin oldukça etkili olduğu söylenebilir.

Yabancı dil öğretmenlerinin, bu yöntemi iyi uygulayabilmeleri için yabancı dil öğretimi ile ilgili; genel ilke, tutum ve araştırma sonuçlarını çok iyi bilmeleri elzemdir (Demirel, 1999, s. 59 & 'Ali el-Hûlî, 1982, s. 9-10).

6.3.3.1. Seçmeli Yöntemin Özellikleri

- Yabancı dil öğretiminde her yaklaşımın olumlu yanları kullanılabilir.
- Yöntemler için en iyi ya da en kötü demek doğru değildir; zira her yöntemin faydalı yönleri veya eksik yönleri bulunmaktadır.
- Yabancı dil öğretim programlarının hepsine birden uyan; tüm öğrenciler ve tüm öğretmenlerin yalnızca onu kullanabileceği ve tek başına doğrudan hedefe ulaşmayı sağlayan bir öğretim yöntemi yoktur.
- Yabancı dil öğretiminde öğrenci ihtiyaçları esas alınmalıdır.
- Yabancı dil öğrenimi, anlamlı ve günlük yaşama yönelik olmalıdır.
- Çeviri yöntemi başlangıç düzeyinde kullanılmamalıdır.
- Yabancı dil öğretimi hedef dille yapılmalı, yalnızca gerekli durumlarda anadil kullanılmalıdır.
- Mekanik tekrarlar ve yer değiştirme alıştırmalarından çok iletişime yönelik alıştırmalar yapılmalıdır.
- Bir seferde tek yapı öğretilip öğrenim tam gerçekleşmeden farklı bir yapıya geçilmemelidir.
- Yüksek sesle okuma; okuduğunu anlama becerisini geliştirmez.
- Başlangıç düzeyinde sözcük öğretimine en kısa zamanda başlamak ve yeni sözcüğü cümlede kullanmak önemlidir.
- Dört temel beceri geliştirme esas alınmalıdır.

- Yabancı dil öğretiminde ilk olarak öğrencinin dili öğrenmedeki hedefi belirlenmelidir.
- Derse başlamadan önce; öğrenciler, konu ve amaç hakkında bilgilendirilmelidir.
- Yabancı dil öğretiminde tonlama, vurgu, jest ve mimikler üzerinde de durulmalıdır.
- Yabancı dil öğretimi, öğrenci istemedikçe gerçekleşmez; bu yüzden öğrenciler motive edilmelidir.
- Öğretim etkinlikleri, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene olacak biçimde hazırlanmalıdır.

Sınıf içinde bireysel farklılıklar dikkate alınmalıdır (Demirel, 1999, s. 60, 61 & ‘Ali el-Hûlî, 1982, s. 9-10).

6.3.3.2. Seçmeli Yönteminin Sınırlılıkları

Öğretmen; yabancı dil öğretiminde hangi yöntemi, hangi eğitim durumunda kullanacağını çok iyi bilmelidir; aksi takdirde, öğretim hedeflerine ulaşmayacak ya da geç ulaşacaktır.

Seçmeli yöntem çoğu zaman “dil öğretimindeki tüm yaklaşımlar aynı sonucu verir, yeni arayışlara girip farklı yöntemler denemeye gerek yok” algısı oluşturur. Oysa öğretmenlerin öğrenciliğinin hayat boyu sürdüğü, sürmesi gerektiği unutulmamalıdır. Aslında öğretmenler hiç mezun olmayan “sürekli öğrenciler”dir; bunun için kendilerini daima yenilemeleri gerekir (Demirel, 1999, s. 59- 61 & ‘Ali el-Hûlî, 1982, s. 9-10).

6.3.4. Telkin Yöntemi

Bu yöntem; Bulgar psikiyatrist Lazonov tarafından geliştirilmiş olup, yabancı dil öğretiminde sınıf ortamının rahat olmasını çok fazla önemsemektedir. Bu yöntemde sınıflar birer oturma odası biçiminde düzenlenir ve öğrenciler sıra yerine rahat

koltuklarda, loş ışıktaki, derinden gelen bir müzik eşliğinde öğrenim görürler. Ders öncesi her öğrenciye yeni bir kimlik kazandığı telkin edilerek, hedef dilin diyalogları müzik eşliğinde verilir.

Bu yöntemde müzik, diyalogların altında yalnızca fon olarak kullanılmaktadır ve dinlerken öğrenme esastır.

Bu özelliği ile telkin yöntemi; doğrudan yabancı dil öğretiminde şarkıların kullanılmasını destekleyen bir yöntem olmasa da içinde müzik kullanıldığı, müzik eşliğinde dinlenen dil yapılarının öğretimde etkili olduğunu savunduğundan araştırmada yer verilmiştir (Demirel, 1999, s. 61-62).

BÖLÜM 7

ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE ÇOCUK ŞARKILARININ KULLANIMI

7.1. Arapça Öğretiminde Kullanılacak Şarkıların Özellikleri

Sınıf içi etkinliklerde kullanılmak üzere seçilen Arapça şarkıların, elbette bir takım özelliklere sahip olması gerekir. Bu özelliklere sahip olmayan şarkıları sınıf içi etkinliklerde kullanmak, hem Arapça eğitiminde ulaşılmak istenen hedeflere bir katkı sağlamayacak, hem de yalnızca keyif veren herhangi bir şarkı olmaktan öteye geçemeyecektir. Bu durumda müzik eğitim aracı olmaktan çıkarak sınıf içi etkinliklerde zaman kaybı anlamına gelir.

7.1.1. Açık ve Anlaşılır Olma

Bilindiği gibi Arapçada pek çok lehçe kullanılmaktadır. Bunun sonucu olarak Arapça şarkıların birçoğu Suriye lehçesi, Mısır lehçesi vb. içermektedir. Okullarda verilen eğitim ise fasih Arapça üzerine olduğundan Arapça öğretiminde kullanılacak şarkıların öncelikle fasih bir dil içermesine dikkat edilmelidir. Bunun yanında; seçilen şarkıların yeterince açık ve anlaşılır olması, hedef dili öğrenmeyi kolaylaştırmak için en fazla ihtiyaç duyulan ve üzerinde titizlikle durulması gereken özelliklerdendir. Dinlenen sesin; son derece pürüzsüz olması gerekir. Bunun için de ses kaynağı, yani şarkıyı dinlemek için kullanılması planlanan araç, etkinliğe başlamadan önce kontrol edilmelidir. Zira; bu tür aksaklıklar zaman kaybına yol açacağı için etkinlik

tamamlanması gereken sürede bitmeyip yarım kalabilir. Bu da öğretmen için istenmeyen bir durumdur.

Sınıf içi etkinliklerde kullanılmak üzere seçilen müzik; şarkı formatında olmayıp, söz içermeyen bir melodi de olabilir. Bu durumda; seçilen melodinin pürüzsüz, öğrencilerin keyif alacağı türden olmasına özen gösterilmelidir. Bu konu ile ilgili etkinlik önerileri son bölümde yer almaktadır.

7.1.2. Öğrenci Seviyesine Uygun Olma

Arapça öğretiminde kullanılacak şarkılar; öğrenci seviyesinin altında ya da üstünde olmamalıdır. Bu iki durumda da etkinliklerle ulaşılması hedeflenen öğrenmelerin gerçekleşmesi olanaksızdır. Seçilen müzik şarkı formatında ise, öğrencilerin önceden öğrenmiş oldukları kelimeleri ihtiva etmekle birlikte henüz bilmediği kelimeleri de içermesi, öğrencilerin anlamını bilmediği kelimeleri akıl yürütme yoluyla öğrenerek kelime hazinelerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Öğrenci seviyesinin üzerinde seçilen şarkılar; fayda sağlamayacağı gibi öğrencinin paniğe kapılmasına ve hiçbir şey bilmiyorum hissiyle Arapçadan soğumasına sebep olabilir.

7.1.3. Hedefe Yönelik Olma

Arapça öğretiminde kullanılacak şarkılar hedefe yönelik olmalıdır. Eğitimde; hedef (objective), öğretme süreci sonunda öğrencilere kazandırılmak istenilen özellikleri gösteren ifadeler anlamına gelmektedir (Erden & Akman, 2000, s. 261).

Sınıf içi etkinliklerde kullanılmak üzere seçilen tüm şarkılar; hedefe ulaşmada kolaylık sağlaması açısından günlük hayatta sıklıkla kullanılan kelime ve kalıpları içermeli ve takip edilen ders kitabının ünite ve konuları ile uyum içinde olmalıdır. Müfredatta

olmayan ya da öğrencinin günlük hayatta hiç işine yaramayacak kelime ve kalıplar sadece melodisi kulağa hoş geldiği için sınıf içi etkinliklerde kullanılmamalıdır.

7.2. Arapça Öğretiminde Çocuk Şarkılarının Kullanımı ile Öğrencide Geliştirilmek İstenen Davranışlar

Tarcan'ın ifadesine göre; müziğin insanların terbiyesinde çok önemli bir rolü vardır (Tarcan, 1945, s. 8).

Bütün bir milleti ümitsizliğe, melankoliye sevk edebildiği gibi onu canlandıran, heyecanlandıran, ümitle hayata bağlayan, güldüreni neşelendiren yine müziktir (Tarcan, 1945, s. 8). Koca bir milleti bu şekilde etkileme gücü olan müzik; elbette Arapça öğretiminde de öğrencide, istedik davranışların geliştirilmesi yönünde büyük katkılar sağlayacaktır.

Bunun yanı sıra; insan yalnızca mekanik bir varlık değil, aynı zamanda duygulara ve duygusal ihtiyaçlara sahip bir varlıktır. Bunun için; çoğu zaman müzik dinleme ihtiyacı duyulur. Müzik ise hem evrensel bir dil hem bir sanat olma özelliği taşımaktadır. Arapça öğretiminde şarkıların kullanımıyla öğrencilerin estetik anlayışlarının gelişmesi hedeflenmektedir. Öğrencilerin Arapça şarkılardan keyif alarak, bu keyfi eğitimden sonraki hayatlarında da yaşamak isteyip Arapça ile aralarında sıkı bir bağ oluşturmak da geliştirilmek istenen davranışlar arasındadır. Arapça öğretiminde şarkıların kullanımıyla hedeflenen bir diğer davranış da bu şarkıları “*dile dolama*”dır. Planlanan etkinliklerle; bu hedefe ulaşıldığında, yani öğrenci bu şarkıları diline doladığında birçok öğretim hedefi; tabiri caizse otomatikçe bağlanmış olacaktır.

Arapça öğretiminde şarkıların kullanımı ile öğrencide geliştirilmek istenen asıl davranışlar ise şunlardır:

1. Dinlediği şarkıyı söyleme/ yazma
2. Dinlediği şarkıda geçen yeni kelimelerin anlamını tahmin etme/ sezme
3. Dinlediği şarkı ile ilgili sorulara kim ne zaman vb. cevap verme

4. Dinlediği şarkıda geçen fiillerin ve cümlelerin yapısını söyleme/yazma
5. Farklı tonlama ve vurguların anlama etkisini kavrama

7.3. Arapça ğretiminde ocuk şarkılarının Kullanımına Yönelik Etkinlik

nerileri

7.3.1. Harf Tamamlama

Harf tamamlama etkinliğinin daha çok başlangıç düzeyinde kullanılması önerilir. Arapça harfleri öğrendikten sonra, öğrenciler bazı sesleri birbirine karıştırmaktadır. Bunun için öğrencilerin en fazla karıştırdıkları sesleri içeren oldukça kısa şarkılar seçilmeli veya şarkıların belli bir kısmı kesilerek kullanılmalıdır. Bu etkinlik için uzun bir şarkı kullanmak yalnızca zaman israfına yol açmakla kalmayıp öğrencilerin dikkatinin gereksiz yere dağılmasına sebep olacaktır. Bu etkinlik, ikinci örnekte olduğu gibi her kelimedede iki harf boş bırakılarak da uygulanabilir.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Dinleme Becerisi -Yazma Becerisi

Seviye: 9. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

1.Adım: Etkinlik ncesi ğretmen şarkı sözlerinin bazı harflerini eksik bırakarak kâğıtları hazırlar.

2.Adım: Seçilen şarkı öğrencilere iki kez dinletilir.

3. Adım: Hazırlanan kâğıtlar öğrencilere dağıtılarak eksik harfleri tamamlamaları istenir.

rnek: Tavşanım (Aşağıdaki şarkıyı tamamlayan harfler sırasıyla verilmiştir.

Uygulamada harfler karışık olarak verilmelidir).

() (ت) (ق) (ص) (ع) (ض)

أَرْوِي

أأَرْوِي لَوْنُهُ أُنْبِي... جَمِيل
أأَرْوِي أَل...بُ مَعَهُ كَلَّ...بَاح
أأَرْوِي ي...فِظُ يَفِظُ لَا ي...عَب
أأَرْوِي وَأَنَا مَعَ... كِي أَلْعَب
وَأَنَا مَعَهُ كِي أَلْعَب

كَمْ أُجِبُّكَ أَرْوِي

(“Tavşanım”, t.y., s. 66)

Tavşanım

Tavşanım rengi beyaz ve güzel

Tavşanım her sabah onula oynarım

Tavşanım zıplar zıplar yorulmaz

Tavşanım oynamak için onunlayım

Örnek 2: Şapka (Aşağıdaki şarkıyı tamamlayan harfler sırasıyla verilmiştir. Uygulamada harfler karışık olarak verilmelidir)

(ع، د) (م، ط) (ش، س) (ت، د) (ص، ح)

فُبَّعَة

أنا...ن...ي فُبَّعَة

أَلْوَانُهَا رَائِعَةٌ
تَحْمِينِي مِنْ أَلْ...
وَمِنْ أَشْعَّةِ أَلْ...
أُرْ... يَهَا فِي أَلْ... يَا...
فَتَطِيرُ بِالرِّيَّاحِ
إِرْجِعِي يَا فُبْعَةَ
إِرْجِعِي يَا فُبْعَةَ

<https://www.youtube.com/watch?v=hX8CjNQanXs>

Şapka

Benim bir şapkam var

Renkleri harika

Beni yağmurdan korur

Ve güneş ışınlarından korur

Onu sabah takarım

Ve rüzgârla uçar

Geri dön ey şapka

Geri dön ey şapka

7.3.2. Boşluk Doldurma

Bu etkinlik her düzey için, uygun hale getirilmek kaydıyla kullanılabilir. Seçilen şarkıda öğrencilerin anlamını bilmediği kelime ve kalıplar olmamalı olursa da öğrencinin yazması için boş bırakılan yerlerde bunları kullanmamaya dikkat edilmelidir.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Dinleme Becerisi -Yazma Becerisi

Seviye: 9. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

- 1.Adım: Etkinlik için seçilen şarkı sınıfta iki kez dinletilir.
  - 2.Adım: Şarkı sözlerinin bazıları eksik bırakılarak hazırlanan kâğıtlar öğrencilere dağıtılır.
  3. Adım: Tüm öğrenciler kâğıtları aldıktan sonra şarkı iki kez daha dinletilir ve öğrencilerden kâğıtta boş bırakılan yerleri dinledikleri şarkıya göre doldurmaları istenir.
- Örnek: Okulum (şarkıdaki altı çizili kelimeler öğrenciler için hazırlanan kâğıtta boş bırakılacaktır).

مَدْرَسَتِي

مَدْرَسَتِي حَدِيثِي وَبَابِهَا الْكِتَاب

أَقْرَأُ فِيهِ قِصَصًا أُدْرَسُ الْجِسَاب

فِي كُلِّ صَبَاحٍ نَذْهَبُ

مَعَ الرَّفَاقِ نَلْعَبُ

نَدْرُسُ فِي صُفُوفِنَا

وَفِي الْمَسَاءِ نَكْتُبُ

أَنَا الصَّغِيرُ الصَّالِحُ

بِعَمَلِي أَكْفِيحُ

وَفِي انْتِهَاءِ عَامِنَا

أَنَا النَّشِيطُ النَّاجِحُ

مَدْرَسَتِي حَدِيقَتِي وَبَابُهَا الْكِتَابُ

أَقْرَأُ فِيهِ قِصَصًا أُدْرَسُ الْجِسَابُ

<https://www.youtube.com/watch?v=FtPL5u-BieU>

Okulum

Okulum bahçemdir, kapısı kitap

Onda hikâyeler okurum, matematik çalışırım

Her sabah gideriz

Arkadaşlarla oynarız

Sınıflarımızda çalışırız

Akşamları yazarız

Ben akıllı bir küçüğüm

Davranışlarımla ödül alırım

Yılsonumuzda ise

Başarıyla görev alırım

Okulum bahçemdir, kapısı kitap

Onda hikâyeler okurum, matematik çalışırım.

7.3.3. Sesleri Ayırt Etme

Bu etkinlik daha çok başlangıç ve orta düzey için önerilir. Etkinlik için seçilen şarkılar birbirine benzeyen ve öğrencilerin sıklıkla karıştırdıkları sesleri içermelidir.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Dinleme Becerisi - Konuşma Becerisi (telaffuz öğretimi)

Seviye: 9. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

- 1.Adım: Şarkı sözleri öğretmen tarafından iki kez okunur.
- 2.Adım: Öğrenciler önce toplu halde, ardından grup halinde ve son olarak bireysel tekrar ettikten sonra şarkı melodisiyle dinletilir.
3. Adım: Öğrenciler şarkıyı ilkinde sessiz dinler, ikincisinde mırıldanarak katılır, üçüncüsünde ise eşlik ederek söylerler.

Örnek: Biz Aileyiz

نَحْنُ الْعَائِلَةُ

أخي أحي أحبُّ أحي	أمي أمي أحبُّ أمي
أختي أختي أحبُّ أختي	أبي أبي أحبُّ أبي
أمي وأبي وأنا أحي أختي	أمي وأبي وأنا
نَحْنُ الْعَائِلَةُ	نَحْنُ الْعَائِلَةُ
جدتي أحبُّ جدتي	أختي أختي أحبُّ أختي
جدتي أحبُّ جدتي	أختي أختي أحبُّ أختي
أمي وأبي وأنا أحي أختي جد	أمي وأبي وأنا أختي
نَحْنُ الْعَائِلَةُ	نَحْنُ الْعَائِلَةُ

<https://www.youtube.com/watch?v=1Y3-LYns120>

Biz Aileyiz

Annem annem annemi severim

Abim abim abimi severim

Babam babam babamı severim

Ablam ablam ablamı severim

Annem, babam ve ben

Annem, babam ve ben abim ablam

Biz aileyiz

Biz aileyiz

7.3.4. Kelime Düzenleme

Bu etkinlik her düzeye uygun hale getirilebilir. Aynı etkinlik cümle sıralama etkinliği olarak da hazırlanabilir. Bu durumda öğrencilerden cümleleri anlamlı bir şekilde sıralamaları istenir.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Dinleme Becerisi - Konuşma Becerisi - Yazma Becerisi (dilbilgisi)

Seviye: 10. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

- 1.Adım: Seçilen şarkı sınıfta iki kez dinletilir.
- 2.Adım: Şarkıya toplu halde iki kez eşlik edildikten sonra, şarkıda geçen kelimelerinin sırasız halde yazılı olduğu kâğıtlar öğrencilere dağıtılır.
3. Adım: Öğrencilerden sözlü/yazılı olarak kâğıtta anlamsız olarak sıralanmış kelimeleri, anlamlı birer cümle/ifade haline getirmeleri istenir.

Örnek: Sonbahar Mevsimi

فَصَلُّ الْخَرِيفَ

قَدْ أَتَى فَصَلُّ الْخَرِيفَ

وَالْجُوْ فِي لَطِيْفٍ
تَتَصَاقَطُ اَوْرَاقُ الشَّجَرِ
فِي كُلِّ طَرِيْقٍ وَ رَصِيْفٍ
قَدْ اَتَى فَصْلُ الْخَرِيْفِ
وَالْجُوْ فِي اللّٰطِيْفِ

<https://www.youtube.com/watch?v=gZxuOzK1C1E>

Sonbahar Mevsimi
İşte geldi sonbahar
Onda hava güzeldir
Dökülüyor ağaç yaprakları
Yollara kaldırımlara
İşte geldi sonbahar
Onda hava güzeldir

7.3.5. Eş/Zıt Anlam Bulma

Bu etkinlikte kelime bilgisi önemli olduğundan, orta ve ileri düzey için kullanılması önerilir. Etkinlik için seçilen şarkıda kelime çeşitliliğinin bulunması önem arz etmektedir. Şarkı sınıf içinde üç kez dinletildikten sonra farklı iki yöntem izlenebilir. Birinci yöntemde öğretmen şarkı sözlerinin tam olarak bulunduğu kâğıdı öğrencilere dağıtarak, eş/zıt anlamının bulunacağı kelimeleri öğrencinin bulmasını ve kâğıdın alt kısmına önceden hazırlanmış boşluğa karşılıklı olarak yazmasını ister.

İkinci yöntemin uygulama basamakları etkinliğin altında yer almaktadır.

Şarkı dinletildikten sonraki aşama oyun/yarışma şeklinde de planlanabilir. Öğrenciler gruplara ayrılarak kelimelerin eş/zıt anlamını yazarlar. Gruplar halinde kelimelerin eş/zıt anlamını bulmada, kelime bilgisi zayıf olan öğrenciler hem etkinlik esnasında kaygı hissetmezler hem de iş birliği yöntemi ile akranlarından yeni kelimeler öğrenirler.

Grupla çalışmada; grupları heterojen bir şekilde yani başarılı öğrenciler bir gruba, başarısız öğrenciler başka bir gruba olmayacak şekilde oluşturmaya özen gösterilmelidir. Aksi takdirde etkinlik; kelime bilgisi yetersiz olan öğrenciler için işe yaramaz ve sıkıcı hale gelecektir.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Dinleme Becerisi - Yazma Becerisi (kelime bilgisi)

Seviye: 10 ve 11.. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

- 1.Adım: Öğretmen şarkı sözlerinde yer alan eş/zıt anlamını istediği kelimeleri işaretleyip ayırarak ya da kelimenin yanına boşluk koyarak önceden belirler.
- 2.Adım: Seçilen şarkı sınıfta üç kez dinletilir.
- 3.Adım: Öğrencilerden kelimelerin yanındaki boşluğa ayrılan kısma eş/zıt anlam yazmalarını ister.

Örnek: Yaz Treni

قَطَارُ الصَّيْفِ

تَعَالُوا ( ) نَمشي يا صِغَارِ ( )

وَاجِدًا خَلْفَ ( ) الأخر

مِثْلَ عَرَبَةِ القَطَارِ

هَيَّا هَيَّا نَلْعَبُ هَيَّا نَبْدَأُ ( ) المَشْوَارِ

تُوتُ تُوتُ تُوووووتُ
قَطَارُ الصَّيْفِ يَأْخُذُنَا عَلَى الْمَهْلِ (____)
إِلَى الْجَبَلِ إِلَى الْبَحْرِ يَأْخُذُنَا
وإِلَى النُّذْهَةِ فِي الْبَرِّ
تُوتُ تُوتُ تُوووووتُ
قَطَارُ الصَّيْفِ (____) يَحْمِلُنَا
إِلَى الْمُخَيِّمِ وَالنَّادِي
وَفِي مَدِينَةِ الْأَلْعَابِ بِكُلِّ حَمَاسٍ نُنَادِي

تُوتُ تُوتُ تُوووووتُ

<https://www.youtube.com/watch?v=sIH7yw0SOBg>

Yaz Treni

Gelin yürüelim çocuklar

Birbiri ardına

Tren aracı gibi

Hadi hadi oynayalım, hadi gezintiye başlayalım

Düt düt düüüüt

Yaz treni ağırdan bizi alır

Dağa ve denize götürür

Ve karadaki geziye

Düt düt düüüüt

Yaz treni bizi taşır

Kamlara ve kulübe

Ve oyunlar şehrinde coşkuyla bağırız

Düt düt düüüüt

7.3.6. Soru-Cevap Oluşturma

Bu etkinlik için seçilen şarkının içinde mutlaka kim-ne-nerede-ne zaman-kiminle vb. sorulardan en az üçünün cevabı bulunmalıdır. Aynı etkinlikte şu yol da izlenebilir: şarkı dinletildikten sonra şarkıdan bağımsız soru-cevap alıştırmaları yapılır. Dersin sonuna doğru, şarkı bir kez daha dinletilerek şarkı sözlerinin yazılı olduğu kâğıt öğrencilere dağıtılır ve ev ödevi olarak şarkının içinden en az üç soru-cevap oluştırmaları istenir.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Dinleme Becerisi - Yazma Becerisi (dilbilgisi kuralları)

Seviye: 10 ve 11. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

- 1.Adım: Etkinlik için seçilen şarkı sınıfta üç kez dinletilir.
- 2.Adım: Daha sonra şarkı sözlerinin bulunduğu kâğıtlar öğrencilere dağıtılır.
3. Adım: Öğrencilerden şarkının içinde cevapları bulunan sorular oluştırmaları istenir.

Örnek: Selma ve Çiçek

سَلْمَى وَالرُّهْرَةَ

ذَات نَهَارٍ كَانَتْ سَلْمَى تَلْعَبُ فِي وَسَطِ الْأَشْجَارِ

قَرَأَتْ رَهْرَةَ لَيْسَتْ كَجَمِيعِ الْأَزْهَارِ

جَلَسَتْ سَلْمَى تَتَأَمَّلُهَا يَا لِلرُّوعَةِ مَا أَجْمَلُهَا

حَتَّى غَابَتْ شَمْسُ الدُّنْيَا وَمَضَتْ سَلْمَى نَحْوَ الدَّارِ

<https://www.youtube.com/watch?v=SJ47KN1H0mg>

Selma ve Çiçek

Selma bir gün ağaçların arasında oynuyordu,

Diğer çiçekler gibi olmayan bir çiçek gördü.

Selma onu incelemek için oturdu, bu ne çekicilik ne kadar güzel

Ta ki güneş batana kadar ve Selma eve doğru ilerledi.

7.3.7. Benzer Şarkı Sözü Yazma

Bu etkinlik orta ve ileri düzeydeki öğrenciler için önerilir. Öğrencilerin hayal gücünün ve kelime hazinelerinin gelişmesine katkı sağlayacak bir etkinliktir. Önemli olan; öğrencilerin, üzerinde kolaylıkla düzenleme ve geçiş yapabilecekleri şarkılar seçmektir. Öğrencilerin cesaretini kırmamak için olumsuz dönütlerden kaçınmalı ve asıl hedefin etkinlikten keyif alarak öğrenmeyi gerçekleştirme olduğu asla unutulmamalıdır. Öğretmen; şarkıyı, öğrencilerin hedeflenen kazanımları edinmeleri için belli sınırlar dâhilinde kalabilecek konulardan seçmeye özen göstermelidir. Örneğin ‘anne’ ile ilgili bir şarkı aile bireyleriyle sınırlandırılır.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Dinleme Becerisi - Yazma Becerisi (dilbilgisi kuralları, kelime bilgisi)

Seviye: 10 ve 11. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

- 1.Adım: Şarkı dinletilmeden önce şarkı sözlerinin tamamının bulunduğu kâğıtlar sağ yarısı boş bırakılarak öğrencilere dağıtılır.
2. Adım: Şarkı sözlerinin içindeki yeni kelime/kalıpların anlamları verilerek sözlerin anlaşılması sağlandıktan sonra şarkı iki kez dinletilir.
3. Adım: Şarkı dinletildikten hemen sonra öğrencilerden şarkının yanına benzer sözler yazmaları istenir. Bunun için öğrencilere yeteri kadar süre tanınmalıdır.

4. Adım: Süre dolduktan sonra her öğrenci kendi yazdığı sözleri dersin başında dinlediği melodiye uyarlayarak söyler.

Örnek: Annem

أُمِّي

أُمِّي رَبَّةَ بَيْتٍ، أُمِّي مَا أَحْلَاهَا

كَيْفَ الْبَيْتِ يَكُونُ، لَا أَعْرِفُ لَوْ لَا هَا

أُنْسَى حَتَّى نَفْسِي، لَكِنْ لَا أَنْسَاهَا

وَكَمَا هِيَ تَرْعَانَا، وَاللَّهِ سَنَزَعَاهَا

<https://www.youtube.com/watch?v=thHt47uKz10>

Annem

Annem ev hanımı, annem ne tatlıdır!

Evin hali ne olur, bilmem o olmazsa

Kendimi unuturum, fakat onu hiç unutmam

Onun bizi gözettiği gibi, biz de onu gözeteceğiz.

7.3.8. Dönüştürme

Bu etkinliği kendi içinde çok fazla çeşitlendirmek mümkündür. Öğretmenin hayal gücüyle her düzeyde ve her konuda kullanıma elverişli bir etkinliktir.

Bu etkinlik için uygun konuların bazıları:

- Olumlu cümleyi olumsuz cümleye çevirme
- İsim cümlesini fiil cümlesine çevirme

- Fâili değiştirme
- Mevsufu değiştirme
- Zamiri değiştirme
- Mazi fiili muzâri fiile çevirme vb.dir.

Etkinlik için, yukarıdaki konulardan biriyle alıştıırma yapmaya uygun bir şarkı seçilir.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Dinleme Becerisi - Yazma Becerisi (dilbilgisi kuralları)-
Konuşma Becerisi

Seviye: 10 ve 11. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

- 1.Adım: Etkinlik için seçilen şarkı sınıfta iki kez dinletilir.
- 2.Adım: Şarkı sözlerinin tamamının yazılı olduğu kâğıt öğrencilere dağıtılır.
3. Adım: Şarkı sözlerinin içindeki yeni kelime/kalıpların anlamları tahtaya yazılır.
4. Adım: Öğretmenin önceden belirlediği, yalnızca bir konuya yönelik, şarkıdan bağımsız alıştıırmalar yapılır.
5. Adım: Yapılan alıştıırmalara şarkı sözü üzerinde sözlü olarak devam edilir. Bunun için öğrencilere belirli bir süre tanınmalıdır.
6. Adım: Dersin sonunda; öğrencilerin ders içinde sözlü olarak yaptıkları alıştıırmaları, evde yazılı olarak da çalışmaları istenir.

Örnek: Ben Bir Serçeyim (faili değiştirerek yeniden yazılabilir, söylenebilir)

أنا عُصْفُورَة

أنا عُصْفُورَة، اسْمِي نُورَة

أرْسُمُ دَوْمًا أَحْلَى صُورَةَ
رَيْشِي أَصْفَرَ أَحْمَرَ أَخْضَرَ
مِنْقَارِي حُلُوًّا لَوْنُهُ أَصْفِرُ
أَنْتَقِلُ بَيْنَ الْأَشْجَارِ
وَأَصَاحِبُ أَحْلَى الْأَرْهَارِ
أَسْرَحُ أَمْرَحُ فِي الْبُسْتَانِ
وَأَطِيرُ فِي كُلِّ مَكَانِ
وَأَعْنِي فَوْقَ الْأَنْهَارِ
الْحَانَ الْفَجْرَ الْمَشْهُورَةَ

.....

<https://www.youtube.com/watch?v=QCMH66i4mOA>

Ben Bir Serçeyim

Ben bir serçeyim, adım Nura

Hep güzel resimler yaparım

Tüyüm sarı, kırmızı, yeşil

Gagam şirin, rengi sarı

Ağaçlar arasında gezerim

En güzel çiçeklerle dost olurum

Bağda gezer eğlenirim

Ve uçarım her yere

Şakırım nehirler üzerinde

Seherin nağmelerini

.....

7.3.9. Beste Yapma

Bu etkinlikte öğrencilerin ezberlemesi gereken kelime grupları kullanılabilir. Öğrenci bu etkinliğe evde hazırlanarak gelmelidir. Dersten bir gün önce öğrencinin ezberlemesi istenen kelime gruplarından seçim yapılmalı ve bu kelimelerin sayısı 10-15 kelime ile sınırlı tutulmalıdır. Öğrencilerden, bu kelimeleri kullanarak bir beste yapmaları yani kendi şarkılarını oluşturmaları istenir. Bestelerin önceden elektronik ortamda toplanıp, sınıfta sıra ile dinlenilmesi, sınıf içinde olası karmaşanın önüne geçecektir.

Bu etkinlikte öğrenci, hem evde kendi bestesini oluşturmak için zaman ayırdığı hem de sınıfta arkadaşlarının bestelerini dinlemek suretiyle aynı kelimelere maruz kaldığından kelimeleri hafızasında daha kolay tutacaktır. Etkinlik süresince öğrencilerin ilgi ve heveslerini kırmamak ve onları bu tür etkinliklere cesaretlendirmek için hiçbir şekilde olumsuz dönüt verilmemelidir. Son olarak; tüm bu iyi bestelerin içinden ‘en iyi’ seçilerek toplu halde seslendirilir.

Beste yapma etkinliği için uygun olabilecek bazı kelime grupları; renkler, sayılar, saatler, haftanın günleri, mevsimler, bazı sıfatlar vb. olabilir. Önemli olan bu kelimelerin arasında farklı herhangi bir kelime kullanmamaktır; haftanın günleri bestesi isteniyorsa yalnızca haftanın günleri kullanılmalıdır.

Seviye: 9 ve 10. sınıf

Süre: 60 dakika

Örnek: Saatler:

السَّاعَةُ السَّابِعَةُ

السَّاعَةُ الْوَاحِدَةُ

السَّاعَةُ الثَّامِنَةُ

السَّاعَةُ الثَّانِيَّةُ

السَّاعَةُ الثَّانِيَّةُ

السَّاعَةُ الثَّلَاثَةُ

السَّاعَةُ الْعَاشِرَةُ

السَّاعَةُ الرَّابِعَةُ

السَّاعَةُ الْخَادِيَةَ عَشْرَةَ

السَّاعَةُ الْخَامِسَةَ

السَّاعَةُ الثَّانِيَةَ عَشْرَةَ

السَّاعَةُ السَّادِسَةَ

(MEB, 2016 s.57)

Saatler

Saat 01:00

Saat 07:00

Saat 02:00

Saat 08:00

Saat 03:00

Saat 09:00

Saat 04:00

Saat 10:00

Saat 05:00

Saat 11:00

Saat 06:00

Saat 12:00

7.3.10. Şarkı İzi

Bu etkinlikte kelime bilgisi ve yazma önemli olduğundan, orta ve ileri düzeydeki öğrenciler için önerilir.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Dinleme Becerisi - Yazma Becerisi (Kelime Bilgisi)

Seviye: 11 ve 12. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

1.Adım: Etkinlik için seçilen şarkı sınıfta üç kez dinletilir.

2.Adım: Öğrencilere boş kâğıtlar dağıtılır.

3. Adım: Öğrencilerden dinledikleri şarkının sözlerinde geçen hatırladıkları kelimeleri yazmaları istenir.

Örnek: Üzgünüm

أنا آسف

إِنْ كُنْتُ فِي الْمَلْعَبِ تَجْرِي

وَفَجْأَةً دُونَ أَنْ تَدْرِي

أَوْقَعْتَ صَدِيقَكَ أَرْضًا

أَمْسِكْ يَدَهُ وَقُلْ عَفْوًا

أنا آسف أنا آسف

أنا أنا أنا أنا أنا آسف

عَفْوًا سَامِخْنِي آسِفُ أُعْذِرُنِي

إِنْ أَغْضَبْتِ وَالِدَتَكَ يَوْمًا

وَلَمْ تَعْرِفِ كَيْفَ تَتَصَرَّفِ

لَا تَحْشَى أَنْ تَسْمَعَ لَوْمًا

إِعْتَرَفَ بِالْخَطَا وَتَأْسَفَ

عِنْدَمَا تُمَسِّكِ بِالْهَاتِفِ

لِتُكَلِّمَ شَخْصًا نَعْرِفُهُ

وَأَخْطَأَتْ فِي رَفْمٍ تَطْلُبُهُ

قُلْ فِي الْهَاتِفِ أَنَا آسِفُ

أنا فِعْلًا فِعْلًا آسِفُ

كَلِمَاتٌ سَهْلَةٌ لَا تُكْأَفُ

كَلِمَاتٌ مِنْ الْقَلْبِ لَطِيفَةٌ

تَجْعَلُ أخطاءَكَ خَوْفِيَّةَ

<https://www.youtube.com/watch?v=193EwfswfEk>

Üzgünüm

Oyun alanında koşarken

Bilmeden birdenbire

Arkadaşımı yere düşürürsen

Elini tut ve “afedersin” de

Üzgünüm, üzgünüm

Ben ben ben ben üzgünüm

Afedersin, bağışla, üzgünüm, özür dilerim

Annemi kızdırmışsan bir gün

Ve ne yapacağını bilmiyorsan

Azar işitmekten korkma

Hatanı itiraf et ve üzüntünü belirt.

Telefonu eline aldığında

Tanıdığın biriyle konuşmak için

İstedığın rakamı yanlış çevirmişsen

Telefonda üzgünüm de

Ben gerçekten gerçekten üzgünüm.

Basit bir kelime, zor değil

Kalpten gelen güzel sözler

Hatalarını hafifletir.

7.3.11. Değiştirme

Bu etkinlik ancak belli bir şarkı birikimi oluştuktan sonra yapılabilir. Bunun için sıklıkla yapılması uygun değildir. Başlangıç düzeyinde beş şarkı; orta ve ileri düzeyde en az yedi şarkıdan sonra yapılması önerilir. Öğrenci; bu etkinliği hedef dilde gerçekleştireceği için ve zihnindeki şarkı sayısı anadilde olduğu kadar çok olmadığından etkinliğe başlamadan önce öğretmen şarkı sayısını belirlemelidir.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Konuşma becerisi (kelime bilgisi - telaffuz öğretimi)

Seviye: 10 ve 11. sınıf

Süre: 80 dakika

Uygulama:

1. Adım: Öğretmen etkinlik tarihine kadar öğrenilen şarkı sayısını sekiz olarak belirler.
2. Adım: Her değiştir komutunda öğrencinin bu sekiz şarkıdan birini hatırlayıp söylemesi beklenir.
3. Adım: Sekiz şarkıdan hepsini hatırlayan öğrenciler bir sonraki yarışmaya kadar sınıf panosunda ki Arapça top 10 listesinde yerlerini alırlar.

Örnek 1: Arabam

سَيَّارَتِي

فَلْتَنْطَلِقِي هَيَّا يَا سَيَّارَتِي الْحُمْرَاءَ

فَلْتَنْطَلِقِي هَيَّا يَا سَيَّارَتِي الْأَصْفُرَاءَ

كَمْ مُمْتَعًا مَا نَقُومُ بِهَذِهِ السَّيَّارَةِ

هَيَّا تَعْلُوا وَلْتَنْضُمُوا لِهَذِهِ السَّيَّارَةِ

فَلْتَنْطَلِقِي هَيَّا يَا سَيَّارَتِي الزَّرْقَاءَ

فَلْتَنْطَلِقِي هَيَّا يَا سَيَّارَتِي الْخَضْرَاءَ

كَمْ مُمْتَعًا مَا نَقُومُ بِهَذِهِ السِّيَّارَةِ
هَيَّا تَعْلُوا وَلْتَنْضُمُوا لِهَذِهِ السِّيَّارَةِ

<https://www.youtube.com/watch?v=7i2mZrDsobg>

Arabam

Harekete geç haydi ey kırmızı arabam

Harekete geç haydi ey sarı arabam

Bu arabayla yaptığımız ne eğlenceli

Haydi gelin ve bu arabaya binin

Harekete geç haydi ey mavi arabam

Harekete geç haydi ey yeşil arabam

Bu arabayla yaptığımız ne eğlenceli

Haydi gelin ve bu arabaya binin

Örnek 2: Mevsimler

عِنْدَمَا يَأْتِي الصَّيْفُ يَكُونُ الْحُجُ حَارًا
عِنْدَمَا يَأْتِي الْخَرِيفُ تَسْقُطُ أَوْرَاقُ الشَّجَرِ
عِنْدَمَا يَأْتِي الشِّتَاءُ : بَرْدٌ رَعْدٌ وَمَطَرٌ
عِنْدَمَا يَأْتِي الرَّبِيعُ : الْحُجُ لَطِيفٌ وَبَدِيعٌ
أنا أُحِبُّ الصَّيْفَ
أنا أُحِبُّ الْخَرِيفَ
أنا أُحِبُّ الشِّتَاءَ

أنا أُحِبُّ الرَّبِيعَ

<http://www.youtube.com/watch?v=z-iIj81tRJU>

Mevsimler

Yaz geldiğinde hava sıcak olur

Sonbahar geldiğinde ağaçların yaprakları dökülür

Kış geldiğinde soğuk, gök gürültüsü ve yağmur

İlkbahar geldiğinde hava hoş ve harika

Yazı severim

Sonbaharı severim

Kışın severim

İlkbaharı severim

Örnek 3: Ben Marangozum

أنا نَجَّارٌ

أنا نَجَّارٌ أنا نَجَّارٌ

بِيَدِي أَمْنَعُ بَابَ الدَّارِ

أَبْدِعُ مَفْرُوشَاتِ الْمَكْتَبِ

فِي عَمَلِي فَنَّ وَوَقَّارٌ

أنا نَجَّارٌ أنا نَجَّارٌ

هو نَجَّارٌ هو نَجَّارٌ

بِيَدِي أَمْنَعُ بَابَ الدَّارِ

بِيَدِي أَمْنَعُ بَابَ الدَّارِ

هَلْ تَعْرِفُ أَشْهَرَ أَدْوَاتِي

هِيَ مِطْرَقَتِي وَالْمِنْشَارُ

حَازِرٌ جِئْتُ تَزُورُ الْمَشْغَلُ أَنْ يُدْمِيَ قَدَمَكَ الْمِسْمَارُ

https://www.youtube.com/watch?v=DVeUWY_Cl6k

Ben Marangozum

Ben ben marangozum

Evin kapısını elimle yaparım

Ofisin eşyalarını yaparım

İşimde sanat ve vakar var

Ben bir marangozum

Ben bir marangozum

O bir marangoz

O bir marangoz

Örnek 4: Ben Büyüdüm

أَنَا صِرْتُ كَبِيرًا

أَنَا صِرْتُ كَبِيرًا يَا مَامَا

هَا أَنَا أَكْبَرُ عَامًا عَامًا

فِي رَوْضَةِ أَلْقَى أَصْحَابِي

مُبْتَسِمًا وَأَرْدُ سَلَامًا

فَوْقَ الصَّدْرِ أُنْمُ كِتَابِي

وَبِكْفِي أَحْمِلُ أَقْلَامًا

وَمُعَلِّمَتِي فَرَحَتْ لَمَّا

فِي الرَّوْضَةِ أَحْسَنْتُ كَلَامًا

سَمِعْتَنِي أَحْفَظُ أَشْعَارًا

وَرَأَيْتَنِي أَرْسُمُ أَعْلَامًا

رَسَمْتُ لِي فِي الدَّفْتَرِ نَجْمًا

فَرَّحَنِي جِدًّا يَا مَامَا

وَكَأَنِّي أُعْطِيتُ وَسَامًا

<https://www.youtube.com/watch?v=unHupVpPIdA>

Ben Büyüdüm

Anneciğim ben büyüdüm

Ve büyüyorum yıldan yıla

Bahçede arkadaşlarımla görüşürüm

Gülerek onları selamlarım.

Kitabımı koynumda tutarım

Kalemlerimi avcumda taşıırım

Öğretmenim sevindi bahçede

Düzgün konuştuğumu görünce.

Duydu şiirler ezberlediğimi

Gördü dünyalar resmettiğimi.

Defterde yıldız çizdi bana
Bu beni çok sevindirdi anne
Bana bir madalya verilmiş gibi.

Örnek 5: Gece

اللَّيْلُ

جَاءَ اللَّيْلُ حَلَّ الظُّلَامِ

حَاوَلْتُ وَلَمْ أُسْتَطِعْ أَنْ أَنْامَ

مَا هَذَا؟ إِنَّهُ عَوَاءٌ

مَا هَذَا الَّذِي يُحَلِّقُ الْفَضَاءَ؟

فَنَظَرْتُ فَوْرًا إِلَى النُّجُومِ فِي السَّمَاءِ

رَأَيْتُهَا تُشَعُّ بِالضِّيَاءِ

وَعُدْتُ إِلَى النَّوْمِ بَعْمَقٍ وَهَنَاءِ

وَفِي اللَّيْلِ مَا مِنْ ضَوْءٍ

سِوَى النُّجُومِ وَالْقَمَرِ فِي الْجَوِّ

مَا مِنْ صَوْتٍ أَوْ حَرَكَةٍ

أَكُلَّ يَنَامُ لَا كَلِمَةَ لَا ضَحْكَةَ

<https://www.youtube.com/watch?v=21CKNi2d5VA>

Gece

Gece oldu karanlık bastı
Denedim ama uyuyamadım

Bu ne? Bu uğultu
Havada uçan bu Şey ne?
Hemen gökteki yıldızlara baktım
Işıldayıp parladığını gördüm
Derin ve tatlı uykuya daldım
Gece hiç ışık yok
Gökteki ay ve yıldızlar dışında
Ne bir ses, ne hareket
Herkes uykuda, ne bir söz ne bir gülüş

7.3.12. Sessiz Şarkı

Bu etkinlik daha çok başlangıç düzeyinde önerilir. Arapçada harflerin çıkış yerleri önemlidir.

Yıldız & Avşar'ın ifadesine göre (2009, s.10); harf müzikte notaya benzer. Notanın müzikte belli bir sesi göstermesi gibi harf de dilde diğer harflerden ayrı tek bir sesi gösterir. Başlangıç düzeyinde, öğrencilerin dikkatini çekmek için uygulanabilecek bir etkinliktir. Bu etkinlikte de daha önce öğrenilmiş bir şarkının kullanılması önerilir.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Konuşma becerisi (telaffuz ğretimi)

Seviye: 9. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

1. Adım: Öğrenciler ikişer ikişer eşleştirilir.

2. Adım: Öğrencilerden biri sessizce sadece ağız hareketleriyle bir şarkı söyler.

3. Adım: Öğrenci eşleştiği arkadaşının karşısına geçer ve dudak okuma yöntemi ile onun söylediği şarkıyı bulmaya çalışır.

Örnek: Ağaç

شَجَرَةٌ

هذه شَجَرَةٌ

وَوُ وُ وُ

هذه أغصانها

ش ش ش

وهذه تُفَاحَةٌ وهذه تُفَاحَةٌ

تُحَرِّكُهُمَا الرِّيحُ تُحَرِّكُهُمَا الرِّيحُ

سَقَطَتِ التُّفَاحَةُ سَقَطَتِ التُّفَاحَةُ

في سَلَّةٍ وَاجِدَةٌ

<http://cocuklaraarapca.com/video#!prettyPhoto1/27/>

Ağaç

Bu bir ağaç, bu bir ağaç

Vav vav vav

Bu dalları, dalları

Şşş şşş şşş

Bu bir elma, bu bir elma

Rüzgâr sallar onları, rüzgâr sallar onları

Elma düştü, elma düştü

Bir sepetin içine

7.3.13. Söz Sende

Bu etkinlik; başlangıç, orta ve ileri düzey için planlanarak kullanılabilir. Bu etkinliği yapabilmek için değiştirme etkinliğinde olduğu gibi belli bir şarkı birikimi gerekir. Tek farkı öğretmennin şarkı sayısını sınırlamasına gerek yoktur.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Konuşma becerisi (kelime bilgisini artırma, telaffuz öğretimi)

Seviye: 10. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

1. Adım: Öğrenciler ikişer ikişer eşleştirilir.
2. Adım: Öğrencilerden biri etkinlikten önce öğrenilen şarkılardan birinin melodisini söyler.
3. Adım: Diğer öğrenci melodiyi duyduğunda hangi şarkı olduğunu bilmeli ve sözleriyle şarkı olarak söylemelidir.

Örnek: Öğrenci “Tavşanım” şarkısının melodisini söyler, arkadaşı bu melodiye tavşanım şarkısının sözleriyle devam eder.

Öğrenci “Duyularım” şarkısının melodisini söyler, arkadaşı bu melodiye duyularım şarkısının sözleriyle devam eder. Etkinlik bu şekilde sürdürülür.

7.3.14. Şarkıyı Yaşa

Bu etkinlik başlangıç ve orta düzey için önerilmektedir; ileri düzey öğrencilerin ilgisini çekmeyebilir.

Geliştirilmesi hedeflenen ve beceri: Dinleme becerisi (bu etkinlik çoklu zekâ kuramlarından hareketssel-duygu devinimsel zekâ türüne yönelik olarak düşünölmüştür).

Seviye: 9 ve 10. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

1. Adım: Öğretmen tarafından seçilen şarkı sınıfta iki kez dinletilir.
2. Adım: Yeni kelime ve kalıp içeriyorsa yalnızca onların anlamı verilir.
3. Adım: Öğrencilerden üçerli veya dörderli gruplar oluşturulur.
4. Adım: Her grubun sırayla gelerek şarkıyı dinlerken, şarkıya uygun hareketler yapmaları istenir. Hareketler danstan ziyade şarkının sözlerini yansıtacak biçimde olmalıdır.

Örnek: Duyularım

حَوَاسِي

بِالْعَيْنِ أَنَا أَنْظُرُ أَنَا أَنْظُرُ أَنَا أَنْظُرُ

بِالْعَيْنِ أَنَا أَنْظُرُ كُلَّ يَوْمٍ

بِالْأُذُنِ أَنَا أَسْمَعُ أَنَا أَسْمَعُ أَنَا أَسْمَعُ

بِالْأُذُنِ أَنَا أَسْمَعُ كُلَّ يَوْمٍ

بِالْأَنْفِ أَنَا أَسْنُمُ أَنَا أَسْنُمُ أَنَا أَسْنُمُ

بِالْأَنْفِ أَنَا أَسْنُمُ كُلَّ يَوْمٍ

<http://www.eba.gov.tr/video/izle/3580c7d37138ccd424bf09f129286c3048cbcd0a34011>

Duyularım

Gözümle ben görürüm, ben görürüm, ben görürüm

Gözümle ben görürüm her gün

Kulağımla ben duyarım, ben duyarım, ben duyarım,

Kulağımla ben duyarım her gün

Burnumla ben koklarım, ben koklarım, ben koklarım

Burnumla ben koklarım her gün

7.3.15. Sende Bende

Bu etkinlik başlangıç, orta ve ileri düzey için kullanılabilir. Bu etkinliği yapmak için de belirli bir şarkı birikimi olmalıdır. Etkinlik esnasında öğretmen çok müdahale etmemelidir.

Öğrenci şarkıyı istediği yerde kesebilir fakat devam edenin şarkıyı doğru yerden söylemeye başlaması gerekir.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Konuşma becerisi (kelime bilgisi - telaffuz öğretimi)

Seviye: 11 ve 12. sınıf

Süre: 40-80 dakika

Uygulama:

1. Adım: Öğrenciler ikişer ikişer eşleştirilir.
2. Adım: Öğrencilerden biri daha önceden öğrenilen şarkılardan birini söylemeye başlar.
3. Adım: Diğer öğrenci arkadaşının yarım bıraktığı yerden şarkıya devam etmelidir.
4. Adım: Şarkı bittiğinde farklı bir şarkıya geçilerek dönüşüm sağlanmalıdır.

5. Adım: Bu etkinliği en uzun sürdüren ikili gruplar başarılı ilan edilir.

rnek: Öğrenci ‘‘Sayılar’’ şarkısına başlar ve istediği yerde susar, arkadaşı onun bıraktığı yerden devam eder. şarkı bittiğinde hemen ‘‘Ağağ’’ şarkısına ve daha önce öğrenilen diğer şarkılara geçilir. Hatta şarkıların tekrarı da olsa devam edilir. Çünkü önemli olan en uzun süre etkin kalmaktır.

7.3.16. Duyduk Duymadık Demeyin

Bu etkinlik başlangıç, orta ve ileri düzey için düzenlenerek kullanılabilir. Sınıfın yeterince sessiz olması önemlidir. Seçilen şarkı öğrencilerin anlamını bilmediği yeni kelime ve kalıplar içermemelidir. Etkinliğin yapılacağı gün öğrencilerden boş bir kağıt getirmeleri istenebilir.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Dinleme becerisi- yazma becerisi

Seviye: 11 ve 12. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

1. Adım: Öğretmen ğrencilerin dikkatini yoğunlaştırmak için şarkıyı dinledikten sonra yazma etkinliği yapılacağından haberdar eder.
2. Adım: Öğretmen şarkıyı iki kez dinletir.
3. Adım: Öğrencilerin istemesi durumunda şarkı 3 kez dinletilir.
4. Adım: Tüm ğrenciler akıllarında kalan kelimelerle şarkıyı getirdikleri boş kağıtlara yazmaya çalışır.

rnek: Bugün Ne Yaptım

ماذا فعلتُ اليوم؟

بابا...

يا عيوني...

هل تعلمُ ماذا فعلتُ اليوم؟

لا والله...

هل تعلمُ ماذا فعلتُ اليوم؟

ماذا؟؟

رتبتُ عُرفتي اليوم

أحسنْتُ

أصبتُ نظيفةً وجميلةً ما أحلاها

ماما...

عيوني...

هل تعلمينَ ماذا فعلتُ اليوم؟

لا...

هل تعلمينَ ماذا فعلتُ اليوم؟؟

ماذا؟!

قدمتُ لجدي الأزهري

أحسنْتُ

قبلتني وأعطتني بعض الحلوى اللذيذة

بابا...

يا روجي...

رأيتُ جارتنا أم سهيلة

هل أقيتِ السلام؟

حملتُ معها الأغراض الثقيلة

أحسنْتُ

دعتُ لي بالحياة الطويلة

الله يحميك

و دَعَتْ لِي بِرِضَا الْوَالِدَيْنِ

.....

<https://www.youtube.com/watch?v=oW-xMBPkCps>

Bugün Ne Yaptım

Baba!

Canım!

Bugün ne yaptım biliyor musun?

Hayır!

Bugün ne yaptım biliyor musun?

Ne?

Bugün odamı topladım

Aferin!

Temiz ve güzel oldu. Ne güzel!

Anne!

Canım!

Bugün ne yaptım biliyor musun?

Hayır!

Bugün ne yaptım biliyor musun?

Ne?

Nineme çiçek verdim

Aferin!

Beni öptü ve bana biraz lezzetli bir tatlı verdi.

Baba!

Canımın içi!

Komşumuz Süheyla'nın annesini gördüm

Selam verdin mi?

Onunla birlikte ağır şeyler taşıdım.

Aferin!

Bana uzun yaşamam için dua etti.

Allah seni korusun.

Ve anne babamın rızasını kazanmam için dua etti.

7.3.17. Duy da Yaz

Bu etkinlik Yukarıdaki etkinliğin bir benzeridir. Başlangıç, orta ve İleri düzey için uygulanabilir. Bu etkinlikte de seçilen şarkı öğrencinin anlamını bilmediği kelime ve kalıplar içermemelidir.

Geliştirilmesi hedeflenen beceri: Dinleme becerisi - yazma becerisi

Seviye: 9 ve 10. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

1. Adım: Öğretmen sınıfta şarkıyı bir kez dinletir.
2. Adım: Şarkı ikinci kez dinletilirken öğrencilerden dinledikleri şarkıyı yazmalarını ister.

3. Adım: Şarkı 3. ve son kez dinlenirken öğrencilerden kâğıtlarındaki boş kalan yerleri doldurmaları istenir.

Örnek: Yüzüm Ellerim

لِي وَجْهٍ، فِيهِ عَيْنَانِ

وَبِهِ أَنْفِي وَالشَّفَقَتَانِ

لِي وَجْهٍ، فِيهِ عَيْنَانِ

وَبِهِ أَنْفِي وَالشَّفَقَتَانِ

لِي كَفَّانٍ... لِي قَدَمَانِ...

لِي كَفَّانٍ... لِي قَدَمَانِ...

وَكَذَلِكَ عِنْدِي أُذُنَانِ

<https://www.youtube.com/watch?v=olZ-uu61zYQ>

Yüzüm Ellerim

Bir yüzüm var, üstünde iki göz

Berberinde burnum ve iki dudak

Bir yüzüm var, üstünde iki göz

Berberinde burnum ve iki dudak

İki avucum var

İki Bacağım

Aynı zamanda iki kulağım

7.3.18. Kimin Sesi

Bu etkinlik; daha çok başlangıç ve orta düzey için uygundur. Bu etkinlik için kısa cümlelerden oluşan basit ve uzun şarkılar seçilebilir.

Geliştirilmesi Hedeflenen Beceriler: Dinleme Becerisi-Konuşma Becerisi

Seviye: 10 ve 11. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

1. Adım: Şarkı üç kez dinletildikten sonra şarkı sözlerinin olduğu kağıt öğrencilere dağıtılır.
2. Adım: Öğrencilerden biri ebe olarak seçilir.
3. Adım: Ebe olan bir öğrenci, arkadaşlarını görmeyecek şekilde sınıfa arkasını döner.
4. Adım: Diğer öğrenciler karışık olarak şarkıdan bir dize okur.
5. Adım: Ebe öğrenci; her dizeyi okuyan arkadaşını tahmin etmeye çalışır.

Örnek: Bana Cevap Verin

رُدُّوا عَلَيَّ

أنا مُودُو

لا أَحَدَ يَهْتَمُّ بِي الْيَوْمَ

لا أدري لِمَذَا؟

أرْجُوكم رُدُّوا عَلَيَّ

مَما رُدِّي عَلَيَّ

بَبا رُدُّ عَلَيَّ

مَودا رُدِّي عَلَيَّ

مَامَا رُدِّي وِبَابَا وَجَدِّي

مودا رُدِّي مُودي رُدِّي

ماما هيَّ أَطْعِمِينِي

إِنِّي جَائِعٌ عَدِّي

إِنِّي مَشْعُوْلَةٌ أَطْبِخُ الْفُوْلَةَ

إِنْتَبِرْ نِي نِصْفَ سَاعَةٍ

بَعْدَهَا سَنَأْكُلُ جَمَاعَةً

لا لا لا تَدْخُلْ إِلَى الْمَطْبَخِ

لِأَنَّ الْأَرْضَ مَبْلُوْلَةٌ

.....

<https://www.youtube.com/watch?v=j8q78Lxmwjw>

Bana Cevap Verin

Ben Mudo

Bugün kimse benimle ilgilenmiyor

Neden bilmiyorum.

Lütfen bana cevap verin!

Anne bana cevap ver!

Baba bana cevap ver!

Muda bana cevap ver!

Mudi bana cevap ver!

Anne bana cevap ver, baba, dede!

Muda bana cevap ver, Mudi bana cevap ver!

Anne haydi yedir beni

Açım doyur beni

Meşgulüm, yemek pişiriyorum.

Yarım saat bekle beni

Sonra birlikte yeriz.

Hayır, hayır, hayır! Mutfağa girme

Çünkü yerler ıslak.

7.3.19. Halka

Bu etkinlik daha çok başlangıç düzeyi için uygundur. Etkinlik için bahçe gibi geniş bir alan seçilmesi uygun olacaktır. Buna imkân yoksa sınıfta zincir şeklinde bir sıra oluşturulabilir. Bu etkinlik için uygun olan şarkılar daha çok rakamlar, saatler haftanın günleri gibi birbirini takip eden sözlere sahip şarkılardır.

Geliştirilmesi Hedeflenen Beceriler: Konuşma Becerisi (kelime ezberleme)

Seviye: 9. sınıf

Süre: 40 dakika

Uygulama:

1. Adım: Öğrenciler bir halka oluşturur.
2. Adım: Ebe olan bir öğrenci şarkının ilk kelimesini söyleyerek halkayı başlatır.
3. Adım: Yanındaki öğrenci şarkının ikinci kelimesini söyler.
4. Adım: Halka sürerken sırası gelen öğrencilerden şarkının sözünü unutan elenir.

Örnek: Sayılar

الأعداد

وَإِجْدِ اثْنَانَ ثَلَاثَةَ

أَرْبَعَةَ خَمْسَةَ سِتَّةَ

سَبْعَةَ ثَمَانِيَةَ تِسْعَةَ

فَأُنْصِفِ الْعَشْرَةَ

وَإِجْدِ هُوَ رَبِّي

اثْنَانَ أُمِّي وَأَبِي

ثَلَاثَةَ أَنَا وَأَخِي وَأَخْتِي

فَأُنْصِفِ الْعَشْرَةَ

أَرْبَعَةَ هِيَ أَطْرَافِي

خَمْسَةَ فِي كُلِّ يَدِي

سِتَّةَ هُمْ أَصْحَابِي

فَأُنْصِفِ الْعَشْرَةَ

سَبْعَةَ أَيَّامُ أُسْبُوعِ

ثَمَانِيَةَ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ

تِسْعَةَ حَمَلْتَنِي

أُمِّي فِي تِسْعَةَ

وَالْعَشْرَةَ وَالْعَشْرَةَ

فَأُنْصِفِ الْعَشْرَةَ

<https://www.dailymotion.com/video/x5hkd7u>

Sayılar

Bir, iki, üç,

Dört, beş, altı,

Yedi, sekiz, dokuz,

On'u alkışlayalım

Bir, o benim Rabbimdir

İki, annem ve babamdır

Üç, ben, abim ve ablamdır

On'u alkışlayalım

Dört, benim dört yanım

Beş, her iki elimdedir

Altı, onlar arkadaşlarımdır

On'u alkışlayalım

Yedi, haftanın günleridir

Sekiz, cennet kapılarıdır

Dokuz, annem beni

dokuz ay taşıdı

Ve on, ve on

On'u alkışlayalım

BÖLÜM 8

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tüm bu bilgiler ışığında; elde edilen sonuçları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Müzik ve birey daima iç içedir. Müziği insandan ayrı düşünmek olanaksızdır.
- Müzik ve dilin tarihi çok eskilere dayanmakla birlikte ikisinin de aynı kaynaktan geldiği iddiaları mevcuttur.
- Müzik bireysel, toplumsal ve ekonomik etkisi olan evrensel bir dil olmanın yanı sıra güçlü bir eğitim aracıdır.
- Müzik toplumun tarihine ışık tutan bir bellek gibidir.
- Dil öğrenmede; hedef dilin kültürünü bilmek büyük önem taşır. Öğrenciler şarkılar sayesinde hedef dilin kültürü hakkında da fikir sahibi olma fırsatı bulurlar.
- Müzik kültürel öğelerin en güçlü taşıyıcısı olma sıfatıyla birbirini hiç tanımayan insanlar arasında sosyal bir bağ oluşturma vasfına sahiptir.
- Yabancı dil öğretiminde, dinleme etkinliğine yeteri kadar önem verilmemektedir. Oysaki; dinleme becerisi dört dil becerisinin başında gelir ve kendinden sonra gelen becerileri doğrudan etkiler.
- Sınıf içi etkinliklerde temel dil becerilerine eşit düzeyde yer verilmelidir,
- Arapça öğretiminde şarkıların kullanılması başta dinleme becerisi olmak üzere konuşma ve yazma becerilerini geliştirecektir. Buna karşın öğretimde şarkıların

kullanılmasının okuma becerisini doğrudan etkilemede zayıf kalacağı düşünülmektedir.

- Arapça öğretiminde şarkıların kullanılması, sözcük öğretiminde ve telaffuz öğretiminde oldukça etkilidir.
- Şarkılar öğretiminin temel ilkelerinden olan çoklu öğrenme ortamı oluşturma fırsatı veren en güçlü araçlardandır. Çünkü öğrenciler yapıp söylediklerinin hemen hemen hepsini hatırlarlar.
- Çoklu zekâ kuramına göre; sınıf içi etkinlikler sekiz farklı zekâ türüne hitap edecek şekilde hazırlanmalıdır.
- Sınıf içi etkinliklerde şarkıları kullanmak için belirgin bir yeteneğe ya da müzik eğitimine ihtiyaç yoktur.
- Sınıf içi etkinliklerde kullanılan şarkıların anlaşılır, öğrencilerin düzeyine uygun ve hedefe yönelik olması büyük önem taşımaktadır.
- Şarkılar her düzey öğrenci için kullanılabilir, kolay ulaşılabilen, ekonomik bir eğitim aracı olma özelliği taşımaktadır.
- Sınıf içi etkinliklerde şarkıları kullanmak; zaten günlük yaşamda müzikle iç içe olan öğrencilerin dikkatini çekecek, ilgiyle ve keyifle öğrenmelerini sağlayacaktır.
- Sınıf içinde çekingen davranan ya da yanlış yaparım düşüncesiyle sessiz kalmayı seçen öğrencilerin de etkinliğe katılmasına fırsat verecek eğlenceli bir ortam oluşturacaktır.
- Şarkılarla yapılan etkinlikler sınıf içinde kalmaya mahkûm değildir; öğrencinin evde, otobüste her an her yerde dinlemesine ve etkinliği hatırlamasına fırsat verir.
- Şarkılar hafızaya müzikal bir bütün olarak depolandığından, öğrenci şarkıyı bir bütün olarak hatırlayacak aynı anda birden fazla kelime ve kavram zihninde oluşacaktır.

- Şarkılar; Arapça öğretiminde öğrencinin dikkatini çeken etkinlikler olduğundan öğrenmenin daha hızlı gelişmesini sağlayıp zamandan tasarruf sağladığı gibi; metinlere oranla daha az kelime içerdiğinden ve daha kısa olduğundan etkinlik planlamaları yapmak öğretmenlerin de çok fazla zamanını almaz.

Tüm bu sonuçlara dayanarak; elbette öğretmenlerin sınıf içi etkinlik planlamalarında bireysel farklılıkları ve çoklu zekâ kuramını dikkate alarak; kullandıkları teknik ve yöntemleri çeşitlendirmeleri ve öğretim yöntemleri ile ilgili yenilik ve araştırmaları takip etmeleri önerilmektedir. Öğretmenliğin “sürekli öğrencilik” olduğu unutulmamalıdır.

Arapça öğretiminde şarkıların kullanılması, hem bu çeşitliliği sağlayacak farklı bir yöntem olduğundan hem de öğrencilerin nazarında “sıkıcı ve zor bir ders” olarak görülen Arapçanın artık “keyifli ve çok kolay bir ders” olmasını sağlayacak bir güce sahip olduğundan her kademedeki öğretmenlere önerilmektedir. Şarkıların her yerde ve her durumda kolay ulaşılabilir araçlar olduğu, etkisinin eğitim ortamı dışında da sürdüğü ve öğrencilerin kaygı ve korku hissetmeksizin düşüncelerini ifade etmelerine olanak veren bir işleve sahip olduğu gerçeği hatırlanmalıdır. Buna karşın işitme organının sağlıklı bir şekilde çalışmaması durumunun dil öğrenme ve sesleri ayırt etmede kullanımı fayda sağlamayacaktır. Arapça öğretiminde kullanılmak üzere seçilen şarkıların açık anlaşılır ve öğrencilerin hoşlanacağı tarzda olmasına özen gösterilmelidir.

Öğretmenin sınıf içinde birçok rolü bulunmaktadır. Öncelikle öğretmen rehberdir; öğretmen alanının uzmanıdır; öğretmen arkadaşdır; öğretmen anne/ babadır; öğretmen tiyatrocudur; kısacası öğretmen “ her şey” dir. Fakat; tüm bu vasıfları layıkıyla yerine getirebilmek için, en azından bu rollerini daha profesyonel bir şekilde oynayabilmesi için, öğretmen yetiştirmede temel olarak da olsa müzik, drama ve resim gibi sanatsal becerilerin öğretmenlere kazandırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Abs, M.; es-Sibai, A.; el-Ebraş, M. & el-Annan, M. (2013). *Arapça dil serisi, silsiletü'l-lisan, orta seviye 1*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Açıkgöz, K. (1990). *İşbirliğine dayalı öğrenme ve geleneksel öğretimin üniversite öğrencilerinin akademik başarısı, hatırd tutma düzeyleri ve duyuşsal özellikleri üzerindeki etkileri*. Eğitim Bilimleri Birinci Kongresi Bildiriler 1, Eğitim Teknolojisi MEB. Ankara.187-201.
- Açıkgöz, K.(2003). *Aktif öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası.
- Ağaç (2019). http://cocuklaraarapca.com/video#!prettyPhoto1/27/_adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Ak, A.Ş. (1997). *Avrupa ve Türk İslâm Medeniyetinde müzikle tedavi tarihi gelişimi ve uygulamaları*. Konya: Öz.
- Ak, A.Ş. (2009). *Türk musikîsi tarihi*. Ankara: Akçağ.
- Akçay, C. (2001) Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde sınav hazırlama ve değerlendirme. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:21(3),1-18.
- ‘Ali el-Hûlî, M.(1982). *Arapça öğretim metotları*. (C. Akçay Çev.).Ankara: Bizim Büro
- Annem (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=thHt47uKz10> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Arabam (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=7i2mZrDsobg> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.

- Ataseven, F. (1988). Değişen sınıf içi öğretim ortamları ve şarkıların yabancı dil öğretiminde araç olarak kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 189-198.
- Bacanlı, H. (2011). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bana Cevap Verin (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=j8q78Lxmwjw> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Başkan, Ö. (1969). *Yabancı dil öğretimi –ilkeler ve çözümler*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi.
- Ben Bir Serçeyim (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=QCMH66i4mOA> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Ben Büyüdüm (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=unHupVpPIa> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Ben Marangozum (2019). https://www.youtube.com/watch?v=DVeUWY_C16k adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Bilgili, A.S. (2011). *Bilimsel araştırma ve yöntemleri ders notları*. <http://mehmetardicc.blogcu.com/bilimsel-arastirma-ve-yontemleri-ders-notlari/13303478> adresinden 13 Kasım 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Biz Aileyiz (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=1Y3-LYns120> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Bozkurt, N. (1997). *Hadiste folklor ve eğlence*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı/138.
- Bugün Ne Yaptım (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=oW-xMBPkCps> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E.K.; Akgün, Ö. E.; Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

- Can, B. (2010). Tanzimat öncesi Osmanlı medreselerinde Arapça öğretim yöntemleri. *Ekev Akademi Dergisi*, Sayı:44 (2), 305-320.
- Cesur, O.(2005). *Pansiyonlu İ.Ö.O. öğrencileri üzerinde kelime serveti araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi S.B.E. Bolu.
- Çelebioğlu, E. (1986). *Tarihsel açıdan evrensel müziğe giriş*. İstanbul: Üçdal.
- Çilek, E. (2016). *Bilişsel dinleme stratejilerine uygun olarak hazırlanan etkinliklerin Arapça dinleme becerisinin gelişimine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çilek, E. (2017). Arapça öğretiminde bilişsel stratejilerin kullanılmasının dinlediğini anlama becerisine etkisi. *Türk Dünyası Sosyal Araştırma Dergisi*, Yıl:4, Sayı:10: 465-479
- Dağbaşı, G. (2007). *Oyun tekniği ve Arapça öğretiminde kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demircan, Ö. (1988). *Dünden bugüne Türkiye 'de yabancı dil*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Demircan, Ö. (1990). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: Ekin.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında yabancı dil öğretimi*. İstanbul: Milli Eğitim.
- Demirel, Ö.; Başbay, A. & Erdem, E. (2006). *Eğitimde çoklu zekâ – kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem A.
- Demirel, Ö.(2011). *Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, C. (1989). *Yabancı dil olarak Arapça öğretim metot ve teknikleri*. Ankara: Ensar
- Duyularım (2019).
- <http://www.eba.gov.tr/video/izle/3580c7d37138ccd424bf09f129286c3048cbed0a34011> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.

- Ebu'l-Ferec el İsfehâni. (M.1962/H.1381). *Kitabu'l-Eğân 'î, Cilt: I, Beyrut: Dâr Sâder.*
- el-Mu'cemu'l-Arabiyyi'l-Esâsi. (1989). Kahire: El-Munazzametu-Arabiyye li't-terbiyye ve's-sekaf.
- el-Muncid fi'l- lughatil Arabiyyetil muasıra. (2008). 3. Baskı. Beyrut: Meşrik.
- Emren, T. (2016). Beyninizi nasıl hack'lersiniz-müziği kullanın. *Popular Science*, Aralık, sayı:56, 48-58.
- Erden, M. & Akman, Y. (2000). *Gelişim-öğrenme-öğretme eğitim psikolojisi* Ankara: Arkadaş.
- es-Sayfi, M. (2018). *Dil eğitim/öğretiminde eğitici şarkı etkinliklerinin etkisi*. Doktora Tezi, Kulliyeti'l-Âdâb ve'l-Ulûmi'l-İnsaniyye, Rabat. Haziran, 2018:131-148.
- Gece (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=21CKNi2d5VA> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Gözütok, Ş. (2018). İslâm eğitiminde müzik. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 1-21.
- Gülsoy, T. & Uçgun, D. (2013). 6. Sınıf öğrencilerinin kelime hazinesinin geliştirilmesinde eğitsel oyunların etkisi. *Turkish Studies international Periodical for the languages literature and history of Turkish or Turkic* Volume:8(3) Fall 2013, p.943-952. Ankara.
- Güncel Türkçe Sözlük (2019). <http://sozluk.gov.tr/> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- İbn-i Haldûn, (1374). *Mukaddime II*, (Z.K. Ugan Çev.). İstanbul (1996): Milli Eğitim Bakanlığı.
- İşler, E. & Özay, İ. (2010). *Türkçe Arapça kapsamlı sözlük*. Ankara: Fecr.
- Kaygısız, M. (2009). *Müzik tarihi-başlangıcından günümüze müziğin evrimi*. İstanbul: Kaynak.

- Koç, C.T. (2018). Arapça öğretiminde müziğin rolü ve ders materyali olarak şarkı kullanımı. *Turkish Studies*. 13 (20), 561-573.
- Koç, S. (1979). “BAYDÖ”de öğrencilerin dil gereksinimlerinin saptanması: işlevsel/iletişimsel yaklaşım. *İzlem*, 3 (43), 41-49.
- MEB. (2016-2017) 9, 10, 11 & 12. *Sınıf Arapça ders kitapları*. Ankara: Meb.
- Mevsimler (2019). <http://www.youtube.com/watch?v=z-ilj81tRJu> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Modiri, I. G. (2010). Okul öncesinde müzik aracılığı ile yabancı dil öğretimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 505-516.
- Mozart, (Özlü Söz). (t.y.). <https://guzelsoezler.com/muzik-ile-ilgili-soylenmis-guzel-sozler/> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Okulum (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=FtPL5u-BieU> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Önal, Ö. (2012). Ses, dil ve müzik. *Dil Dergisi*, Sayı:155. Ocak-Şubat-Mart.
- Özalp, N. (2000). *Türk mûsikîsi tarihi 1*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Özdemir, M.Ç. (Ed.) (2011). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Racy, A.J. (2003). *Arap dünyasında müzik tarab kültürü ve sanatı*.(S. Aygün Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Rousseau, J.J. (2013). *Melodi ve müziksel taklit ile ilişki içinde dillerin kökeni üstüne deneme*. İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Say, A. (2009). *Müziğin kitabı*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Say, A. (1997) & (2010). *Müzik tarihi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Saygun, A.A. (1958). *Musiki nazariyatı*. İstanbul: Maarif.

- Sayılar (2019). <https://www.dailymotion.com/video/x5hkd7u> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Selanik, C. (1996). *Müzik sanatının tarihsel serüveni*. Ankara: Doruk.
- Selma ve Çiçek. <https://www.youtube.com/watch?v=SJ47KN1H0mg> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Semerci, Ç. (2012). Şarkıların yabancı dil becerilerini geliştirmedeki etkililiğine ilişkin öğrenci görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. Kasım, 1 (4).
- Süreksan, İ.B. (1972). *Dini türk musikisine giriş*. Ankara: TRT Merkez Müzik Dairesi.
- Sonbahar Mevsimi (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=gZxuOzK1C1E> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Soyupek, H. (2004). *İkinci Meşrutiyetten günümüze Türkiye’de Arapça öğretimi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Suçin, M. H. (2007). *Öteki dilde var olmak-Arapça çeviride eşdeğerlik*. İstanbul: Multilingual.
- Şapka (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=hX8CjNQanXs> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Tarcan, S.S. (1945). *Müziğin dili*. Ankara: Milli Eğitim.
- Tarman, S. (Ed.). (2009, 23-25 Eylül). *Türkiye’de müzik eğitiminin sorunları ve çözüm önerileri*. 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumunda sunulmuş bildiri, On dokuz Mayıs Üniversitesi, 13, 205-214.
- Tavşanım. *Çocuk şarkılarıyla Arapça. Arapça eğitim serisi:8*.İstanbul: Akdem.
- Toksöz, H. (2018). “Kindî’nin düşünce sisteminde müzikal seslerle âlemdeki düzen arasındaki ilişki”. Kindî Özel Sayısı. *Diyanet İlmî Dergi*, 54 (2), 85-108.

- Tunç, M. A. (2019). Medrese Ekolleri- Nizamiye'den Montessori'ye Eğitim. *Tohum Dergisi*. (162), 79. www.tohumdergisi.com adresinden ulaşılmıştır.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri (2019). <http://sozluk.gov.tr/> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Uçan, A. (1994). *İnsan ve müzik-insan ve sanat eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Uludağ, S. (1976). *İslâm açısından mûsikî ve semâ'*. İstanbul: İrfan.
- Uzdilek, S. M. (1977). *İlim ve mûsikî, Türk mûsikîsi üzerinde incelemeler*. İstanbul: Kültür Bakanlığı.
- Üzgünüm (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=193EwfswfEk> sayfasından erişilmiştir.
- Üngör, E. R. (1990, 9-12 Eylül). *Fârabî'nin mûsikî yönü*. Uluslararası İbn Türk, Hâzermî, Fârabî, Beyrûnî, ve İbn Sinâ Sempozyumunda sunulmuş bildiri, Ankara Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 42, 61-64.
- Yalın, H.İ.(2012).*Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. İstanbul: Nobel.
- Yaz Treni (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=slH7yw0SObg> adresinden 03Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Yıldırım, P. (2010). *Zihinsel engelli çocuklara kavram öğretiminde müziğin kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, M. & Avşar, E.(2009). *Arapça yazma ve okumaya giriş*. İstanbul: Elif
- Yurdakul, A. M. (2019). *Ses ve şan eğitimi programı*. Başkent TV. 25 Nisan 2019 saat:18: 00'da TV. üzerinden erişilmiştir.

Yüzüm Ellerim (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=oIz-uu61zYQ> adresinden 03 Ağustos 2019 tarihinde erişilmiştir.

Zeren, M.A. (1997). *Müzik fiziği*. İstanbul: Pan.

Zengin, B. & Kurbanov, B. (2003). Yabancı dil eğitimi ve müzik: bütünlüklü öğretim ve öğrenme. *KKEFD*. Sayı:8. 187-209.

Zeydan, C. (1328). *Medeniyet-i İslâmiye tarihi*. İstanbul: Kanaat.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...